

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY

NO. 05046

HALOYMES IN FLAMEN

Helen Helfand

*Permanent preservation of this book was made possible
by Neal D. Gosman
in honor of
di mishpokhe Guzman-Panagopoulos fun Minnesota*

THE MAX PALEVSKY
YIDDISH LITERATURE COLLECTION

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

העלען העלפאנט

חלומות אין פלאמען

דער נאמען געווידמעט:
דער העלדישער יוגענט
וואָס איז אין פייער אַנטרוגען
מיט א קראַנץ פון חלומות
וואָס האָט זייער לעבן געשפונען

**DREAMS IN
FLAMES**
by Helen Helfand

Typeset & Printed in Toronto
by Adler Graphics
— 1990 —

העלען העלפאנט

אין הייליקן אָנדענק פון מיינע עלטערן די קדושים:
מאיר און חוה שָׁה וואַרעמשטיין
אומגעקומען אין אוישוויץ
ווי אויך לזכר מיינע שוועסטער און ברידער און
אלע 6 מילאָן קדושים,
אומגעבראַכט דורך די דייטשע מערדער ימח שמום וזיכרום.

פאַרוואָרט

איך בין געבוירן אין וואַרשע, די הויפט־שטאָט פון פוילן — די שטאָט, וואָס האָט פולסירט און געברויזט מיט דעם עכטן אידישן לעבנס־שטייגער פון אַלע שיכטן; די שטאָט פון דעם גרויסן אידישן ישוב, וואָס האָט געלעבט און געשאַפן דאָס גרויסע פיל־קאָליריקע ווערק — די עפאָפּייע, וואָס האָט געהייסן: 1000 יאָר אידיש לעבן אין פוילן. אין פאַרשידענע צייטן האָבן דאָרט געלעבט און געשאַפן גרויסע פערזענלעכקייטן. וואָס האָבן געלייגט דעם סטעמפל, דעם חותם אויף זייער דור. דער לעצטער יאָרהונדערט, וואָס איז באַצייכנט אַלס די בלי־פּעריאָדע פון דער אידישער ליטעראַטור אויף אַלע געביטן, סיי רעליגיעזע, סיי וועלטלעכע.

אין וואַרשע האָבן געלעבט אַ סך קלאַסיקער פון דער אידישער ליטעראַטור, וועלכע האָבן דאָרט געשאַפן. פּרץ, דער רבי, וואָס האָט געגעבן סמיכה צו אַ סך יונגע שרייבער, וואָס האָבן געשטראָמט קיין וואַרשע פון די קליינע שטעטלעך, וואָס זיינען שפּעטער באַרימט געוואָרן מיט זייערע שאַפונגען.

וואַרשע — אַן עיר ואם בישראל — איז געווען דער צענטער פון דעם אידישן קולטור לעבן אין פוילן. טראָץ דעם האָס און פאַגראַמען מצד די פּוילישע אַנטיסעמיטן האָט דאָס אידישע פּאָלק באַוווּזן צו שאַפן גרויסע קולטור ווערטן אויף אַלע געביטן; וועלטלעכע, רעליגיעזע, סאַציאַלע, עקאָנאָמישע, פּאָליטישע. דאָס אַלץ אינאיינעם האָט זיך צוזאַמענגעגאַסן אין אַ סימפּאָניע, וואָס האָט געהייסן: דאָס מזרח־אייראָפּיאישע אידנטום.

עס האָט דאָן געלעבט און געוויקט אַ קעמפּערישע אידעאָליסטישע אידישע יוגנט, צעטיילט אין פאַרשידענע פאַרטייען — רעליגיעזע און וועלטלעכע; ציוניסטן־חלוצים, בונדיסטן, פּאָלקיסטן, סאַציאַליסטן און גאַנץ לינקע. כאַטש אויף פאַרשידענע וועגן האָט זיי אַלע פאַראייניקט איין גרויסער חלום: אויסלייזן די געפלאַגטע מענטשהייט — און דאָס אידישע פּאָלק בתּוכם — צו ברענגען דער וועלט דעם גרויסן חלום פון ישעיהו — דעם והיה באחרית הימים, אַ סך האָבן זייערע לעבנס פאַרלוירן אין קאַמף פאַר די דאָזיקע אידעאָלן. די וויזיע פון אַ וועלט אין שלום האָט באַגלייט און באַלויכטן זייער וועג. אזוי האָט מען געלעבט, געקעמפט און געשאַפן ביז 1939. דאָן איז

געקומען היטלער, ימח שמו — דער גרעסטער מערדער אין דער
געשיכטע פון דער מענטשהייט! מיט אַ בלוטיקער קאָסע האָט ער
פאַרשניטן און גרויזאַם דערמאָרדעט אַ דריטל פון אונדזער פּאָלק. דאָס
פוילישע אידנטום אָפגעמעקט פון דער וועלט-מאַפע גלייך עס וואָלט
קיינמאָל ניט עקזיסטירט! ניטאָ אפילו קיין קברים. . .

איך וויל דערקלערן, אַז איך באַטראַכט פאַר אַ גרויסער זכיה, דאָס
וואָס איך בין געבוירן און אויפגעוואָקסן אין דער דאָזיקער תקופה. פון
דער דאָזיקער יוגנט האָב איך געשעפט אינספּיראַציע, וואָס האָט
געפאַרעמט מיין לעבן. איך בין געווען אַ טייל פון זיי, פון די הייליקע
מאַרטירער, וואָס האָבן זיך מקריב געוועזן פאַרן כבוד פון אידישן פּאָלק;
פון דעם אידנטום פון וועלכן יעדער אידישער ישוב אין דער וועלט האָט
געשעפט פון זיינע קוואַלן. דער דאָזיקער אידישער ישוב — דאָס
פוילישע אידנטום — האָט מיר געגעבן דעם באַווסטזיין, דעם שטאַלץ
פון זיין אַ אידישע טאַכטער. און איך וויל באַטאָנען: טראָץ אַלע
פאַגראַמען און שרעקלעכע שחיטות, טראָץ דעם מורא'דיקן חורבן, ווען
איך זאָל נאָך אפילו 10 מאָל געבוירן ווערן — וואָלט איך אַלין געוואָלט
געבוירן ווערן אַ אידישע טאַכטער! די גייסטיקע שפּייז פון דעם פּוילישן
אידנטום וועט מיך נערן ביז דעם לעצטן אַטעם-צוג אין מיין לעבן.
אונדזערע זעקס מיליאָן דערמאָרדעטע ברידער און שוועסטער
האָבן אונדז געלאָזן אַ צוואה: ניט פאַרגעסן און ניט פאַרגעבן! האָף
איך, אַז די דאָזיקע שורות וועלן אויך בייטראַגן צו דערמאָנען די
צוקונפטיקע דורות וועגן אונדזער גרויסן חורבן און פאַראייביקן אונדזער
גרויסן צער און פּיין.

דער 20-טער יאָרהונדערט

געבוירן אין פלאָמען פון פרייהייט רעוואָלוציעס.

אין קאַמפן פון דער מענטשהייט

פאַר נייע קאָנסטיטוציעס.

אין אויפברויז פון צאַרן.

צעשמעטערט האָבן טראָנען.

דו ביסט געווען די האָפנונג פון מיליאָנען. . .

אַ יאָרהונדערט פון נביאים

מיט פאַלשע רויטע לוחות —

וואָס פאַרשקלאַפן די וועלט

איז זייער געהיימע שליחות

פאַרהייליקטע געטער צעברעקלט אין שטויבן

געבראַכט דער וועלט אַ חלום

פון אַ נייעם גלויבן. . .

אַ, דו יאָרהונדערט, דו גרויסער פענאַמען!

מיט פייער און בלוט פאַראייביקט איז דיין נאַמען.

מיט אַ שפע פון חלומות און געוואַגטע דערגרייכן.

פון פאַלאַצן אין די וואַלקנס

אין צעשטערנטע הויכן.

דו האָסט באַזיגט דעם קאַסמאַס

מיט גיגאַנטישע געווערן.

צעקושט זיך מיט דער לבנה,

באַגריסט זיך מיט די שטערן. . .

דער סאַטורן, דער ווענוס

ווינקען צו דיר פריילעך.

דיין קעניגרייך די הימלען —

ביסט דאָרטן אַ בן-מלך. . .

אין אַ פייערדיקן רייטוואַגן איינגעשפאַנט די זונען.

נייע וועלטן אין קאַסמאַס האָסטו אויסגעפונען.

אין אין-סוף דו טראַגסט זיך מיט אַטאַמישע ראַקעטן.

צו אַלע זיבן הימלען, צו די ווייטסטע פלאַנעטן.

אין די ווייטע ריימען טוט זיך איצטער טומלען;
ס'טייטש! ? ס'איז דער בן-אדם איצט אַ חושב אין די הימלען!
שטאַלענע קאַמפּיוטערס מיט אַטאָמישע מוחות
טראָגן זיך אין די הימלען מיט אַ שנעלקייט פון רוחות. . .
נאָר אויף דעם מענטשלעכן פּלאַנעט, אונדזער ליבע מאַמע ערד.
געבראַכט האָסטו אַ מכול פון פייער און שווערד.
אויסגעווייקט אין אויל, אין כלוט, ס'איז דיין יעדער טאַט,
אין אַלע דינע מעשים — שקר, מאָרד, פאַרראַט. . .
אויף אונדזער ערד דו שפּאַנסט צעמישט און פאַרלאָרן,
אַ כּיח-עולם פאַר דער מענטשהייט כיסטו געוואָרן. —
אַ! דו טראָגישער 20-טער יאָרהונדערט!
פון אַלעמען געהאַסט, פון אַלעמען באַווונדערט. . .
אויף דורות און דורות וועט געשיכטע זיך דערמאַנען
דעם 20-טן יאָרהונדערט, דעם גרעסטן פענאַמען. . .

ניו-יאָרק 1980

דער 1-טער סעפטעמבער 1939

אויף אייביק וועט בלייבן פארקריצט אין מיין זכרון
דער מאַקאַברישר פרימאַרגן פון די פאַרגאַנגענע יאָרן:
איך שפּאַן אין וואַלד אַליין אין דעם האַרבסטיקן כאַגינען.
וואָס האָב איך פאַרלאָרן? וואָס יויל איך געפינען?

אויף אַ וואַלקן שווימט די נאַכט צו די ווייטע אין־סופּן. . .
אַזאַ שטילקייט אַרום, ס'טוט גאָט אַליין נאָך שלאָפּן. . .
דאָס איז מיין יוגנט אומרו, וואָס טרייבט מיך אויף די וועגן.
טראָג איך, „גוט־מאַרגן“ היינט דער וועלט אַנטקעגן. . .

אַזוי קוואַליק־קלאָר איז די פרימאַרגן לופט.

צו נייע פאַרמעסטן דאָס לעבן מיך רופט!

אַט באַווייזט זיך אַ שטראַל געוועכט פון גאַלדן שיין.

אַ מונטערע מיט גלויבן איך שפּאַן אין „היינט“ אַריין.

די גרינע באַרג־שפיצן האָבן מיט פלאַמען זיך צעצונדן.

אַלע שאַטנס פון דער נאַכט אין קלל פאַרשוונדן. . .

פאַסמעס וון זיך פלעכטן איבער די גרינע כיימער קעפּ.

הענגען אויף צווייגן ווי גאַלדענע צעפּ.

אַ „נייעם טאָג“ אין קאַסמאַס האָט די צייט איצט געבאַרן.

אַלע „נעכטנס“ אויף די וועגן אין דער אייביקייט פאַרלאָרן.

און ווי נאָר ס'האַט די זון־ליכט דעם חושך באַצווונגען

האַט אַ פויגלשע קאַפעליע האַרציק זיך צעזונגען.

זיי שוועבן און שווישטשען מיט אַ ניגון אַ זיסן.

זיי איילן זיך אַלע דעם גאַסט צו באַגריסן:

כּרוך הכּאָ! כּרוך הכּאָ!

אַ נייער טאָג איז דאָ. . .

* * *

און פלוצלינג האָט אין די רוימען זיך אָנגעהויבן טומלען. . .

אַ טשאַטע שטאַלענע פייגל האָבן באַדעקט די בלויע הימלען. . .

דאָס האָבן די כרוינע כעסטיעס מיט פרעציוקייט געבויט —

צווישן פעלקער געשיקט זייען חורבן און טויט. . .

א צעגליטע ליאווע פון פליענדע וולקאנען
פארפלייצט איצט די וועלט מיט א מכול פון פלאמען.
עס ציען קנוילן רויך פון פייערדיקע זיילן.
וואס באליכטן די ערד אויף הונדערטער מיילן.

די גאנצע וועלט אַ זייטער, אַ ריזן קאַלך־אויבן.
דער מענטש אַ ברענענדיקער פּאַקל;
עס ברענען פעלקער, גלויבנס. . .
עס פלאַקערט אויף אש איצט מיין אידישער שטאַם —
עס פאַרשווינדט מיין פּאַלק אין העלישן פּלאַם. . .
עס ציטערט די גאַנצע ערד, עס קנאַלט און עס קראַכט.
כלריו דאָס כלאַנדע מערדער פּאַלק
לעבט זאָרגלאָז און לאַכט

„מיט אונדזער שטאַלענער מאַכט,
מיט אונדזער גרויסן ליגן
וועלן מיר „דאָס דריטע רייך“
די גאַנצע וועלט באַזיגן!“

אַזוי האָט דער סעפטעמבער טאָג
צו דער וועלט געבראַכט
אַ לאַנגע פינצטערע נאַכט. . .
די נאַכט פון לאַנגן מעסער
די בעסטיאַלע קרישטאַל נאַכט. . .
וואָס האָט אַ דריטל פון מיין פּאַלק
צום אומקום געבראַכט. . .

מיט אַן אייביקער קללה פאַרבלייבט אין מיין זכרון
אַט דער וַטער סעפטעמבער — דער יום־הזכרון.
אין טיפן טרויער, מיט ניט פאַרהיילטע ווונדן
איך טראָג דיך אין מיין האַרצן — מיין וועלט וואָסאיז פאַרשוונדן.
ביו מיין לעצטן פאַרגיין פון מיין צעשטערטן לעבן
אַ שכועה האָב איך געגעבן:
ניט פאַרגעסן! און ניט פאַרגעבן!

פוילן — דאָס לאַנד פון מיין געבוירן

פוילן — דאָס ווונדער לאַנד פון מיין באַגינען
מיט פלאַמיקער ליכשאַפט
דו האָסט מיין האַרץ פאַרשפונען.
די שענסטע מחנה האָסטו מיר געגעבן:
דעם פריידיקן אַנוואַג פון לעבן. . .

דאָרט האָט דער ערשטער גליאיקער זון-שטראַל
מיינע שוואַרצאַפלען פאַרבלענדט. . .
די שטוינענדיקע אויגן געעפנט,
דיינע כלויע הימלען דערקענט.

דאָרט — ווי אַ קינד זיך געפרייט
מיט די ערשטע פּרילינג כלומען.
דאָרט — האָט מיין גורל מיט כּישוף פינגער
מיינע צוקונפט חלומוח געשפונען.

דערנאָך האָבן ווונדער-יאָרן
אויף שטראַליקע געוועבן
אויסגעשפינט די סימפּאָניע
פון מיין שטורמישן לעבן.

דורך דערנער און פלאַמיקע ריוון
האָט זיך געשלענגלט מיין וועג.
און כאַטש דער פּרילינג פון מיין יוגנט
איז שוין ווייט פון מיר אַוועק —
מיט די שענסטע חלומוח
דו כיסט פאַרקריצט אין מיין געמיט.
צו דיר האָב איך געזונגען מיין ערשטע ליד.

פוילן — דאָס לאַנד פון מיין געבוירן:
אויף דיינע כלויע הימלען
האָבן אידישע שטערן
אויפגעבליצט מיטן העלסטן פלאַם,
פון אלע אידישע ווערטן
דעם שענסטן קראַנץ פאַרפלאַכטן —
האָט דאָרט מיין אידישער שטאַם.

א היכל פון פערל פון אלע מקורות;
פון גרויסע גאונים, משכילישע תורות,
א פארכיק געוועב פון מתנגדיש און חסידיש —
וואָס געבליצט האָט מיט חידוש, —
פוילן — א מגילת היחסין פון 1000 יאָר אידיש.

א צעבליטער גאָרטן מיט די שענסטע אידיש בלומען,
פון ר' נחמן בראַצלאַווער ביז דעם ווילנער גאון,
ס'האָבן דורות געטרונקען
פון דעם אידיש קוואַליקן ברונעם.

דאָרט — אויף אידיש שטרויענע דעכער,
אין פרימאָרגנס שטילע
האָבן טויבן געוואַרקעט
די שחרית תפילה.

פון כתי מדרשים און שולן
האָט דער קול-חורה געקלונגען,
פאַרבענקטע חלוצים
האָבן די התקווה געזונגען.

פון דעם וועלדל דערנעבן
גאָר אַן אַנדער געזאַנג;
דאָרט האָבן יונגע טרוימער
מיט אַ חלום באַזעלט
זיך פאַרמאַסטן צו ענדערן
דעם גאַנג פון דער וועלט. . .

נייע לידער געהייליקט
מיט בלוט רויטע פענער;
און אונטער די טענער
פון פרייהייט געזאַנגען
זיינען יונגע הירש לעקערטס
צו דער תליה געגאַנגען. . .

דאָרט האָט מיין פּאָלק —
די אייביקע טרעגער פון טרוימען —
מיט בטחון און פלאַמיקן גלי,
אין נויט מיט שוויסיקער מי
דעם גורל איינגעשפּאַנט,
אין געראַנגל מיט האָס און שנאה
דורך דורות געבויט דאָס לאַנד. . .

צווישן די ענגע געטאָ מויערן
ס'האָט מיין פּאָלק געלעבט
אַ פּאַרכיקער געפּלעכט
פון קבצנים, נגידים,
אפיקורסים, חסידים —
אין דיין לאַנד אַ מקום מקלט געפונען.
אין ליידן און פריידן
דעם פּאָדעם פון המשך געשפונען.
דאָרט — צווישן די ענגע געטאָ ווענט.
דאָרט — האָב איך גאָט דערקענט. . .

איצט — ניטאָ מער מיין הייליקע מאַמע,
וואָס האָט מיט ליבשאַפט בלומען געפלאַנצט.
אויף גליאיקע אַשן פון נעכטיקע פלאַמען
יאַש — אַ מאַזורקע דאָרט טאַנצט. . .

איצט — מיט גליאיקן צאָרן און פיין
ס'טויכט אויף אין מיין געביין
דער שוידער-קלאַנג
פון דעם לעצטן גאַנג
פון מיין פּאַרפייניקטן פּאָלק.
אויף דייענע בלוטיקע שליאַכן.

זעקס מיליאָן אַוועק אויף דעם בראַנדיקן וועג. . .
אַ פּוילן! — אַזוי בלוטיק נאָענט. . .
און אַזוי מערדעריש פרעמד!
ס'האָט דיין פּאָלק מיט בלינדער שנאה
דעם נאָמען געשענדט!

איצט מיין לאַנד — אן עמק הבכה
פון בלוט און אידישע טרערן.
מיט אן אייביקן קין־צייכן
אויף דיין סלאַווישן שטערן.

אָ פּוילן! כאַטש מיט אלע פעדים פון מיין נשמה
איך טו נאָך דיר בענקען.
אָבער ווי קען איך דיר. פּוילן
צום גוטן געדענקען?!

פּוילן 1936

אויף דאָרניקע וועגן

מיט אַ מונטערן בליק
צו דער צוקונפט געווענדט
געשפּאַנט האָב איך מוטיק
אין אַ שטורמישער וועלט.

אויף אַלע וועגן און שטעגן
חלומות געשפּרייט
פון אַ וועלט אַ פּרייער
מיט אַ פּלאַטער פון פּרייד.

מיט פּליגל פּלאַטער
און ליכטיקע שטראַמען
מיט יונגען רעש און טומל
און געוואַגטע טרוימען —
ווי אַדלערס זיך געטראַגן
צום בלןיען אַפענעם הימל
מיט אַן אַנזאָג פון אַ פּריידיקן מאַרגן.

* * *

איצט — מיט שווערע ראַשיקע טריט
צווישן שטראַמען אידיש בלוט.
אין אַפּשיין פון פּלאַמיקן פּייער צעהעלט
דער נאַצישער וואַנזין
שפּאַנט איבער דער וועלט. . .

מאַנסטער מערדער פון אַלע קאַלירן
שוואַרצע, ברוינע, רויטע,
צום חהומיקן ראַנד
די בלוטיקע וועלט איצט פירן.
אַ וועלט אין פּלאַמען מיט תּליות פּאַרויט
אין בלוטיקע שקיעות פּאַרגייט.

אין קניילן רויך פון האַס און שנאה,
אין בלוטיקע חורכות פאַרברענט,
אויף ברעקלעך צעשאַטן,
מיט קאַמו־נאַצישע שטיוול, —
ברוטאַל צעטראָטן
חלומות און טרוימען
אויף אייביק פאַרלענדט. . .

איצט איבער בערג פון זודיקע אַשן
איך שפּאַן אויף דאָרניקע וועגן;
שאַטנס פון קדושים קומען מיר אַנטקעגן
מיט אויגן אויסגעלאָשן — בעטן שטום
זכור! געדענק! . . .

פוילן 1944

זייט מיר מוחל !

זייט מיר מוחל איר הייליקע מאַרטירער:
אין אַ טראַגיש גורל'דיקער שעה
איך בין פון אייך אַוועק. . .
ניט באַשערט מיר געווען
צו גיין מיט אייך דעם לעצטן וועג. . .

— זייט מיר מוחל מיינע פאַרפייניקטע ברידער —
וואָס פון אייער טראַגישן אומקום
איך שרייב איצט לידער. . .
ס'האַט דער פלאַמיק גליאיקער צער
אין מיין האַרצן אויסגעברייט
דאָס דאָזיקע ליד. . .

אויף אייביק פאַרקריצט
אין די טיפסטע געוועבן
פון מיין צעוונדיקטער נשמה —
די לעצטע גרויליקע רגעס
פון אייער טראַגישן זיין
פול מיט מאַקאַברישע יסורים און פיין. . .

און עס טרינקט זיך די גליאיקע בענקשאַפט
אין דעם פלאַקער פון די אוישוויצער פלאַמען.
און אַ ליאָווע פון ברענענדן צער און צאַרן
רייסט זיך דורך אַלע צאַמען —
פון מיין בלוטענדן האַרץ צו דער פריי —
מיט אַ גרויליקן אויסגעשריי: „נקמה“

איך קען דעם שטיקנדן ווייטאַג
אין מיין האַרצן מער ניט באַהאַלטן.
אפשר וועלן די שטומע יסורימדיקע שורות
ווי אַ שטילע תפילה
די שוויגענדע הימלען שפאַלטן?

אין שוואַרץ-רויטע וואַלקנס געהילט
 עס שוועבט אין די עולמות איצט
 דער אייביקער איד. . .
 און אויף דער בלוטיקער ערד
 אַ שטויבל פון מעכטיקן שטורם געטריבן —
 אַן אויסגעברענטער פּאַקל
 איך בין נאָך מיין פּאַלק געבליבן. . .
 עס האָט די גרויזאַמע צייט
 אויסגעלאָשן אין מיין האַרצן
 יעדעס טראַפּן פּרייד. . .
 עס זיינען די שורות פּלאַמיקע טרערן
 פאַרגליווערט אויפן קאַלטן פּאַפּיר,
 ווי פינצטערע שאַטנס זיי קוקן אַרויף צו מיר —
 און פּרעגן שטום פאַרשמאַכט:
 זיינען טאַקע אַלע הימלען פאַרמאַכט?!?!
 אוי, מינע פאַרשניטענע ברידער!
 אויף אַלע וועגלאַזע וועגן,
 אויף אַלע חרוכ אויסגעברענטע שטעגן,
 אין אַלע ענדלאַזע הימלען —
 וואָס בלויען און שווייגן שטום;
 אין אַלע צעפּלאַקערטע בלוטיקע זונען-אומעטום
 האָב איך גאָט געזוכט —
 אין ערגיץ ניט געפונען!!
 אין געווייבל פון קאַסמישע זאַווייען
 אין קליידער פון בלוט און ווייען
 מיט אַ ירושה פון פאַרברענטע חלומות
 אויף גליאיקע אַשן צעבלאַזן.
 ס'האַבן מיך די געטער פון גורלות
 אויף אַ שיידוועג אַליין געלאַזן.
 און איצט אַ מידער וואַנדערער —
 אין שפיגל פון צייט
 איך זוך נאָך אַלץ דעם באַשייד
 צו דעם אייביקן צער און טרויער
 פאַרוועבט אין דעם כראשיתדיקן דויער. . .

אַב הרחמים

אַב הרחמים — פאָטער פון יתומים,
מאָך אויף דיינע הימלישע טויערן
פאַר די קליינע קדושים-טהורים,
פאַר דעם מיליאָן פאַרשניטענע קינדערלעך —
די וואָס האָבן ביז נאַכטיק-שפעטער שעה
אויפן פריפעטשיק געלערנט: קָמץ אַלעף אָ. . .

און דערנאָך די חומש-מעשיות
מיט חמימות געשלונגען,
אין דער נאַכטיקער שטילקייט
ס'האָבן זייערע ניגונים געקלונגען.
און זייערע אייגעלעך געלויכטן
ס'האָבן מיט פרייד און חידוש
ווען ס'האָט דער רבי פאַרטייטשט
דעם חומש אויף אידיש. . .

אין פראָסטיקע זאָווייען
פון חדר — מיט לאַמטערנדלעך געשפּאַנט
און ביינאַכט — אין ליכטיקע חלומות
געטרוימט פון חומש-לאַנד. . .
אָ, איר משה'לעך און שלמה'לעך
ווהיין זייט איר אַנטרינען?
דער שטאַלץ פון עס-חספר
ווי קען מען אייך געפינען?

אין טייכן כלוט געטובלטע
פאַרברענטע אין פלאַמען,
פאַרפיניקטע, דערשטיקטע,
דערטרונקען אין יאַמען,
עס שוועבן זייערע נשמות איצט
אין די ווייטע הימלען. . .
זיי קענען מער ניט לערנען
זיי קענען מער ניט טומלען. . .

געבליבן פון זיי בלויז אַש
פון די ווינטן צעבלאָזן.
ס'האָבן די תליונים פון זיי
קיין זכר ניט געלאָזן. . .
אַ, דו גרויסער אָב הרחמים!
דו גערעכטער בורא!
איז ווער זשע וועט איצטער לערנען
דיין הייליקע תורה !!?

אין דעם בלויזן הימלישן פרוכת
מיט גאָלד אייערע נעמען שיינען
און מיר — די פאַר'תומטע דורות
וועלן אייביק נאָך אייך וויינען. . .

פּוילין 1938

מי במים ומי באש. . .

(געטאָ שאַטנס)

איבער פוילישע בערג און צעאָקערטע טאָלן
דאָרט וואָגלען פאַרפייניקטע חרובע אַמאָלן;
מיט ברענענדע טריט אין טרויער געבויגן
גרויע שאַטנס מיט פאַרלאַשענע אויגן
זיי זוכן נאָך אַלץ די שפורן
פון אַ פּאָלק וואָס געלעבט דאָרט
זייט טויזנטער יאָרן. . .

זיי שפּאַנען אויף אַשן פון פאַרברענטע יאָרידן
ווי עס האָבן אַמאָל זיך געפלאַנטערט
באַבערדעלטע אידן,
געזוכט דאָרט אויף די מערק
אַ ברעקל חיונה. . .
ווי אַ מילגראָם זייערע הערצער
געווען פול מיט אמונה. . .

ס'האַט מיין פּאָלק דאָרט געלעבט
אין פריידן און זאָרגן
מיט כטחון אין האַרצן
אויף אַ בעסערן מאָרגן. . .

דורך דאָרניקע וועלדער, צעברענטע פליינען
ווי אַמאָל דאָרט געשטאַנען אידישע היימען.
זיי בלאַנקען די גייסטער,
די שאַטנס פון מיליאָנען. . .
וואָס זיינען אויף די בלוטיקע וועגן
פאַר'משפטע צום טויט געגאַנען. . .

און עס פלאַטערן אין ווינט נאָך
די גרויליקע געשרייען
פון טאַטע-מאַמע, קינדער,
אין זייערע לעצטע גסיסה ווייען. . .
וואָס האָבן מיט שמע-ישראל
אויף זייערע פאַרברענטע ליפן
גאַט גערופן. . .

אין טייכן פון בלוט וואָס קאָכן און זידן
דאָרט האָבן זיי געפונען די געקוילעטע אידן. . .
דאָרט אין די תהוומען אויף אייביק שוין שטומע
עס ליגט מיין פאַרשניטענע אומה —
וואָס מאַנט ביי די הימלען: נקמה ! נקמה !

פוילן 1946

שמע! א תפילה. . .

ווייט אין די קאָסמישע אין־סופן
מיט כלויען זייד פאַרצויגן.
אין זיסן דרימל מיט פאַרמאַכטע אויגן
אין דעם העכסטן הימל פאַרשטעקט
זיצט אויף זיין טראָן
דער גרויסער אַרכיטעקט. . .

אַלע מלאכים זינגען צו אים שירה
אַ לויב געזאַנג פאַר דיין ווונדער יצירה.
נאָר דער אַלטער גאָט איז טויב און קראַנק
ער הערט ניט דעם גרויזאַמען וויי געקלאַנג
פון זיין אויסדערוויילטן פּאָלק
וואָס צאַפלט אין פייער כראַנד.

אַ! גרויסער גאָט —
דערוואַך פון שלאָף!
ס'האַבן זיך רוצחים פאַרמאַסטן
אויף דיין גראַנדיעזן כאַשאַף. —
די ווונדער יצירה — אויף וועלכער
דו האָסט מיט שטאַלץ געזאַגט: „כי־טוב“ —
פאַרגייט אין העלישע פלאַמען!

שמע! דערהער דעם שוידערקלאַנג
פון דיין פאַרפייניקטן פּאָלק
וואָס גייט זיין לעצטן גאַנג
צו דער עקידה!!

דיין פּאָלק — וועמען דו אַ גרויסער בורא
האָסט מזכה געווען מיט דיין הייליקער חורה!

שמע! דערהער —
די לעצטע פארשטומטע תפילה
פון אידישע מאמעס אין פלאמען
אין בלוטיקן פייער בראַנד געפאַנגען
וואָס איז קיינמאָל צו די הימלען ניט דערגאַנגען !!

שמע! דערהער אַ גאַט!
דעם לעצטן גסיסה זיפין
פון די געקעפטע קינדער,
שמע! דערהער!
און דערזע
זייער לעצטע בלוטיקע טרער. . .

יולי 1944

עלעגיע נאך מיין שטאם

היינט איז יאָרצייט נאך מיין שטאם :
אין צעגליטן טרויער און פיין.
מיט מיינע יסורים און וויי.
ביים ברעג פון ים איך שטיי ;
אַ ניט דערברענטע האַלאָוועשקע
פון קאַשמאַרן געפאַנגען.
איך וויין נאך מיין פּאַלק
וואָס איז אין פּלאַמען פאַרגאַנגען . . .

עס האָט די זון אין מזרח
אַ יאָרצייט פּלאַם צעצונדן.
נאָך די לעצטע „שמע־ישראלס“
וואָס זיינען אין וואַלקנס פאַרשוונדן.
אין דעם טרויעריק שטילן חלל
עס פּלאַטערן חפּילות אין ווינט,
נאָך אַלע פאַרברענטע מאַמעס,
נאָך יעדן דערשטיקטן קינד . . .

און פּלוצלינג — כּידערוזע ווי אין דמיון
מאַקאַברישע שאַטן געשטאַלטן ;
דערשטיקטע, פאַרגאַזטע, געקוילעטע,
אין אַלע גרוילן פון גהינם געטובלטע . . .

זיי טויכן אויף פון די בלוטיקע תּהומען
פון די ווייטע הימלישע רוימען —
מחנות פון קדושים קומען אָן —
די אויסגעמאַרדעטע זעקס מיליאָן !

זייערע מאַרטירער קרוינען
גליטערן אין דער זון
ווי די זילבער מנורות
אין וועלכע מיין פאַרשניטענער שטאַם
האַט דורך דורות
געצונדן אַ פלאַם —
צו הייליקן גאַט'ס נאַמען.
זייערע פאַרשטומטע קולוח
שרייען און מאָנען: פאַרוואָס ! ?

נאָך אַלע נע־וונעדן,
אין אַ געראַנגל מיט אַ רוצחישער וועלט
געבליבן כ'בין:
אַ לעצטער פונק פון אַ גרויסן פלאַם,
געלייטערט אין בלוט
פון מיין הייליקן שטאַם. . .
מיין האַרץ אַ ברענענדער סנה
מיט אַן אייביקער ווונד,
מיין נשמה אַ פוסטער מדבר
ווי עס וואָיעט און יאָמערט אַ ווינט.

אויף מיין אַרעם דער אוישוויצער נומער,
די וועלט'ס אייביקע שאַנד,
גליט ווי אַ העלישער בראַנד
אין פינצטערן נאַכטיקן חצות,
קלאַגט און מאָנט ביי די הימלען:
פאַרוואָס, אַ, גאַט ! פאַרוואָס ! ! ?

מיאָמי, אַפּריל 1984

אין געראַנגל (אַ תפילה)

אַ גרויסער גאַט אין די הימלישע ווייטן!
אין דער טראַגיש גורל'דיקער צייט פון פיין און ליידן
זיי גנעדיק צו מיר — העלף מיר!
אַזא געדיכטער חושך שוועבט אַרום מיר. . .
אויף דעם מאַקאַברישן שליאַך קיין אוישוויץ
כ'האַב פאַרלאָרן מיין וועג צו דיר. . .

אין בלוטיקע נעפלען פאַרהילט
אַלע וועגן צו דער רוצחישער וועלט,
וואָס האָט מיך אַ אידישע טאַכטער
מחורן למחנה געשטעלט.

אַ וועלט, וואָס שיכור פון פרייד —
געזעטיקט מיט שלאַנגישע סאַמען
האַט באַגריסט די אוישוויצער פלאַמען —
וואָס האָבן אַ פריילעכע כשורה געשפרייט:
עס ברענט איצט דער איד!
ס'איז אויס מיט דעם אידישן ליד! . . .

כ'האַב אויך אין די גרויליקע יאָרן
מיין וועג צו זיך פאַרלאָרן. . .
אויף דעם מזבח פון פאַרברענטע גלויבנס
אין די אַשן עס ליגט דאָרט מיין איך
און עס זוכט מיין פאַרבענקטע נשמה
אַ וועג צוריק צו זיך. . .

ערגעץ אין אין־סוף פון גאַט'ס באַראַטן
אויף אַ קייט פון פאַרלאָשענע שטערן
איך הענג — אַן אוישוויצער שאַטן
אַ כַּרְגֶּש פון בלוט און טרערן,
פון די העלישע פלאַמען אַנטרונען,
און איך קעןקיין וועג ניט געפונען. . .

בעט איך איצט ביי דיר אַ גאַט
וואָס אַב־הרחמים ס'איז דיין נאָמען;
שענק מיר כאָטש אַ קליינעם שטראַל
פון דיינע זיבן זונען.
איך זאָל אין די הַר־חושך דאָ
אַ נייעם בראשית געפינען. . .

ווין, עסטרייך 1946

אויף קבר אבות

דורך צעאקערטע גריכער, צעברענטע טאלן
אויף די שליאכן קיין אוישוויץ איך שפאן
מיט א פארקלעמטע הארץ און פארשטיקטן געוויין
איך זוך — צי ס'איז ערגעץ פאראן
כאָטש אַ שפור פון די צעגרינטע אידישע אמאָלן.

אַט דאָ, האָבן הענקער געהוילעט
אַרום פייער וואָס אָן אויפהער געברענט
אַט דאָ — „ווער ס'איז אַ איד“
ס'האָבן די מערדער גלייך דערקענט. . .

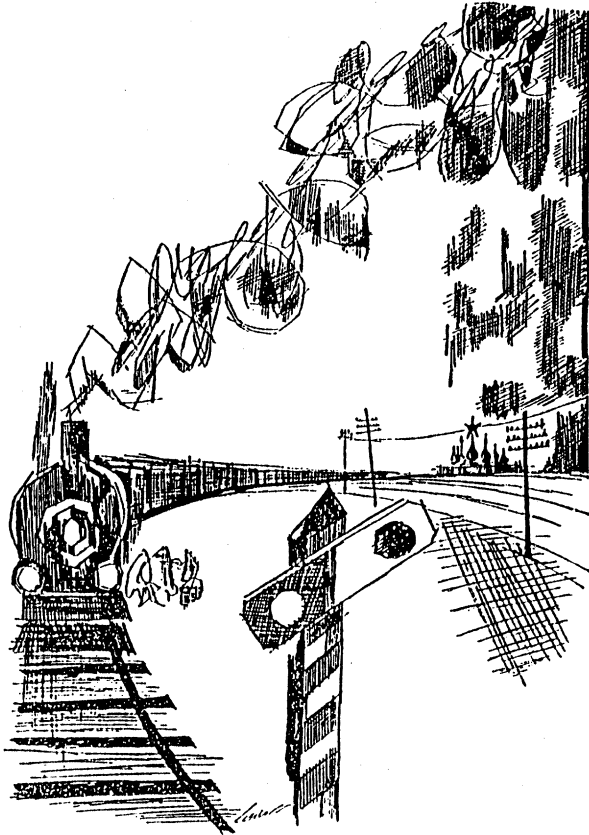
אין בלויען חלל
אין חרוּבן שטילשווייג אַרום
בלענדיקע זון-שטראַלן
באַלייכטן שטום —
דעם טייוולשן באַשאַף — „אוישוויץ“.

ווי פינצטערע וואַלקנס
עס לויפן מחשבות
אַן אַ סדר — אָן אַ טאַלק:
ביי די טויערן פון גיהנם איך שטיי —
און זוך מיין פאַלק. . .

די לעצטע עדות
די פאַרלאַשענע קוימענס
שטאַרן צו די הימלען
פאַררויכערטע — שוואַרץ
אין אַלע פייערן פון גהינם
עס טובלט זיך איצט מיין צעוונדיקט האַרץ.

און די מאַקאַברישע גרוילן —
ווי גליענדע קוילן
זיי ברענען און שטעכן מיין מידן מוח.
אַ צעגליטער פאַקל פון לייזן און פיין
איך שטיי און וויין. . .

אַ גאַט! ווו נעמט מען
איצט דעם כוח
דיינע וועגן פון רחמים פאַרשטיין!?

דאָ זיינען די וואגאנען שטייען געכליבן

די סטרומא

אין שוידער־שיין פון ברענענדע וועלטן
אין פארצווייפלטן געראנגל
אויף איר לעצטן גורל־דיקן וועג
אויף שטורמישע יאמען געשליידערט
עס זוכט אַ שיף אַ לאַנדונג ברעג. . .

דורך פינצטערע נעכט
און גרויליקע טעג
פון מעכטיקע כוואליעס געשמיסן
עס זוכן פארצווייפלטע אידן אַ וועג —
צו די טויערן פון וועלט געוויסן. . .

נאָר עס איז די „פרייע וועלט“
אין נעפלען פון שינאה געהילט.
די ליכטיקע פרייהייטס טענער
פון לאַנג שוין אויסגעשפילט. . .

האַבן זיי מיט „קריסטליכער ליכע“
די פאָרגלאַצטע אויגן פאַרשטעלט,
מיט אַ „נייטראַלן פאַנצער“ זיך אַרומגעשפונען. . .
און ס'מוז די אומגליקליכע שיף ווייטער שווימען. . .
עס זוכט ווידער מיין פאַרמשפטער שטאַם
ערגעץ וווּ אַ לאַנד. . .

היינט איז יאַרצייט נאָך דער „סטרומאַ“
דאָרט האָבן מיינע געפייניקטע ברידער
פון נאַצישן פייער אַנטרונען —
צו אַלע גרעניצן פון דער וועלט געשוומען —
אין ערגעץ קיין ברעג ניט געפונען. . .

דעם גאַנצן פלאַנעט אַדורכגעקרייצט
נאָר פון יעדן ברעג
אַ ליאַווע מיט האַס און שינאה פלייצט. . .
עס האָט זיי „די רשעות־דיקע פרייע וועלט“
מחוץ למחנה געשטעלט! . . .

. . . ביז עס האָבן זיי די כוואַליעס
פריינטליך אַרומגענומען. . .
— דאָרט אויפן באַרטן פון ים
ס'האָט מיין טראַגיש פאַרשניטענע אומה
די געגאַרטע רו געפונען. . .

* * *

זיי קענען מער ניט טומלען, ניט שרייען
דאָרט ליגן זיי שוין שטומע —
נאָר די כוואַליעס רוישן און שרייען
נקמה! — נקמה!!

אַ, איר הייליקע מאַרטירער!
אייער טראַגישער צער און פיין
וועט אויף אייביק מיט אונדז זיין.
אויף דור־דורות וועט די געשיכטע דערמאָנען
ווי עס האָט די גרויזאַמע פרייע וועלט
זיך אליין צום „שאַנד־סלופ“ געשטעלט!!! . . .

ניי־יאָרק 1980

אני מאמין

עס האָט אין מיין פענצטער היינט
אָנגעקלאַפט אַ גאַסט — די וועלט.
אַ זקנה ווי בראשית אַלט
איר בליק אַ טרויעריק־מידער,
און אַזוי פאַר'חירושט מיר אַ פראַגע געשטעלט:
פאַר וועמען טייערע זינגסטו היינט נאָך לידער?

ווען פון אַלע כאַגערן און זוניקע טרוימען
געבליבן כלוּז פונקען אין די פוסטע רוימען
און קענען קיין היים ניט געפינען. . .
און דו — וואָס געזען האָסט גורלות אין פלאַמען
פאַרגיין אין שקיעות אין בלוטיקע יאַמען,
דאָך זינגסטו, טוסט ווייטער דיין חלום שפינען? . . .

ווען אויף וועגן צעטראַטן אויף אַש און שטויב
ליגן אַלע דינע זונען און שטערן. . .
דאָך זינגסטו דאָס ליד: „האַף און גלויב“
כאָטש עס וויינט דאָס האַרץ מיט טרערן. . .

דער סוד פון מיין זינגען ליגט אין מיין שטאַם
זיין נאָמען איז סנה — דער אייביקער פלאַם. . .
מיין פאָלק פון עקידות, אינקוויזיציעס, פאַגראַמען,
דורך דורות געהייליקט אויף קידוש־השם
אין גלותן שווערע „הללויה“ געזונגען
אין פלאַמיקע שייטערס מיט „אני מאמין“ געשפרונגען.

אין אייביקן וואַנדער דורך לענדער און יַמען
באַלויכטן האָט זייער גאַנג די וויזיע „אני מאמין“
פאַר גאָט און זיין תורה אין שלאַכטן געגאַנגען
אין שטאַם פון אַ פאָלק — פון אַני מאמין געפאַנגען. . .

אין פֿאַרטיזאַנישע גריבער,
אין לאַגערן און וועלדער
אין געטאָ וואַרשע, אין אוישוויץ
אויף בלוטיקע פעלדער
מיין אידיש פֿאַלק געקעמפט האָט
מיט גבורה און מוט
אַרויך טויזנטער טויטן
און עס לעבט אין זיין בלוט. . .

פון טויטן טאָל פון ביינער
איז מיין פֿאַלק אויפגעשטאַנען
דער סוד פון אונדזער קיום?
דער אַלטער „אַני מאַמין“! . .

ניו־יאָרק 1982

צוריקבליק

אין אַ שלאָפלאָזער נאַכט
פאַרוועכט אין סומגע רעיונות
איך ליג אַן איינזאַמע און קלער:
מי אַני? וואָס בין איך, און ווער?
וואָס האָב איך דער וועלט געגעבן
פאַר דער געטליכער מתנה — „דאָס לעבן“?

און עס צינדן זיך שטערנדלעך אַן אין זיכרון
וואָס טוען באַלייכטן די פאַרגאַנגענע יאָרן:
אַזוי פיל פּריש-טויאיקע בלויאינקע קאַיאָרן
אַנזאַגער פון זוניקע גליקליכע טעג
אַזוי פיל פלאַמיק רייטע שקיעות
וואָס האָבן באַלויכטן מיין לעבנס וועג.

טעג פון פּריידיקער ליבע
מיט זונען דורכגעשפּונען
נעכט מיט שטערן ליכט צעבליטע
שרין ווייט פון מיר אַנטרוגען. . .

טעג פון וויזיעס חלומות
געוועכט פון רעגן בויגן
ווי זייט איר איצטער ליכינקע?
אין די אין-סופן פאַרפּלויגן. . .

און פּלוצלינג — פון שיער פון זיכרון
עס טויכן אויף מיינע רייפע זיג-זאַגישע יאָרן.
מיט פּויגל פּלאַטער ליכטיק צעהעלט
עס קומט אַן צוגאַסט מיין שטורמישע וועלט —
מיט יאָרן פון קאַמף. פון דראַנג, און נסיונות
דער פּרילינג פון געוואַגטע חלומות. . .

מיין נשמה אין געראנגל
פון סתירות צעריסן,
איך לערן פון די אוצרות
פון שייער פון וויסן
די מיסטעריע „לעבן“ איך זוך צו פארשטיין
צורישן פארנעפלטע וועגן
איך זוך ברעקלעך פון שיין. . .

און פלוצלינג ווי אַ בליץ
אין אַ פינצטערער נאַכט
צו די ליידן פון פּאַלק
ס'האַט מיין האַרץ דערוואַכט.

פון אַ וועלט אַ פאַרשקלאַפּטער
פון הונגער, נויט און פיין
דערהערט דעם מעכטיקן געוויין. . .

דעם טיפן זין פון לעבן
האַב איך דאַן באַנומען. . .
אין קאַמף פאַר גערעכטיקייט
ס'האַט מיין צעברויזטע נשמה
א תיקון געפונען. . .

* * *

מיט פעסטן טראַט מיר שפּאַנען
אויף גורל'דיקע שליאַכן,
אויף דאַרניקע שטעכיקע וועגן,
פון אלע געפאַרן מיר לאַכן,
דעם שטראַליקן מאַרגן מיר גייען אַנטקעגן!

און שטאַרק און מוטיק איז אונדזער גלויבן
פון ליידן און האַפּנונג געשפּונען:
כאַטש די פּרייהייט טוט זיך זוּמען —
דאָך — זי וועט זיכער קומען. . .

נאך יארן פון קאמף
האָט זיך אין מזרח צעהעלט
אַ ליכטיק רויטער שטערן
איינציק אין דער וועלט! . . .
מיט אַ מעכטיקן רוף
האָבן זיך גלעקער צעקלונגען,
אויף די העכסטע טענער
האָבן זיך פעלקער צעזונגען:
פרייהייט! — פרייהייט!

מיליאָנען הערצער האָבן דעם רוף אויפגענומען,
געטראַכט: אפשר איז טאַקע משיח שוין געקומען?
אַ נייע האַפנונג ס'האָט מיט פרייד זיך צעבליט
ביים אַממייסטן געפלאָגטן — ביי דעם אַרימען איד. . .

נאָר ס'האָט דער רויטער שטערן
אַ שרעקליכן מאַנסטער געבוירן. . .
מיט פייער און שווערד
ער שפּאַנט איבער דער וועלט
אַלע באַזיגטע פעלקער אויף די קני געשטעלט! . . .

. . . און עס פאַרציען די פעטליע
אַרום דער פרייהייט אַלץ ענגער
די מלאכים פון שלום. . .
די בלוטיקע רויטע הענקער!
אין קייטן געפענטעט, געשענדעט, באַשפיגן
די פרייהייט טוט ליגן. . .

שטיי איך איצט ביים ראַנד
פון פינצטערע תהומען
אויף די אַפּגרונטן ליגן
אַלע ליכטיקע טרוימען. . .

וואָס האָבן דאָס לעבן באַפליגלט, דערהויבן. . .
מיט אַ בליק אַ פאַרווירטן
איך זוך כאַטש אַ שאַטן
פון מיין דערמאָרדעטן גלויבן. . .

איך בין

איך בין
אן אָפגעבראָכענער צווייג
פון אַ מעכטיק־דעמבענעם שטאַם
געשליידערט פון שטורמישע כוואַליעס
אויף אַ צאַרניק־צעברויזטן ים.

אין חושך פון גאַט'ס באַראָט
געשמיסן פון רוצחישע ווינטן —
ביז די טיפסטע אָפגרונטן —
איך זינק — און טויך אויף אויפסניי
אַ גרין־כאַבליעטערטער צווייג
אויף אַ צעבליטן בוים אין מיי.

* * *

“איך בין”

אַ חלום — אַ ליכטיקער טרוים
מיט פויגל־פלאַטער איך פלי
צום שטראַליקן אויפגאַנג אין נגב,
צום מזרח אין זוניקן גלי.

אין שטערן קרייז פון זילכער בלוי
איך גלי מיט אַן אייביקן פלאַם
אין כמאַרנע נעכט און ווינט געוואָי,
איך וואָך איבער מיין אייביקן שטאַם
איבער מיין ווונדער לאַנד — ישראל.

ניו־יאָרק 1956

מיין מאַמע'ס דיין־תורה

טיפ אין די בלויע הימלישע ווייטן
האַט אַ מערב שקיעה זיך העל רויט צעצונדן.
און באַלויכטן די טויערן פון גן־עדן
וון די ליכטיקע נשמה פון מיין הייליקער מאַמען
איז אויף אייביק פאַרשוונדן. . .

ליכטיקע מלאכים קומען איר אַנטקעגן:
אירע מעשים — מ'דאַרף זיי ניט מעסטן און וועגן. . .
פון אירע מצוות ס'האַבן מלאכים געפלאַכטן קרוינען
פאַר דעם העכסטן היכל וון די שכינה טוט וווינען. . .

אַ גאַלדענע שטול איז פאַר מיין מאַמען דאָרט געגרייט
נאָר עס וויל די צדקת אין גן־עדן ניט גיין. . .
זי וויינט מיט בלוטיקע טרערן —
זי וויל דער באַשעפער זאָל זי פריער אויסהערן. . .
פירן איר די מלאכים צו דעם הייליקן בורא
מיט וועלכן זי האָט אַ דיין־תורה:

אַ גאָט! ווען אויף דער וועלט האָט געהויערט
אַ לאַנגע פינצטערע נאַכט
האַב איך שרה בת חנה
צען עקידות אויף דעם מזבח געבראַכט!!
און דו גרויסער גאָט מיט דיין רחמימ'דיקן בליק
האַסט אַלעס געזען — און קיין מלאך ניט געשיקט!

ווען די גלאַקן פון טויט האָבן רעשיק געקלונגען
האַבן מלאכים אין די הימלען דיר שירה געזונגען. . .
ווען די ברוינע מערדער האָבן מיט פרייד
די קינדערשע קעפלעך געשפּאַלטן
האַסטו גרויסער „אַב־הרחמים“
אין די ווייטע הימלען זיך באַהאַלטן!!!

זייער לעצטן שמע־ישראל
ניט באוויליגט צו הערן
ניט געזען דעם ים פון בלוטיקע טרערן.
געלאָזן די הענקער דיין פּאָלק אויסשעכטן
ווי ביסטו געווען מיט דיין משפט דעם גערעכטן??!

אָ, דו געקרוינטער „אל רחום וחנון“!!!
אין אַלע הימלען דיך געזוכט.
אין גלי פון ליכטיקע זונען,
אין שיין פון די אוישוויצער פּלאַמען —
נאָר אין ערגעץ דיך ניט געפונען. . .
ווי אָ, גאָט ביסטו פּאַראַנען? . . .!

ווין 1946

גאָט'ס ברכה

ניט מקיום איז געוואָרן. אַ גאָט דיין הבטחה,
וואָס געגעבן האָסט די אַבות מיט אַ הייליקער ברכה,
אַז דיין אידיש פּאָלק וועט זיך פּרוכטפּערן און מערן
ווי די זאַמדן אויף דער ערד, ווי אין הימל די שטערן. . .

מיט דעם בלוט פון דיין פּאָלק אַלע זאַמדן דורכגעווייקט...
מיט דעם אַש פון זייערע גופים די פעלדער פּאַרזייט.
אין די פּאַררויכערטע הימלען זייער שמע־ישראל פּאַרשוונדן
פון די אוישוויצער פונקן נייע שטערן זיך צעצונדן
זעקס מיליאָן נר־תמידס. . .

מיט איכה תפילות, טיפן פיין
עס בליצט און לעשט זיך
שטערן־שיין
בלינקען טרויעריק צו
צו די זאַמדן אויף דער ערד;
וור עס האָבן די ברוינע הענקער
גאָט'ס ברכה צעשטערט. . .

ניו־יאָרק 1953

א משיח וויזיע

א זוניק צעשטראלטער פרימאָרגן
די לופט איז שאַרף און קלאַר
צופוסנס די בערג — מיט פאַרמאַכטע אויגן
איך חלום אויף דער וואָר. . .

פון ווייטע זוניקע פליינען
כ'פאַרנעם ווי אַן עכאָ פון טריט
ס'דערוואַכן אוראַלטע טרוימען
אין מיין פריידיק צעברויזטן געמיט.

אין מיין צעגליטן דמיון כ'זע פעלדער
מיט שפע צעכוואַליעטע לאַנען
און צווישן בייטן מיט דופטיקע בלומען
לאַנגזאַם, אַן אייזל מיט אַ רייטער טוט שפאַנען.

איך ברען ווי דער סנה פון דערוואַרטונג;
אין מיין האַרצן אַ ניגון טוט ברומען;
כאָטש לאַנג ס'האַט געזוימט זיך דער גואל
איז אפשר די שעה איצט געקומען? . . .

עס שאַלן די שופרות פון גאולה
מיט אַן אַנוואַג פון ליכטיקע טעג. . .
ס'האַט גאָט דערהערט אונדזער תפילה
עס שפאַנט שוין דער גואל אין וועג. . .

און ס'האַבן בשורות ווי זוניקע שטראַלן
מיט פרייד די וועלט אָנגעצונדן;
נאָר אין געפלעכט צווישן בערג און טאָלן
איז דער רייטער שפורלאַז פאַרשוונדן. . .

יולי 1985

יאָרצײַט נאָך מײַן מאַמע

הײַנט איז יאָרצײַט
נאָך מײַן הײליקער מאַמען:
מיט שטילע תפֿילוח
אויף אירע ברענענדע ליפֿן
איז זי אין אוישוויצער פֿייער פֿאַרגאַנען.

ס'האַבן די פֿלאַמיקע רויכן
ווי אַ פֿייערדיקער וואָגן
אירע לעצטע תפֿילוח —
צום כסא־הכבוד דערטראָגן.

און ס'האַט די פֿאַרפֿיניקטע נשמה
פֿון מײַן פֿאַרברענטער מאַמען
זיך פֿאַר דעם „רחום וחנּון“ געשטעלט;
ווי אַ פֿלאַמיקער דאָרן
אין גרויליקן צער און צאָרן
זי מאַנט איצט דעם חשבון
פֿאַר אירע קינדערס פֿאַרשניטענער וועלט.

אַ ! מאַמע ! שוין אַזוי פֿיל יאָרן
דו ביסט פֿון מיר אַוועק
איך טראָג דיך אין מײַן האַרצן
אויף יעדן וועג און שטעג.
ווען ענג איז מיר געוואָרן
די גרויזאַמע וועלט
ס'האַט דיין ליכטיקער שמייכל
דעם חושך צעהעלט.

ווען געשליידערט פון שטורמישע כוואַליעס
כ׳האַב געזוכט אַ ברעג צו אַנטרונען
ווען שווערע פינצטערע כמאַרעס
האַבן לויטערע הימלען פאַרשפונען.
מיין קאַפּ אָנגעשפּאַרט אויף דיין ברוסט
כ׳האַב דעם זיכערסטן האַפּן געפונען.

אַ. מאַמע! ס׳איז דיין יעדער כישוף ניגון
אויסגעזונגען ביי מיין וויגל
אויף אייביק אין מיין בלוט אַריין
ווי אין חלום פאַרוויגט מיך נאָך היינט
מיט אַ ליכטיקער פרייד.

ס׳האַט דיין ליכשאַפט און חכמה
מיר פליגל געגעבן
צו קעמפן געגן אַלע שטורעמס פון לעבן
אויף אַלע נע-וונדן אין שלאַקסן און ווינט
איך הער דיין שטילן פליסטער:
שרעק זיך ניט מיין קינד. . .

אין אַ שטילן בן-השמשות
ביים ראַנד פון וואַלד
ס׳טויכט אויף ווי אין אַ חלום דיין הייליק געשטאַלט
אַזא ליכטיק-צעשטראַלטע מיט בלויע הימל אויגן
סאַמעט-שוואַרצע האַר, אַ שמייכל פול מיט חן
אַט אַזאַ ביסטו אויף אייביק אין מיין האַרץ אַריין. . .
אַ. מאַמע! ביז מיין לעצטן פאַרגיין דו וועסט מיט מיר זיין.

מאָדהערס־דעי — מוטערס טאָג

אַ ליכטיק זוניקער פרימאָרגן
אויף דער שטאָט זיך שפרייט:
עס אָטעמט מיט פּרילינג
אויף די רחכותדיקע גאַסן.
אַ בשורה פון יום־טוב
טוט אַלעמען דערמאָנען —
אַז מ'דאַרף היינט ליב האַבען דער מאַמען. . .
עס איז מאָדהערס־דעי היינט!

שטראַמען מענטשן־קינדער
פון דער בשורה באַנומען
איי! מ'וועט היינט דער מאַמען שיקן
דעם שענסטן בוקעט בלומען. . .

אַ צעווייטיקטע שפּאַן איך
אין דעם מענטשן שטראַם אַליין
אין די אויגן פינצטער, כיזע קיין ברעקל שיין.
און עס טויכן אויף קאַשמאַרן
פון אַ וועלט אין פלאַמען.
פון אויוונס ווו עס ברענען אידישע מאַמעס! . . .
ווי צעשטורעמטע כוואַליעס אויף ברויזענדע ימען
עס פלאַקערט אויף די בענקשאַפט
נאָך מיין פאַרפייניקטער מאַמען. . .

און עס טראַגט מיך מיין צעווייטיקט האַרץ
אויף ברעקלעך פון זיכרון
צו די בלוטיקע שליאַכן
פון די פאַרגאַנגענע יאָרן. . .

. . . אָט זע איך זיי אַלע די שאַטנס פון דער וועלט,
די אידישע מאַמעס מיט די עופּעלעך אויף די הענט.
אַ מיליאָניקע מאַסע אויסגעווייקט אין בלוט
באַוואַכט פון כּרוינע מערדער
אין אַן אייזערנעם קלעם
עס שפּאַנען אידישע מאַמעס אויף קידוש השּׁם!
און אויף דעם בלוטיקן מאַרש מיט אַלע צוואַמען
עס טויכט אויף דער שאַטן פון מיין הייליקער מאַמען. . .

און עס האָבן בלומען געבליט,
און די זון האָט געשיינט
פּונקט אַזוי ווי היינט. . .
און ס'האַט אַ רשעות־דיקע וועלט
געזען און געשוויגן
ווי מ'האַט מיליאָנען אידישע מאַמעס
צו דער שחיטה געטריבן. . .

עס איז מאַדהערס־דעי היינט. . .
אוי וואָלט איך געוואָלט היינט
מיין מאַמען בלומען שיקן.
ווייס איך ניט ווהין האָבן די מערדער
געטאָן זי פאַרשיקן — צום פאַרברענען — דערשטיקן?

אַ מיין הייליקע מאַמע!
אין וועלכע גאַז־קאַמער
האַסטו גאַט געזוכט
מיט דינע לעצטע בליקן?!
איז עס טרעבלינקע, מיידאַנעק,
אוישוויץ, פּאַנאַר? —
און אפשר גאַר באַכ־יאַר? . . .

עס איז מאַדהערס־דעי היינט!
א יום־טוב ביי אַלע מיינע פריינט. . .
און איך פיל ווי דער גאַנצער חהומיקער צער
פון אוישוויץ. מיידאַנעק, פּאַנאַר,
דער קוואַל פון דורות פיין, יסורים און טרערן
וועט ברעכן אַלע צאַמען, אַרויס פון מיין האַרצן
און ווי שטורמישע ימען
פאַרגיסן די רוצחישע וועלט
מיט דעם קין־צייכן אויפן שטערן! . . .

עס איז מאַדהערס־דעי היינט;
בין איך היינט אַלעמען מקנא,
אפילו די וואָס האָבן כאַטש
אַ קבר פון אַ מאַמע. . .
און איך חלום פון טוליען זיך צו אַ שטיין
אָווו פאַרקריצט זאָל זיין
דער נאַמען פון מיין מאַמע. . .

און ביי דעם שטיין אויספיבערן
פון מיין צעווייטיקטער נשמה
כאַטש אַ טראַפּן פון מיין צער און פיין. . .
און מיט ליפּן פאַרשמאַכטע, צעווייטיקטע, שטילע
מורמלען אַ הייסע חפילה. . .
אַ, גאָט! וווּ איז ערגעץ אַזאַ קדיש פאַרשריבן
נאָך אַ מאַמע, וואָס קיין זכר איז פון איר ניט פאַרבליבן?

מיי 1984

קדיש

ווען ס'האָט דער מבול פון בלוט און טרערן
פאַרפלייצט די ערד, די זון און שטערן,
ווען די לעצטע טרער פון זעקס מיליאָן
האָט דעם עמק־הכּבא פאַרפילט
און די העלישע אוישוויצער פלאַמען
האַבן די פּראָסטיקע הימלען צעגליט;

ווען דער „שמע ישראל“ פון ברענענדע קדושים
האָט צעשטורעמט דעם העכסטן הימל,
האָט דער אַלטער גאָט
דערוואַכט פון זיין טיפן דרימל;
פאַרשאַרצט זיין גרויע ברעם
און אין טייכן פון בלוט און פייער
אין כּערג פון אַש אין אוישוויץ פאַרברענט
זיין „אויסדערוויילט פאַלק“ דערקענט. . .

ווען אין הייליקע שמוח געהילט
ס'האַבן נשמות פון געקעפטע קינדער —
אַלע הימלען פאַרפילט —
זיך צום כּסא־הכּבוד געטראָגן
האָט זיך אויפן ראַנד פון טויטן־קרייז
פון אַ בינ־השמשותדיקער וועלט
אַ פאַראַבלטער גאָט זיך געשטעלט
נאָך זיין פאַלק קדיש זאָגן. . .

ווין 1946

„אַ מאַמע“ דער אייביקער פענאַמען

ניט אין אינדישע פּאַלאַצן
ניט אין שלמה המלכ'ס מינען
נאָר אין דעם אַלף־בית פון דער שפּראַך
וואָס מיין פּאָלק האָט פּאַרשפּונען
האָב איך דעם גרעסטן אוצר געפּונען:
דאָס צויבער־וואָרט „מאַמע“.

אַ, מאַמע! דו ביסט דער בראשיח
פון דעם מענטשליכן מין
ס'האָט דיין שמייכל באַשאַפּן
די ליכטיקע זון.
מיט אַ שטראַליקער גוטסקייט
טיף ווי דער ים
גענערט האָסטו דורות
פון מענטשליכן שטאַם.

דעם חלום פון ליבשאַפט
האָסטו דער וועלט געגעבן
דו ביסט די העלדין פון דער דראַמע
וואָס הייסט „לעבן“.
ס'האָט דיין ברוסט גענערט
אַלע מענטשן־קינדער
אַ, מאַמע! דו ביסט דער וועלט'ס
גרעסטער ווונדער! . . .

נאָר די גרעסטע העלדין פון דער וועלט־דראַמע
דאָס ביסטו — מיין „העלדישע אידישע מאַמע“ —
וואָס האָט אויפן וועג צו די אוישוויצער פּלאַמען
מיט פּאַרברענטע ליפּן געפּליסטערט: „אַני מאַמין“.

איבער אַלע הייליקייטן
ווי אין אַ גאָלדענער ראַם
דו שיינסט איבער דער וועלט
מיט דעם העלסטן פּלאַם!
דו — מיין באַזונגענע „אידישע מאַמע“!

ניו־יאָרק 1986

אויף אַ בית־הקברות פון „צהל“

קְדוּשׁ, קְדוּשׁ, קְדוּשׁ — דאָס איז דאָס וואָרט
וואָס טראָגט זיך אין חלל:
טו אויס דיינע שיך, ווייל הייליק איז דאָס אָרט,
דאָ רוען קדושים פון „צהל“ . . .

ביים קבר פון אַ פליער
צעבראָכן איינגעבויגן —
צוויי שאַטנס — טאַטע־מאַמע . . .
אַ שטראָם פון כלוטיקע טרערן
פליסט פון זייערע אויגן.
ס'ווערן טייכן פון די שטראָמען
פון די טייכן ימען — כלוטיקע אידישע ימען . . .

און ס'הערט זיך אַ געשריי
פון דער צאַנקענדער מאַמע:
אוי מיין קינד! מיין טייער איינציק קינד!
אַ גאַט! פאַרוואָס? פאַר וועלכע זינד?

ווי אַן אַדלער זיך געטראָגן
אין הימלישן פלי,
און פאַרגאַנגען ווי די זון
אין איר שענסטן גלי . . .
געבליבן בלויז אַן עכאַ
פון אַ שאַליק ליד
אַפּגעהאַקט אין דער מיט . . .

און עס יאַמערט דאָ אַ טרויער
טיף ווי די תּהוֹמען,
נאָך אַ פאַרשניטענער יוגנט
וואָס געוואָגט האָט טרוימען
פון אַן אייגענער היים . . .

ישראל 1982

די מאַמע אידיש

מיט אַ ירושה פון דורות
אויף די אַקסלען צוגעשמידט
אויף וועגן חרובע, צעשטערטע
אָדורכגעווייקט מיט בלוט
עס שפּאַנט די מאַמע אידיש
מיט שוואַכע מידע טריט. . .

אונטער לאַסט פון דורות געבויגן
אויפן האַרצן שטייניק שווער,
אויף די וויעס פון מאַטע אויגן
הענגט אַ הייסע טרער.

אין אַלע טיגלען פון גהינם
מיט פייער דורכגעגליט
אויף איר אַרעם אַ נאַצי סטעמפל —
דו ביסט אַ איד!

דורך לאַנגע גלות־מיילן
דורך בערג און בונקער היילן
שפּאַנט זי די מאַרטירערין פּאַרטראַכט:
פון דעם ווייטן גאַלדענעם פּרילינג —
פון פּאַר דער „ברוינער קריסטאַל נאַכט“ . . .

ווען פון אַן עלענדער אַרעמער שיפּחה
וואָס האָט מיט „זשאַרגאָן“ געהאַנדלט
האָט זיך ווי אין צויבער לעגענדעס
אין אַ קעניגין אידיש פּאַרוואַנדלט. . .

ווי אויף גאַלדיק זוניקע פליינען
אַזוי רחב־חריק צעשפּרייט
האָט זי די ווונדער אוצרות „אידיש“
מיט ליבע געפּלאַנצט און געזייט.
פאַר דורות פון אידישן פּאַלק
אַ רייכע ירושה געגרייט. . .

און עס האָבן זיך פונקען צעהעלט
אין „היימיש ליכטיקע פלאַמען“ —
וואָס האָבן ווי בליציקע שטראַמען
באַלויכטן די „אידיש וועלט“.

און זי חלומט פון הירשבייניס „גרינע פעלדער“
מיט די צעכוואַליעטע גאַלדענע זאַנגען,
פון אַפּאַטאַשויס „פוילישע וועלדער“
וון דער בעל-שם איז אויף היתבודדות געגאַנגען. . .
און אויסגעשפילט האָבן דאָרט דורות
דאָס שטאַלצע אידישע ליד
איך בין אַ איד!

דערנאָך האָבן אידישע הימלען
זיך פאַרזייט מיט פינקלענדע שטערן
און צעלויכטן ווי די גרויסע בערן;
שלום אַש און גלאַטשטיין, און ליוויק און ליעסין,
און דער יונגער מוסרניק — דער גרויסער חיים גראַדע,
אויך דער צעזונגענער איציק מיט דער „גאַלדענער פּאַווע“
מיט אַלע חנען פון זיין „מאַנגעריאַדע“.

און ס'האָבן דורות געשמידט די רינגען
צו פּרצ'עס „גאַלדענער קייט“,
וואָס האָט זיך געצויגן ווייט און ברייט —
איבער גרעניצן און ימען,
אין שטורעמס און העלישע פלאַמען
מיט ביטחון אין האַרצן געפּיילט און געשמידט
די ווונדער סימפּאָניע פון אידישן ליד. . .

איצט שפּאַנט זי די מאַרטירערין
דעם קאַפּ הויך געהויבן
מיט האַפּנונג אין האַרצן
מיט אַ נייעם גלויבן.
זי קומט צו דער אידישער מדינה
אויפּסניי פאַרזייען די זאַמען פון אידישער נגינה. . .

אָט דאָ וועט די „מאַמע אידיש“
אָ נייעם פּאַקל צינדן
וואָס וועט ברענען און לייכטן
ווי אַ זוניקער שטראַל
און פירן צוריק צו דעם אייביקן קוואַל.

אָט דאָ וועט זי ווייטער דעם גאָלדן פּאַדעם שפינען
פון דעם גלאַררייכן נעכטן מיט אַ נייעם באַגינען!
און ווידער וועלן בליען די גאָלדענע זאַנגען
און ווידער וועלן שאַלן די מעכטיקע קלאַנגען
פון דעם שטאַלצן אידישן ליד;
איך בין אַ איד!

זיי געגריסט טייערע מאַמע אידיש!

ניו-יאָרק 1968

מײן מאַמע

אָ וויזיע

עס טרעפט אין מינוטן צעווייטיקטע שטילע
כײַערזע דאָס געשטאַלט פון מײן מאַמען אין דמיון
— אירע הענט אויסגעשטרעקט ווי צו אַ תפילה
דערזע איך זי פליען אין די ענדלאָזע הימלען.

כײַדערקען אירע אויגן די תכלתדיק-בלויע
פול מיט צער איז איר בליק מיט נעפל פאַרצויגן
איר פנים — שניי־ווייס באַדעקט מיט טיפן טרויער,
אונטער אַ זיידענעם וואָל אירע שוואַרצע האָר צעפלויגן.

גראַציעז ווי אַן אַדלער זי שוועבט אין די רוימען
אַ באַשטראַלטע מיט פורפור פון די לעצטע שקיעה פלאַמען,
באַלד פאַרגייט, לעשט זיך אויס דאָס ליכט פון מיינע טרוימען
— דאָס הייליקע געשטאַלט פון מײן פאַרפייניקטער מאַמען. . .

צו אַ פריינט פון שארית הפליטה

ווען שווערע וואַלקנס ווי בליי
האַבן אלע הימלען פאַרצויגן
און אונטער דער לאַסט פון טרויער
דו שפּאַנסט גרוי און געבויגן, —

ווען ספיקות אין הייליקע דאָגמעס
נאַגן ווי פיאָווקעס דיין מוח,
און עס זוכט דיין מחשבה אַן אָנשפּאַר
ווייל גלויבן ביסט מער ניט בכוח. . .

הויב אריף דיינע אויגן צו הימלען
צעשטראַלטע מיט גאַלדן שיין
און סנאַפעס זוניקע שטראַלן
באַהאַלט טיף אין האַרצן אַריין.
ווען ס'וועט אומעט און טרויער באַפּאַלן
וועט אויפגיין פון האַרצן אַ שיין. . .

ווען אַ ליאָווע פון האַס און שנאה
פאַרניכטן וויל דיין געביין
און דער טרויער טיף ווי די נאַכט
גריזשעט דיין לייב ביזן ביין,
ניט פאַרצווייפל מיין פריינט
און ניט וויין!

בליק אַריין אין דיין גלאַררייכן עֶבר
און שעפּ זיך אָן מיט ביטחון
לערן די רייד פון דעם נביא —
אַז קומען וועט דער טאַג פון ניצחון!

און אַ נייער קוואַליקער גלויבן
וועט צעפלאַמען דיין טרויעריק געמיט
אין דיין צעברויזטער נשמה
וועט אויפשאַלן אַ נייע ליד.
אַ! הער ווי עס ריזלען די שטראַמען
וואָס טוען די וואַרצלען נערן,
אונדזער פּאַלק — די דעמבענע שטאַמען,
וועלן קיינע שטורעמס צעשטערן!

וויין, עסטרייך 1946

דער כוח פון אידישן וואָרט

מיט דורות צער און פיין
פארווייט איז געווען מיין וועג
ווי שאַטנס — געהיימע גורלוח
האַבן באַגלייט מייע האַרכסטיקע טעג

און געגאָרט האָט מיין האַרץ נאָך אַ חלום
פון אַ ליכטיקן טרוים כאַטש אַ שיין
פון וועלכן אין טעג פון געראַנגל
צו שעפן כוח פאַר „זיין“.

כיו אין לויטערן קוואַל פון מחשבה
כ׳האַב דאָס ווונדער פון „אידיש“ געפונען
ווי אין בלענדיק־זוניקע שטראַלן
ס׳זענען די פינצטערע נעפלען צערונען . . .

און ס׳האַט דאָס הייליקע אידישע וואָרט
מיך צו שטראַליקע הויכן דערהויבן
פאַרווייט אין מיין כרויזונדן האַרץ
אַ נייעם שטראַליקן גלויבן.

ס׳האַבן זיך ווערטער
ווי פערל אין שורות
צעבליט ווי קנאַספן אין בלומען
און די זוניקע פרייד פון שאַפן
האַט מיט ליכט מייע וועגן פאַרשפונען
און דעם כוח פון אידישן וואָרט
ס׳האַט מיין לעבן אַ חיקון געפונען.

מיאַמי 1983

„דאָס הויז פון אייביקן שלום“ . . .

נאָך יאָרן פון מאָרד און בלוטיקן קריג
אין אַ טראַגיש חרובער וועלט
ס'האַט אַ טרוים זיך ליכטיק צעהעלט
פאַר דער געפלאַגטער מענטשהייט —
ס'האַט אויפגעבליצט
דעם נביא'ס חלום
צו בויען אַ וועלט פון שלום. . .

כיי די טייכן פון „בבל“
מ'האַט אַ הויז אויפגעשטעלט. . .
פאַר דער ליידענדער מענטשהייט
פון דער גאַרער וועלט.
„פאַראייניקטע פעלקער“
אַ פּאַנטאַסטישער נאַמען!
דאָרט פאַרפלאַנצן די זאַמען
פון אייביקן שלום. . .

און ס'האַבן די „שענסטע באלעבאַטיים“
פון דער גאַנצער וועלט
גלייך אין דינסט
פון „שלום“ זיך געשטעלט. . .
טעג און נעכט מען דעבאַטירט,
מען רעדט און דיסקוטירט,
אַן אַ סדר, אַן אַ טאַלק,
דאָרט וויגט זיך דער גורל איצט
פון אידישן פאַלק. . .

ענדליך זיך געאייניקט;
מ'ציילט שוין די שטימען,
אַ היסטאָרישע רעזאָלוציע
ס'האַט די „אונאַ“ אָנגענומען —
וואָס שטעלט אַלעמען צופרידן;
„מ'דאַרף פטור ווערן פון די אידן“!
דאָן וועט קומען
דער אייביקער פרידן. . .

זיצן זיי אַלע די „פרעדיקער פון שלום“
אויבן ביי דער מיזרח וואַנט
יעדער פון די שאַקאַלן
מיט אַ ביקס אין דער האַנט,
מערדער אין ריכטער טאַגעס
פון אַלערליי פאַרבן
משפטן דעם קרבן —
פאַרוואָס ער וויל ניט שטאַרבן !!

אין דעם אייביקן געראַנגל
איך שטיי איצט אַ פאַרווירטע,
פון אַלע פאַלשע נביאים אַ פאַרפירטע.
אין דעם כלוטיקן תוהו־וּבוהו
פון די היינטיקע טעג
און איך ווייס ניט מער
וואָס מ'טאָר ניט,
און וואָס מען מעג. . .

פאַרווישט איז די גרענעץ
פון אמת און ליגן,
דער אייביקער חלום
צעשטערט און באַשפיגן.
אין דעם אַרומיקן חושך — דו זעסט אַזוי קלאָר
די טראַגישע וואָר:

די וועלט אַ נאַקעטע — אין אַנגסטן און זאַרגן
און עס הויערט דאָס געשפענסט פון אַטאַמישן מאַרגן.

ס'האַט דער פעלקער פּרילינג
אַ ווינטער שטורם געבוירן
דער פלאַמיקער חלום פון נביא
אין געדיכטע נעפלען פאַרלוירן.

אַלע שלום זוכער
זיי צישן מיט שלאַנגישער שינאה
און באַווונדערן מיט גיפטיקער קינאה
דאָס קליינע לאַנד ישראל
וואָס בליט און קעמפט
פאַר דעם אייביקן שטראַליקן חלום
פאַר אַ וועלט פון אמתדיקן שלום.

מיין ערשטע ראַנדעוואו

מיט אַ קפיצת־הדרך
וואָס האָט נאָך קיינער ניט דערפונדן
אויף אַ שטראַל פון זיכרון
וואָס האָט העל זיך צעצונדן
איך פלי אַ צעפלאַמטע
אין מיין אויסגעבענקטן טרוים
צו מיין אַלטער היים. . .

צו דעם ליכטיקן באגינען
פון מיינע יוגנט יאָרן
דאָרט, וואו איך האָב מיין גליק געפונען
— וואו איך האָב מיין גליק פאַרלאָרן. . .

און אָט דערזע איך מיין היים
וואו איך האָב מיינע ערשטע טריט געשטעלט
וואו אַנטפלעקט האָט זיך פאַר מיר
אַ ווייטע וואונדער וועלט. . .
וואָס האָט מיך אַ יונגע טרוימערין
אויף אַ ראַנדעוואו גענומען.
צעעפנט ברייט די טויערן
איך זאָל מיין וועג געפינען.

ווי אַ צעברויזטער שטורעם איך טראָג זיך
צו די אויסגעטרוימטע ווייטן
נאָר אזוי פיל סטעזשקעס אָן אַ צאָל
אַהינצו זיך שפרייטן. . .

שפאן איך א באַרוישטע
צו דעם פריידיק־זוניקן מאַרגן;
אויף וועלכע פון די וועגן
איז מיין גליק פאַרבאָרגן? . . .
אויף וועלכן שליאַך פאַרקירעווען?
איך טו ביים גורל פּרעגן,
עס שווייגט די וועלט אַ שטומע,
ס'קומט קיינער נישט אַנטקעגן. . .

אַ פאַרלאָרענע איך בלאַנדזשע
ביז ס'קומט אַן די נאַכט אַ שטילע. . .
איך הויב מיין כליק צום הימל
און פּליסטער שטיל אַ חפּילה:

העלפט מיר, אַ געטער
אין די פאַרבאָרגענע רוימען!
איר געניאַלע מייסטער
מיט די קאַסמישע קרוינען,
איר אוראַלטע שמידער
פון מענטשליכע גורלות
שפינער פון חלומות, טרוימען, מזלות. . .

אין די הימלען שטערן צעבליצטע פינקלען
מיט אַ שימער אַ זילבעריק־בלויען
פרייליך צעשטראַלטע
צו מיר ווינקען:
זיי ווילן מיר סודות פאַרטרויען. . .

האַב איך אַ יונגער וואַנדערער
פון שטערן ליכט געפאַנגען
צום הימל זיך אַ לאַז געטאַן —
און ביז היינט ניט דערגאַנגען. . .

ניי־יאָרק 1975

קינדער יארן

מיט א פערלדיקן שימער לייכט אויף אין מיין זיכרון.
א זומערדיק צעשפילטער טאָג פון מיינע קינדער-יארן.
איך זע מיין טייערע מאַמע ביי דער אַרבייט אין הויז.
עס טוט איר פנים שיינען — זי בליט ווי אַ שיינע רויז.
אַט אַרבייט זי אין גאַרטן. אַט פאַרבט זי די ווענט.
עס ווערט פאַרפלאַמט די אַרבעט אונטער אירע צאַרטע הענט.

און אין מיצקע-דרינען פלוצלינג — ווי אַ זומערדיקער רעגן —
איך פאַל אַריין אין הויז — און גלייך — איך הויב אָן פרעגן...
פונוואָנען קומט אַ רעגן? ווי אַזוי וואַקסן כלומען?
ווי אַזוי טרעפן די פייגעלעך דעם וועג צוריק צו קומען?
און פאַרוואָס? און ווי אַזוי? און ווהיין? און פונוואָנען?
קושט מיך אַזוי האַרציק מיין יונגע שיינע מאַמע:

אוי מיר זאָל זיין פאַר דיר — מיין אויצרל — מיין קינד!
איך קען דיר ניט דאָס אַלעס דערקלערן אַצינד. . .
ווען דו וועסט עלטער ווערן און אין שולע גיין
וועסטו דאָן, מיין טייער קינד, דאָס אַלעס פאַרשטיין. . .

נאָר איך אַ יונגע שטיפערקע — און אַ שטאַרק טשיקאווע,
— מסחמא אַ ירושה נאָך פון אונדזער מוטער חוה. . .
בלייב איך שטיין פאַרטראַכט. עס טוט מיך שטאַרק פאַרדריסן,
אוי! ווי איך וואַלט וועלן שוין איצט דאָס אַלעס וויסן. . .

* * *

ס'האַבן שמידער פון מיין גורל
אַ געהיימען שיפער געשריבן.
אין אַ לאַנגן וואַנדער-וועג
מיך פון לאַנד צו לאַנד געטריבן.
אויף שליאַכן פון לעבן
מיין יוגנט פאַרלאָרן
חכמות פיל געלערנט —
נאָר קיין „שלמה“ ניט געוואָרן. . .

מיט פראַגן בין איך איצט נאָך
פול ווי אַ ברונעם.

נאָך היינט איך וויל פאַרשטיין
פון בראשית דעם זינען. . .

נאָר ביז היינט קיין באַשייד

אויף קיין איינער ניט געפינען. . .

ניר-יאָרק 1970

די תפילה פון אַ קינד. . .

אין אַ רעגנדיק שלאָפלאָזער נאַכט
איך ליג און עס בליצט אויף אין מיין זיכרון
אַזאַ גרויליק פינצטערע נאַכט
פון מיינע קינדער יאָרן. . .

אין דרויסן — אַ מכול פאַרפלייצט די וועלט —
דונערן און בליצן קנאַלן: —
ווי טויזנט שאַקאַלן —
עס פייפט און יאָמערט אַ ווינט,
און איך אַ מורא'דיק צעשראַקן קינד
טראַכט: עס ווערט חרוב די וועלט אַצינד!

שוואַרצע שאַטנס טאַנצן
אויף די ווייס געקאַלעכטע ווענט;
אַלע שדים פון דער וועלט
איך האָב אין זיי דערקענט. . .
עס רייסט דער שטורם די ביימער מיט די שטאַמען,
יעדער בליץ צינדט אַן דעם וואַלד מיט פלאַמען. . .

מיט אַ שוידער געוויין
איך הער די ביימער כליפען
און אויף מיינע ליפן
שוועבט אַ הייסע תפילה:
האַב רחמנות גרויסער גאַט!
ראַטעווע די וועלט אַצינד!

הער צו די תפילה פון אַ קינד —
איך האָב חרטה אויף אַלע מיינע זינד. . .
און איך וויין מיט ביטערע טרערן:
אַזאַ שיינע וועלט — אַ גאַט
טו זי ניט צעשטערן. . .

פון שרעק עס צאפלען אַלע מיינע גלידער
איך פליסטער מיין געבעט ווידער און ווידער:
גאָט אין הימל! טו אונדז ניט באַשטראַפֿן
און איך וויין און וויין — און ווער אַנטשלאַפֿן. . .

עס האָט אַ יונגער זון־שטראַל
זיך צעשפּילט אויף מיין געזיכט
איך עפּן די אויגן — אַ שטוב פּול מיט ליכט!
דורך דער זוניקער שויב
עס וואַרקעט אַ ווייסע טויב:
שטיי אויף מיין קינד,
ס'האָט גאָט פאַרגעבן אַלע דייע זינד. . .

מיט אַ פּלאַטערנדער פּרייד
עס ווערט מיין האַרץ פאַרפּילט
אַ נייער בראשית האָט זיך אין קאַסמאַס צעשפּילט.
עס בלענדט דער זילבער רויס
מיט רעגנבויען פאַרבן
עס איז דער שיינער וועלט
ניט באַשערט איצט צו שטאַרבן!

אין אַ ליכטיקן פּרימאַרגן
איך שפּאַן איצט אַריין
און מיין האַרץ הערט זיך איין:
אַ פּייגל כאַר זינגט אויס די פּרייד פּון זיין.
און אין מיר זינגט אַ ניגון
מיט שלווה באַזעלט
ס'האָט אַ תּפּילה פּון אַ קינד
געראַטעוועט די וועלט. . .

איך בענק נאך אַ חלום. . .

ווען דער אומעט און עלענט
פון דער נאָקעטער וועלט
טוט דאָס האַרץ אַזוי פּרעסן און נאָגן,
קומט אויף פּליגל די בענקשאַפּט
מיט טרויער באַזעלט
מיך אין די ווייטע מרחקים פאַרטראָגן,
צו די זוניקע וועגן
פון מיין קינדערלאַנד,
ווי איך האָב אַזוי מוטיק
אין לעבן געשפּאַנט
מיט אַ גלויבן אין האַרצן
פון דורות גענערט —
אַז צו גיין אויפן „שטראַליקן לייטער“
איז אונדז פונעם גורל באַשערט. . .
ווי די לופט האָט וויכירט
מיט משיחישע קלאַנגען
און ס'האָט מענטש זיך פאַרמאַסטן
צום הימל דערלאַנגען. . .

איך בענק: —

נאָך די נעכט ווען די שטערן
האָבן פאַרטרוימטע לידער געזונגען,
נאָך די פּריידיקע טעג פון דערוואַרטונג
וואָס די צייט האָט
אין גאַנג זיי פאַרשלונגען. . .

איך בענק —

נאָך די פּלאַמיקע ווערטער
וואָס האָבן הערצער געצונדן
און פעלקער אויף שלאַכן
נייע געפירט.

איך בענק —
נאך דער העלדישער יוגנט
וואָס איז אין פייער פאַרשוונדן
און אַ קראַנץ פון חלומות
האַט זייער קאַפּ באַצירט. . .

די ווייסע גלעקלעך

ערשט נעכטן. . .

— ווי גליענדע שטערן

אין די גרינע קרוינען געשיינט

די ווייסע קליינע גלעקלעך

צעבליטע, מלא-חן. . .

אָ כשורה פון אייביקן פרילינג

אויף דער מידער וועלט געשפרייט,

און ווייט אַרום האָט געקלונגען

דאָס ליד פון בליענדער פרייד.

היינט — אויף דעם גרינעם טויאיקן גראָז,

ארום אַלטן צעצווייגטן כּוים,

עס וואָלגערט זיך

אן אָפגעבליטער טרוים. . .

די ווייסע גלעקלעך —

פאַרשטומטע, אין טויטליכע ווונדן

וואָס האָבן אין זייער קורצן זיין

חלומות פון פרייד געצונדן. . .

ערשט נעכטן. . .

געווען בין איך קליין

די סודות פון דער וועלט

געפרוּווט פאַרשטיין. . .

אָזוי פיל פלאַמיקע שקיעות,

און גאָלדיק בלויע קאַיאָרן

אין דער אייביקייט אַריין,

און ווידער בין איך קליין. . .

דעם טראַגישן סוד פון פאַרגיין

איך קען ניט פאַרשטיין. . .

און מיין האַרץ — עס וויינט און וויינט. . .

מײן זייגער

מיט אַ שטילן טרויער —
פון אַ בעל-כּורחה אויף דער וועלט,
מיט ריטמישע טענער
אין חלומות פאַרוועכט,
עס טוט מײן זייגער מיך דערמאָנען
אין דעם גאַנג פון דער וועלט

שוין דורות לאנג — דער זייגער,
ער הענגט אויף דער וואַנט
דעם חשבון פון קאַסמאַס
ער האלט אין זײן האַנט. . .
אין דינסט פון דער וועלט
שוין פון כראשית אָן
עס מוז דער שקלאַף דער אַרימער
נעכעך גיין אין שפּאַן.

טיק־טאַק, טיק־טאַק, טיק־טאַק
ריטמיש קלאַפט זײן האַרץ,
סיכאַוועגט זיך שטיל דער אומרו
עס האָט די צײט אים איינגעשפּאַנט
און גיט אים ניט קיין רו. . .

פאַראויס! פאַראויס! פאַראויס!
ער מוז כּסדר גיין,
טרויעריק שפּאַנען די שעהן
אין דער אייביקייט אַרײן.

ניט ער קען זיך אָפשטעלן,
ער דאַרף זיך אויך ניט איילן,
אלע רגעס און מינוטן
מוז ער פינקטליך צײלן. . .

און איך מיט אים צוזאמען
צו דער צוקונפט טו איך שפאָנען.
אין מיין האַרץ עס ריזלען נאָך
די אַלטע פרייהייטס טרוימען
וואָס זיינען מיט די נעכטנס
פאַרשוונדן אין די רוימען.

אויך מיין זייגער שטאַרק אַ מידער
טוט חלומען פון פרייהייט לידער —
וואָס דיכטער טוען שפינען.
אפשר וועט ער אויך אַמאָל
זיין פרייהייט ווען געווינען?

נאָר עס האָבן אַלע פרייהייט געטער
די גאַנצע וועלט פאַרפירט. . .
האָט מיין אויפגעברויזטער זייגער
היינט רעוואָלטירט!

גענוג זאָגט ער צו דינען
אַ רשעותדיקער וועלט!
אַ צעווייטיקטער אַ קלונג געטאָן
און האָט זיך אָפגעשטעלט. . .

דאָס האַרץ פֿון אַ מאַמע

דאָס ליד „דאָס האַרץ פֿון אַ מאַמע“ האָב איך געשריבן צו מיין מאַמע'ס געבורטסטאָג אין 1938 אין וואַרשע.

אַ. מאַמע פֿון דער וועלט, וואָס דו גיסט יעדן לעבן,
ווער נאָך ווי דו קען אַזוי פֿיל ליבשאַפט געבן?
דיין האַרץ — אַ לויטערער קוואַל —
וואָס שעפט זיך קיינמאָל ניט אויס,
אַזאַ וואַרימע זוניקע גוטסקייט
עס שטראַמט פֿון דיר אַרויס.

פֿול מיט אַנגסטן און זאָרגן,
פֿאַר די קינדער נאָר דו לעבסט.
אַ. מאַמע! פֿון וואָס פֿאַראַ שטאַפֿן
איז אַ מאַמעס האַרץ געוועבט?

פֿון דער טויאיקער פֿרישקייט
פֿון אַ זומער באַגינען,
פֿון דעם כּישוף און רייץ
פֿון דופּטיקע בלומען.
פֿון דעם לויטערן זילבער פֿון קינדישע טרערן...
פֿון דעם בלויען שימער פֿון פינקלענדע שטערן

פֿון דעם ציטער פֿון אַ סטרונע אין דעם געוויין פֿון אַ פֿידל
פֿון דעם ווונדער און צויבער פֿון געטלעכער מוזיק —
וואָס פֿאַרוויגט דעם מענטשן מיט זעלישן גליק,
פֿון אַ זון שטראַל וואָס קושט אַ געפֿראַרענעם זאַנג
פֿון די ווונדער קאָלירן אין אַ זון פֿאַרגאַנג.
פֿון דעם ציטעריקן גלי פֿון ערשטן ליבע פֿלאַם
פֿון דער פֿראַכט פֿון לבנה וואָס טובלט זיך אין ים...

פֿון אַ טרוים פֿון אַ וועלט וואָס שטרעבט צו זיין פֿריי,
אַזוי אַלט ווי בראַשית — און בלייבט אייביק ניין...
אַט פֿון די אַלע געוועבן מיט גאָלד פֿון זיבן זונען
איז אַ מאַמעס האַרץ געשפּונען... מיין מאַמעס האַרץ...

די מאָדערנע קינס

ניט קיין פראָסטע חי-וקימס
זיינען די „מאָדערנע קינס“, —
דאָס זיינען הערשער מעכטיקע, געקרוינטע
פאַר זייערע שיינע מעשים — גוט-באַלוינטע . . .

וועלף בצורת אָדם,
פול מיט מערדערישער לוסט —
פאַר יעדן קרבן אַ מעדאַל
הענגט ביי זיי אויפן ברוסט . . .

אין אַלע רוימען טוען זייערע נעמען קלינגען:
אידי אַמין, קאַדאַפי, כאַמעיני, אַראַפּאַט,
אַזוי פיל ציגעלעך ביז היינט שוין פאַרשלונגען!
נאָר עס זיינען די וועלף נאָך אַלץ ניט זאַט . . .

און טויב איז דער אַלטער גאַט
צו דער וועלט'ס פיין און וויי,
ער הערט ניט מער פון הבל'ס בלוט —
דעם יאַמער און געשריי . . .

עס איז חושך אַרום. פאַרלאָשן יעדע שיין.
און ווילסטו ערגעץ לויפן — איז די וועלט אַזוי קליין . . .
געקומען איז אַ צייט פון לית-דין ולית-דיין.
די האַרן פון דער וועלט זיינען די מאָדערנע קינס.

דערוואַך

וואַך אויף אַ מענטש!
דו פאַרפייניקטער שקלאַף
פון דעם לאַנגן לעטאַרגישן שלאַף.
צערייס די קייטן פון יאוש
דערהער דעם שאַליקן רוף —
פון אַ וועלט וואָס לעכצט נאָך באַנייאונג:
עס שלאַגט איצט די שעה פון באַפרייאונג!

נעם פעסטער די וויעסלעס פון גורל
אין דינע שטאַרקע מאָזאַליקע הענט.
מיט אַ נייעם שם־המפורש
שריי אויס „יהי אור“
צו דעם חושך
פון אַ צאַנקענדער וועלט.

צערייס דעם פינצטערן שלייער
וואָס האָט די בלענדיקע זון פאַרשטעלט,
גורט אָן דינע לענדן — הערקולעס
צעברעך די אַטאַמישע וואַנט!

שפּאַן איין דיין האַרץ און דיין מוח
אין דעם פאַרמעסט פון אַ נייעם באַשאַף
באוויזו כּן־אדם דיין כּוח
דו ביזט די קרוין פון באַשאַף!

ניו־יאָרק 1981

חלומות פון אייביקן שלום

אין אַ קאַראַוואַן פון חלומות
מיין בענקשאַפט איינגעשפּאַנט. . .
איך פלי אַ באַרוישטע
צו דעם אויסגעטרוימטן לאַנד.

צו דעם צעלויכטענעם מאַרגן
ווי דער סוד פון בראשית
ליגט טיף פאַרבאָרגן —
וואַרט פאַר דעם אויסלייזער. . .

דאָרט אין שיין פון רעגנבוין
ביים ראַנד פון דער וועלט
פון פערלדיקן טוי און דופטיקע כלומען
פאַרפלעכטן מיין טרוימען געצעלט. . .

דאָרט ווי דער מעכטיקער אַדלער
קען פליען זיין זוניקן וועג
אַן דער אייביקער שרעק
פאַר דעם יעגער'ס קויל.

מיט ישעיהו'ס חלום
וועל איך מיין געצעלט באַצירן
פאַר אַלע ליכטיקע חלומות
צעעפענען ברייט די טירן. . .

פאַר אַלע ליידענדע
ניט-אויסגעוויינטע טרערן
וואָס הענגען זייט דורות
אין גלי פון שטערן.

פאַר אַלע מאַרטירער און טרוימער
פון אַ גערעכטער פרייער וועלט —
מיט אַ זוניקער ליכשאַפט
ס'איז אַפן מיין געצעלט.

מיין טיש רייך געגרייט
מיט שבת'דיקער פרייד
מיט דעם צויבער ניגון און קלאַנגען
פון די שבת געזאַנגען. . .

דאָרטן, אין די הימלישע ווייטן
ווי יעקב'ס לייטער טוט דעם הימל גרייכן
דאָרט וועל איך אַן אייביקן שבת
פאַר דער ליידענדער וועלט פאַרגרייטן. . .
ניו-יאָרק 1980

דיין פרימאָרגן ליד

נאָך איצט הער איך דעם רויש
פון דינע שטילע טריט
נאָך איצט איך הער דעם קלאַנג
פון דיין פרימאָרגן ליד —
וואָס האָט זיך אין די ווייסע פאַרטאָגן
צו די כלויע האַריוואָנטן ווייט געטראָגן. . .

ווי אַ צעכליצטער מעטעאָר
מיט אַ פלאַמיקן שיין
דו האָסט באַלויכטן מיט פרייד
מינע טריבע טעג, מיין איינוואַמען זיין.
עס האָט אַ רגע מיט פרייד אויפגעבליט
ווען ס'האָט אין דעם צעשטראַלטן חלל
זיך צעקלונגען דיין צאָרט ליבע ליד.

עס איז דאָס ליד מיט פויגל פלאַטער
אין מיין האַרץ אַריין.
אויף אייביק פאַרכליבן
אין דער אויסגעבענקטער פיין
פון מיין ערשטן ליבע פלאַם. . .

איך הער נאָך איצט דעם רויש
פון דינע שטילע טריט
וואָס הויערט אין טויאיקן גראָז
און עס שרייט מיין האַרץ
מיט גליאיקן וויי
פאַרוואָס?! אוי, פאַרוואָס?!

פאַרוואָס האָט דאָס ראָד פון מזלוח
דיך ערגעץ ווייט פאַרטראָגן. . .
— און מיטגענומען אַלע כלויע פאַרטאָגן?

אַ ליכסטער!
פון אַלע פאַרבענקטע נעכטנס
פון דינע אַלע ליכטיקע באַגערן
איך טו אַ קראַנץ איצט פאַרפלעכטן
און באַגיסן מיט גליאיקע טרערן
עס זאָל קיינמאָל ניט פאַרוואָנעט ווערן. . .

א גורלדיקע נאַכט. . .

מיט שטילע פאר'חלומטע טריט
האַבן מיר דורך דעם מאַכיקן וואַלד געשפּאַנט
צו דעם אויסגעטרוימטן „ליבע לאַנד“ . . .
ס'האַט די טרייע צעשטערנטע נאַכט
חלומות געוועכט און פאַרשלונגען,
די צאַרטע מוזיק פון שווייגן
האַט הויך אין די הערצער געקלונגען. . .

פאַרהילט אין טיפּיקייט פון נאַכט
ס'האַבן די מעכטיקע געטער פון גורלות
א צויבער שפּיל פאַרטראַכט. . .
די פאַרטרוימטע וואַנדערער
צאַרט אַרומגענומען
מיט שטראַליקע פעדים פון ליבע
זייערע הערצער אויף אייביק פאַרשפּונען. . .

פלוצלינג — ס'האַט דער דרעמלענדער וואַלד
פון זיינע ווונדער חלומות דערוואַכט. . .
מיט א פלאַמיקן קוש זיך געזעגנט
מיט דער צאַרטער זומער נאַכט. . .
ס'האַט א גאַלדיק-כלויער קאַיאָר
אויפגעבליצט מיט א זוניקער וואָר,
און באלויכטן אונדזער פריידיקן וועג
ביז — די ווייטע האַרכסטיקע טעג. . .

אין מאָרגן-רויט

שטילע רגעס פון צארטן מאָרגן בלוי
באַזילבערטע מיט פּרילינג טוי
שפיגלען זיך אין גאַלד גרינעם ים.
פאַרבענקטע שטראַליקע כּוואַליעס
טונקען זיך אין רויטן פּלאַם.
פון זייער ווייטן ווונדער-גאַנג
גייט אויף אַ פּריידיק געזאַנג. . .

די שטאַלצע שלאַנקע פּאַלמעס
מיט די גרין צעקעמטע צעפּ
וואָס פּאַלן רחכותדיק אַרונטער
פון די זון באַשטראַלטע קעפּ
שרין פון בראשיח זיי שטרעקן זיך
צו די בלויע הייכן.
וועלן זיי אַמאָל די הימלען דערגרייכן?

אַ צאַרט ווינטל רוישט אין די צעפעכערטע צווייגן
וועקט זיי מיט אַ ניגון פון נאַכטיקן שווייגן.
גאַלד באַזוימטע וואַלקענדלעך
דרעמלען אין די בלויע ווייטן.
שפינען אין די הימלען ווונדער אימאָזשן
מיט זון דורכגעשטראַלטע
שאַגאַלישע וויטראַזשן.

. . . אין שטורעמס אין שנייען
אין פּראַסטיקע טעג
כ'האַב געבענקט נאָך דיר
מיין אינדזעלע
פון גאַלדיק בלויע טעג

ווי אויף אַ ליכט שטראַל אַ צעהעלטן
מען פליט צו דיר פון ווייטע וועלטן.
אַזוי פיל ליכט און פרייד
איז אין דיר פאַרשפונען.
ס'האַט די מאַמע אידיש
אין דיר אַ טרייסט געפונען. . .
אַן אינדזל אַ געפלעכט
פון גרין און גאַלד און בלוי
ביסט מיאַמי-ביטש אַ קלום אויף דער וואָר.

שטיי איך איצט כיים ים
אין צעשטראַלטן מאַרגן שיין
דעם געזאַלצענעם דופט
מיט פרייד איך אָטעם איין
ווי דורך אַ פישוף שפרוך
פאַרגעסן אין אַלע מיינע ליידן
שטיי איך און באַווונדער
דעם ערדישן גן-עדן. . .

דער ים אין שטורעם

אין די הימלישע מקומות — מ'קריגט זיך דארט היינט.
עס קעמפט דער ווינט מיט כמארעס ווי בלוטיקע פיינט!
דונערן און בליצן טוען הימלען שפאלטן!
האָט פון שרעק די זון זיך אין „הינטערלאַנד“ באַהאַלטן.

איז דער ים איצט צאָרנדיק
ווי אַ לייב טוט ער ברומען!
זיין געליכטע זון פאַרלאָרן —
ער זוכט — און קען זי ניט געפינען. . .

צעיושעטע כוואַליעס מיט שוים אויף די ליפן
זיי שטורעמען, זיי יאָגן, זיי ברויזן,
אייביק אין אייל — אין געיעג. . .
ווהיין? וווהיין? וווהיין?
אַהין ווו עס בליען דופטיקע רויזן,
ווי פּרילינגדיק-גרין ס'איז דער ברעג. . .

אויך טיף אין מיין האַרצן —
עס ברויזט דאָרט און שטורעמט. . .
איך שוועב אויף אַ שטראַליקן וועג
מיט חלומות געוואַגטע פאַרשפּונען
נאָר פּונקט ווי די כוואַליעס
ווען זיי גרייכן דעם ברעג,
אַזוי גרויזאַם זיי ווערן צערונען. . .

אָוונט-צײַט ביים ים

ס'האָט אַ שפּילעוודיק, גאָלד באַזוימטע כוואַליע
דעם לעצטן זון-שטראַל פאַרשלונגען,
און אַ שטילער אָוונט-טרויער
האָט דעם רושיקן טאָג באַצווונגען.

מיט באַזאַכטע זיגרייכע טריט
שלייכט די נאַכט זיך אַרײַן
אַין דעם קאַסמישן געראַנגל
פון „זײַן — אָדער ניט זײַן“.

מיט אַ טרייער אַרמײ פון צעפּינקלטע שטערן
אַין נאַכטיקן שלייער פאַרהילט,
האָט אַ קליינע בלאסע לבנה
די מעכטיקע זון באַזיגט. . .

רוט אַיצט אַין שוויס פון דער קעניגין נאַכט
דער ים אַ פאַרחלומטער, שטילער
און די לבנהדיק באַשפרענקלטע כוואַליעס —
מורמלען זייער נאַכטיקע חפּילה.

אינדיאנער זומער

פלוצלינג איז פון ערגעץ ווייט דאָ צו אונדז פאַרפּלויגן
אַ קינסטלער, אַ מאַלער, איינער פון דער וועלט!
אין קליידער בגדי מלכות, געוועכט פון רעגנבויגן,
אויסגענייט מיט שטערן, מיט גאַלד פון זון באַהעלט.

אויף אַ זילבער-וואַלקן רייטנדיק, לאַזט ער זיך שפּאַצירן
איבער וואַלד און פעלד, איבער בערג און טאַלן.
אַלע ביימער טוט ער מאַלן מיט אַן אוצר פון קאַלירן,
עס שימערן די בלעטער ווי פאַרביקע קרישטאַלן.

הימל-בלוי און צונטער-רויט, גאַלדיק-גריין און ברוין,
אַ מתנה פון דעם קינסטלער פאַר יעדן בוים אַ קרוין.
אַזאַ מלכותדיקע פּראַכט פון די בערג אַרום טוט ווייען,
ס'האַט מאַמע-ערד זיך אויסגעצירט — ס'טוט דאָס האַרץ דערפרייען...

שטייען איצט די ביימער פאַרחלומטע, שטילע,
ווי פּרינצעסינס אויסגעפּוצט אין רייכע בונטע פאַרבן,
און יעדעס בלעטל אויף די צווייגן מורמלט שטיל אַ תּפילה:
אַזאַ שיינע וועלט — אַ גאַט! מיר ווילן ניט שטאַרבן. . .

ביים ים אין אַ זוניקן פרימאַרגן

פון טיפן שלאָף אין חלומות פאַרהילט
האַט די זון דערוואַכט, אין ים זיך אויסגעכאָדן
און אַ צניעותדיק צעפלאַמטע — מיט כוחות פריש באַלאָדן
אַזוי פריידיק מיט די וואַלקנס זיך צעשפילט.

אַ קרוין געוועכט פון גאַלד און פייער
טוט איר קאַפּ באַצירן;
זי באַפעלט דער וועלט דער גאַנצער —
זאָל ליכטיקער ווערן!

געהילט אין בלויע וואַלן
זיך אין מזרח וואַנט געשטעלט
אירע גאָלדיק פּורפור שטראַלן
דער גאַנצער וועלט זי שענקט.

מיט אַ שטראַליקן „גוט מאַרגן“
זי טוט דעם ים באַגריסן,
און דערביי — געהיים — פאַרבאָרגן —
— זי שענקט אים הייסע קושן. . .

ליגט דער ים פון גליק באַרוישט
אין זיין ווייכן גרינעם בעט,
און די זון די שטיפּערקע —
רק זי צערטעלט אים און גלעט. . .

אויף מײן גאַניק

אויפן גאַניק ביי מײן טיר
זיצן אידן פיר —
איינער קלאַגט זיך: ס'איז אים שווער צו גיין
ס'טוט אים וויי אַ ביין,
זאָגט דער צווייטער:
אפילו מיט די נייע ברילן איז מיר שווער צו זען.
און די לעצטע צוויי דערקלערן
ס'איז זיי שווער צו הערן. . .

אויפן גאַניק ביי מײן טיר
זיצן אידן פיר
און ריידן:
איי, דאָס זוניקע מיאַמי
איז דאָך ממש אַ גן-עדן
גאַלדיק בלויע הימלען
ווי ווייט עס גרייכט דער בליק,
אין אַלע פאַרקן מ'טאַנצט, מ'זינגט
און עס שפילט מוזיק.

אויפן גאַניק ביי מײן טיר
זיצן אידן פיר
און שמועסן פּאַליטיק. . .
זאָגט דער ערשטער:
אוי, אַז דו האָסט אונדז שוין גאַטעניו
אַ לענדעלע געגעבן,
פאַרוואָס זשע לאָזן אונדז די שונאים
אויך דאָרט ניט רואיק לעבן?

זאָגט דער צווייטער מיט אַ קרעכץ:
נו, און דער מטורף דער מערדער קאָדאַפי
ער איז פאַר אונדז אידן גאָר אַ גרויסע צרה
אוי זיין זאָל ער שוין גאַטעניו דער גאַנצער וועלט כפרה!
זאָגן אַלע אַמן, הלוואי זאָל אַזוי זיין. . .

און דער דריטער זאָגט אַזוי:
רבותי הערט זיך איין
אונדזער גרעסטער שונא
איז ער אליין — פאָניע גנב. . .
פון אַלע פאַרברעכער — ער איז דער גרעסטער העלד
וון נאָר ערגעץ ס'ברענט אַ פייער —
ער האָט דאָס באַשטעלט! . . .
אַזוי פיל לענדער שוין פאַרכאַפט
ער וויל די גאַנצע וועלט!

און דער פערטער זאָגט אַזוי:
און אונדזער אַנקל סעם
פון דעם לאַנד פון בראַווע פרייע,
ער האָט שוין דערפונדן
מיסילס שפאָגל נייע. . .
אין אַלע בערג און היילן
ער זוכט אַרום דאָרט שפאָלטן
אָווו זיי צו באַהאַלטן. . .

און פאָניע גנב שווייגט און לאַכט
די סודות פון די נייע מיסילס
ער האָט שוין לאַנג פאַרכאַפט
מוז מען איצטער ווידער נייע מיסילס מאַכן
און אַלע שדים און טייוולאַנים טרייסלען זיך פון לאַכן. . .

און דער זייגער אויפן וואַנט
הערט זיך איין און שווייגט:
אויף זיין זייגערישן שטייגער
מיט זיין קליינער כייטש —
און זיין גרויסער מאַכט
ער טרייכט און יאָגט די צייט
און ס'קומט באלד אָן די נאַכט. . .

כאַפן זיך די אידן פיר
אויפן גאַניק ביי מיין טיר:
אוי מיר האָבן זיך פאַררעדט
ניט באַמערקט עס איז שוין שפעט.
אוי די צייט לויפט אַזוי גיך.
אוי גאַטעניו! טאַטעניו!
ווען קומט שוין משיח?

און אַזוי ווערן טעגליך
אַלע טרויעריקע פאַרוואַסן.
אַלע איבלען און פאַרדראָסן.
גרינטליך אויסגעדראָשן
אין אַ זאַפטיק מאַמע לשון
פון אַלטע אידן פיר
אויפן גאַניק ביי מיין טיר. . .

מיאַמי 1986

א ניער באַגינען

(צום נייעם יאָר)

א גאָלדיק בלויער קאָיאָר
האַט אַ נייעם טאָג איצט געבוירן.
ס'האַט די צייט אין איר האַסטיקן גאַנג
דעם טרויעריקן נעכטן פאַרלוירן.

אַ שעמעוודיק-יונגער באַגינען
קלאַפט אָן אין טויער פון דער וועלט
אַ באַשטראַלטער מיט ליכטיקע זונען
מיט פרייד און האַפנונג באַזעלט.

די בלויע זוניקע רוימען
אין אַ שלייער פון שלוה געהילט
מיט ביטחון און פריידיקע טרוימען
ס'ווערט מיין האַרץ איצט פאַרפילט.

דער גאַנצער באַשאַף זינגט איצט שירה
צום מזרח אין פלאַמען פאַרצויגן
אַט פאַר דעם נס פון פראַכט פון יצירה
איך שטיי איצט מיין קאָפּ געבויגן. . .

מאַנטיסעלאַ 1980

דער בלויער פויגל

ס'האָט אַ גליאיקע בענקשאַפֿט
נאָך פאַרלוירענע טרוימען
צעפלאַמט אין מיין האַרצן
געהיימע באַגערן.

זיי טוען מיר סודות פאַרטרויען —
פון אַ פויגל אַ קעניג אין אַ שלאָס פון שטערן
זיין נאָמען — דער פויגל דער בלויער.

זיינע פליגל געשפונען פון זוניקע שטראַלן
זיין שלאָס פול מיט אוצרות פון אייביקער פרייד
זיין מלכות פון גליק וואָס שפרייט זיך אויף מיילן
פאַר יעדן זיין רייכטום ער טיילט. . .

טראַגט מיך מיין חלום צו די הימלישע הויכן
וואו ס'האָט די זון זיך אין פלאַמען צעצונדן
נאָר צווישן פונקען צעגליטע
פון פאַרטאַגיקע רויכן
איז דער פויגל דער בלויער פאַרשוונדן.

צווישן דרעמלענדע נעפלען —
כ'ליג אויף טויאיקע וואַלקנס
אין די רוימען איך טו מיט זיי שווימען.
כ'זוך דאָרט דעם פויגל
אין גאַלדענע ליכט שטראַלן. . .
אין זילבערנע וואַסער־פאַלן. . .
אין חלום איך האָב אים געפונען. . .

ניו־יאָרק 1963

האַרבסטִיקער פאַרגיי

מיט ברייט צעפעכערטע פליגל
איז פון צפון אַ שטורעם געקומען
מיט אַ האַרבסטִיקער קאַסע אין האַנט
ער שניידט די ליכטיקע קרוינען
פון דעם שאַרלאַך צעגליטן וואַלד

שטייען נאַקעט פאַרשעמטע ביימער
אין זייער טראַגיש טרויעריקן שווייגן
שטרעקן צום הימל די נאַקעטע צווייגן —
פרעגן שטום: פאַרוואָס?
און פערלדיק טויאיקע טרערן
פאַלן אויף דעם געלן גראַז

איך פיל — ס'איז דער וואַלד היינט
אַ מלכות פון טרויער,
און כאַטש איך ווייס:
אין דער קייט פון בראשיתדיקן דויער
עס וועט ווידער קומען דער מאַי —
דער וואַלד וועט כליען אויפסניי

דאָך — איך הער דאָס פאַרטייעטע געוויין
אַ פאַרקלעמטע בלייב איך שטיין
עס איז מיר אַזוי שווער
דעם זין פון דעם אומזין פאַרשטיין —
אַט דעם טרויעריק האַרבסטִיקן פאַרגיי.

פרימאָרגן דעמער

דרעמלענדע פּאַנאַראַמעס
אין נעפל שלייער געהילט
וואַרטן סודותדיק אין גרויען חלל
אויף דעם ווונדער פון ערשטן ליכט־שטראַל.

פּלוצלינג האָט אַ זון שטראַל
די נעפלען דורכגעשניטן
ווי אַ פּלאַטער אָנגעפּלויגן;
קוקט מיט פאַר־חידושטע אויגן
אויף דעם פּראַכט פון נייעם בראשית. . .
און באַגריסט מיט אַ „יהי אור“
די דרעמלענדע וועלט. . .

איינגעהילט אין שאַטנס
אין זילבער טויאיקן דעמער
עס טראַגט מיך מיין טרויער
אויף צאָרטן פּליגל פּלאַטער
צו די בלויע הימלען מיט די שווימענדע לעמער

דאָרט ווי אויף אַלע סטרונעס פון נגינה
עס זינגט דער הימלישער כאָר
ווי עס פּלאַטערט אַ פּריידיקע בשורה
פון אַ נייער ליכטיקער וואָר.
אפשר, אין די אין־סופיקע שטראַליקע זונען
וועט מיין ברויזנדער אומרו אַ תיקון געפונען. . .

דאָס פּלאַטערל

אַ שמעטערלינג אַ קליינער אַ פליענדע בלום
אַקאַרשט היינט געבוירן אין דעם ליכטיקן פרימאַרגן
סיבאַדט זיך אין די שטראַלן אין זוניקן רוים
און פרייט זיך מיט דעם לעבן: וואָס האָט עס צו זאַרגן?

אַ שיינ זיס פּלאַטערל מיט די בונטע קאַלירן
פון וועלכע ווייטן קומסטו צו פליען! ?
זאַג, וועלכער מאַלער האָט געטאַן דיך באַצירן?
אַזאַ פּריידיקע שיינקייט טוט פון דיר ווייען. . .

זאַג וואָס איז דיין מיסיע? וואָס איז דיין שטרעבן?
דיין פּלי אַזאַ שטילער — אַן רושן, אַן זשומען. . .
וואָס טוסטו דערגרייכן אין דיין קורצן לעבן.
ביסטו געבוירן צו קושן די בלומען?

פון די בערג דער אַוונט שליכט שטיל זיך אַרונטער. . .
אין מערב אַ שקיעה אַ רויטע טוט פּלאַמען.
אַ שטיפּעריש ווינטל פּריידיק און מונטער
פּלעכט נאַכטיקע שאַטנס מיט זון-שטראַל צוזאַמען.

ביים ראַנד פון וואַלד אין אַ פענצטער-ראַם
האַט אַ ליכטל זיך צעפּינקלט מיט אַ העל-ווייסן פּלאַם
עס רייצט מיט שימער פון זילכער געבלענדט
עס רופּט דאָס שיינע פּלאַטערל צו זיין טראַגישער ענד. . .

אַ סאַמעט בלויע שטילקייט הענגט אין נאַכטיקן רוים
עס שוועבט דאָס פאַרכיקע פּלאַטערל צו דעם זילכער-פּלאַם
מיט פּריידיקן ציטער ער טוט דאָס פּלעמל עמפּאַנגען
אַ צאַפל מיט די פּליגעלעך — און אַ טרוים איז פאַרגאַנגען. . .

דער טאָל וווּ איך וווּין

אין זילבערנע נעפלען געהילט
ווי א חלום אויף דער וואָר
אין פאַרכיקע כוואליעס צעוויגט
עס ליכטיקט א נייער קאַיאָר
אין דעם טאָל וווּ איך וווּין . . .

סודות'דיק פאַרטראַכט
פאַרוועבט אין אוראַלטע טרוימען
די גרין-געקרויזטע בערג
טוכלען זיך אין בלויע רוימען

אויף צאַרטע ווייסע רויזן
דעמלט אַ טויאיקער טרוים
אַן עין-הדעת מיט גאַלדענע עפל
ס'איז אַיעדער בוים —
אין דעם טאָל וווּ איך וווּין . . .

סנאַפעס זונען שטראַלן
פלאַמען אויף אין וואַסער-פאַלן
ווי פאַרכיקע קרישטאַלן;
פרייליך ריזלען שטראַמען
אין די גרינע טאַלן.

בלומען בייטן אין צויבער קאַלירן
אויף גרינע לאַנקעס זיך צירן.
א ווייסינקע בעריאַזקע
מיט א זוניקן שמייכל
שפיגלט זיך אין בלויען טייכל.

ס'איז א קעניגרייך פון חלום
דער טאָל וווּ איך וווּין . . .
א שטיפעריש ווינטל קושט מיין פנים
פון זוניקע שטראַלן צעהעלט
אין האַרצן צעזינגט זיך אַ פלאַמיקער ניגון
אַ ווי שיין ביסטו וועלט!

מאַנטיסעלאַ 1985

די בין

ווי נאָר ס'איז דער זומער דער ליבער געקומען
מיט דופטיקע ריחות פון כונטע כלומען בייטן
האַט די בין זיך גלייך צו דער אַרבייט גענומען
זי מוז פאַר דעם ווינטער
אַ סך האַניק פאַרגרייטן.

פון דער קעניגין מוטער באַפעלן באַקומען.
אַרבייט זי פלייסיק, טוט דערביי זשומען.
אַזוי פיל כלומען זי מוז נאָך היינט באַזוכן
דעם נעקטאַר דעם זיסן פון זיי אַלע פאַרנעמען.

אַט דערבליקט זי די רויז
זי איז גלייך צו איר פאַרפלוין:

אַזוי שעלמיש, עלעגאַנט

זיך געטאַן פאַר איר פאַרניגן:

אַ, דו פרעכטיקע רויז!

די שענסטע פון די כלומען:

און אַזוי קושענדיק און זשומענדיק

דעם לעצטן טראָפן זאַפט פאַרנומען.

אַט פליט זי צום טוליפ מיט אַ רעש ווי אַ וויכער
לאַזט שנעל זיך אַרונטער אין זיין שוימיקן בעכער
זי ווערט גלייך פאַרשיכורט פון נעקטאַר דעם זיסן
פון אַ שכן דערנעבן זי ברענגט ליבע גרוסן

זי ווייסט ניט דערציילט זי פונים שכן זיין נאָמען
פון אים געבראַכט אַ מחנה אַ בינטעלע „זאַמען“
אַזוי זשומעט זי פריידיק אין דעם בעכער דעם כלויען
דעם סוד פון „זיווגים“ זי טוט אים פאַרטרויען.

פּרילינג

אין אַ בלויען פּרימאַרגן נאָך אַ פּראָסטיקער נאַכט,
האַט אַ זילבערנער וואַלקן דעם הימל געוואָשן.
אַ ראַזיק־ליכטיקע זון האָט פון שלאָף אויפגעוואַכט —
און דער גאַנצער אַרום האָט גענומען זיך רעשן. . .

אויף בוימער עס שפּיגלען טוי־טראָפּנס פאַרביקע,
יעדער זון־שטראַל אַ צווייגעלע קושט אַ געפּראָרן,
און ס'צעפענען קנאַספּן די ליפּן די גיריקע —
פון יעדן קוש אַ דופּטיקע כלום ווערט געבאַרן. . .

עס טרעלן די פייגל, ס'רוישן קוואלן די קלאָרע,
די לופט ווערט פאַרפולט מיט אַ גאַמע פון קלאַנגען.
אַלץ וועקט זיך, וואַכט־אויף, זאָגט אָן אַ בשורה:
געקומען דער פּרילינג! — אַ נייע וועלט אויפגעגאַנגען!

און אין וואַלד שטייט בן — אַדם פון דער בשורה באַנומען,
פאַר'חלומט פון פּראַכט, פון „יצירה“ וואָס בלענדט.
מענטש האָט דעם ווונדער פון „יהי אור“ פאַרנומען,
די אויגן געעפנט — און דעם „בראשיח“ דערקענט. . .

מאָייני 1979

געקומען איז דער מאַי!

נאָך אַ טריבער נאַכט
אין חלומות פאַרהילט
ס'האַט די מאַמע זון דערוואַכט
זיך פרייליך צעשפּילט. . .

מיט גאַלדיק הייסע שטראַלן
די ערד אָנגעזויגן
האַט די וועלט די גאַנצע
צעפענט ברייט די אויגן. . .

פון די סאַמעט כלויע הימלען
שטראַמט אַ גאַלד געקרויזטע פרייד
עס איז אַ יום־טוב היינט!
געקומען איז דער מאַי.

אויך אין מיין גאַרטן האָט די זון היינט
מיט אַ רחכות זיך צעשיינט,
מיט שטראַליקע אַרעמס צאַרט אַרומגענומען
די באַקרוינטע ביימער, די דופטיקע בלומען,
אויסגעקושט זיי אַלע גלידער;
זינגט מיין גאַרטן נייע לידער —
און ער שיינט פון פרייד,
עס איז אַ יום־טוב היינט!

אַ גאַלד געשטרייפטער שמעטערלינג
פליט פון כלום צו כלום
און קושט זיי „גוט מאַרגן“.
ס'איז אַ יום־טוב היינט!
פאַרשוונדן אַלע זאַרגן. . .
און כאַטש עס איז דער שמעטערלינג
געבוירן נעבעך שטום. . .
דאָך די שפּראַך פון ליבע
פאַרשטייט איעדע כלום. . .

אָט פליט אָן אַ ווינט אַ שטיפער
און בעט מיין גאַרטן טאַנצן;
האַבן פריידיק זיך צעוויגט
די ביימער, בלומען, פלאַנצן,
און אַ פויגלשער אַרקעסטער
אויף ווונדער פידלען, זילבער פלייטן
טוט דעם טאַנץ באַגלייטן.

אויף צעפעכערטע צווייגן
בלענדן טויאיקע קרישטאַלן,
די צעפלאַמטע בערג פון ווייטן
שמייכלען צו די טאַלן.
די צויבער שפיל פון ליכט און שאַטן
האַט איצט צעשפילט זיך אין מיין גאַרטן, —
און פאַנטאַסטישע קאַנטורן
אויף גרינער ערד זיך שפרייטן. . .

ווי אַ לעגענדאַרער ברונעם
כ׳בין איצט פול מיט פרייד און זונען.
פלאַמט אויף אין האַרצן אַ באַגער;
אפשר גאַר באַהאַלטן
פאַר אַ כמורנעם טאַג אַ קאַלטן,
אין שפאַלטן פון דער צייט
אַביסל פרייד און זון פון היינט? . . .

ניו־יאָרק 1970

די רויז

אויף דער לאַנקע ביי מיין פענצטער
ארום מיין זומער הויז
ס'האַט זיך איבער נאַכט צעבליט
אַ פּרעכטיק ווייסע רויז.

אויף די שניי ווייסע בלעטערלעך
אַ טויאיק זילבערנע טרער
עס איז איר דער געבורט מסחמא
אַנגעקומען שווער. . .

עס קושן איר די גינגאַלד שטראַלן
עס גלעט איר צאָרט דער ווינט
זי שיינט מיט איר אומשולד
ווי אַ ניי־געבוירן קינד.

נאָר אַט קומט אָן אַ יונגע מיידל
ווי די ווענוס שיין
מיט די בלויע הימל אויגן
די ווייסע רויז דערזען. . .

. . . אויף דער סטעזשקע צווישן בייטן
וואָס פירט צו מיין הויז
האַט אַ צאָרטע פרויען האַנט
אויסגעפליקט די ווייסע רויז. . .

א זון פאָרגאַנג אין די קעטסקילס

אין שפיגל פון זון גאַלד
מיט פאַרבן צעשפילט
אָ בלויער זומער פאַרנאַכט
ווי אין חלום פאַרוועבט,
אין טרויער פאַרהילט
איך וואַנדער פאַרטראַכט.

אין מערבֿדיקן ראַנד
אין גאַלדיק בלויער ווייט
אָ ווונדער פאַנאַראַמע זיך שפּרייט:
אין אַ ים פון ווונדער קאַלירן
צעגליט אין פייער פלאַמען
די מאַמע זון פאַרגייט. . .

אין זיבן כלה שלייערן איז זי איצט געהילט
מיט אַ בראשית־דיקער שיינקייט
זי בלענדט און גליט —
און זי בעט זיך רחמים:
נאָך אַ ווילע בלייבן שטיין. . .
נאַר די שקיעה פלאַמען צאַנקען —
זאָגן אָן פאַרגיין. . .

באַגאַסן מיט פורפור פלאַמען
פון לעצטן שקיעה שייך
אָ פאַרקלעמטע איך פליסטער
אין טיפן צער און פיין:

אָ, דו הימלישער פענאַמען,
דו הייליק געטליך שייך!
ווי פרעכטיק ביזטו זון
אין דער שעה פון דיין פאַרגיין. . .
און מיין האַרץ ווי אַ פידל וויינט
אויף דעם טראַגישן סוד פון פאַרגיין. . .

אויף די גרינע כערג ארום
די בראשית אַלטע ביימער —
די אייביקע טרוימער
וואָס שטרעקן זיך גיגאַנטיש
צו די בלויע הייכן
מיט אַ חלום פון קדמונים:
די הימלען דערגרייכן. . .
מיט גאַלדענע קרוינען
אין זונשיין צעגליט
אין חכלית־דיקן בלוי געהילט
שטייען זיי דבקות־דיק, פאַרפרומטע, שטילע
פליסטערן זייער מנחה חפילה.

אַט שניידט זיך דורך די צווייגן
אַ גאַלדיק פורפור שטראַלעכל
קושט אַ ווייסע בלום
אין איר רויטן מיילעכל,
נעמט זי צאַרט אַרום:
ביז מאַרגן, טייערע, ביז מאַרגן —
וואַרט אויף מיר — איך קום. . .

אַ סטייע פייגל שוועבט
צו די וואַרעמע נעסטן
און גלייך עס הויבט אָן שפילן
אַ ווונדער אַרקעסטער.

דער סאַלאַווי דער קינסטלער
מיט זיין כישוף ניגון
טוט די מידע וועלט
צו איר שלאָף פאַרוויגן.
ווי פאַרשיכורט פון טויאיקן וויין
ער שפילט אויס די פרייד פון זיין. . .

פון ווייטנס רוישן סודותדיק
רייפע קאַרן זאַנגען
אין בלויער שטילקייט
שפרייט דער ווינט
זיסע אַוונט-קלאַנגען. . .

אין דעם פאַרביקן געפלעכט
פון דער בראשית'דיקער קייט
א באַזיגטער טאַג פאַרגייט. . .

מאַנטיסעלאַ 1986

דער זומער איז געקומען

געקומען איז דער זומער
מיט א רייכטום א פראכט;
פאר אלעמען אויף דער ערד
מתנות געבראכט:

דעם זילבערנעם טייכל
א בינטל גאלדענע שטראלן
וואס טאנצן שטיפעריש
אויף די פריידיקע וועלן.

די ביימער באקליידט
מיט באבלעטערטע קרוינען
פאר די פייגל צו בויען דארט
נעסטן צו וווינען.

שפילט דער סאלאווי
אזא הארציקן ניגון
יעדן אונט די ביימער
צום שלאף טוט פארוויגן.

אין די וועלדער א שאלן
ווי זילבערנע פלייטן
די לאנקעס באדעקט
מיט א טעפיק פון קווייטן
מיט א ים פון קאלירן
סיטוט דאס אויג זיך פארכלינען
דורך די זילבערנע נעפלען
פון א זומער באגינען.

די צעאָקערטע רויערד
אין געבורט אויפגעגאַנגען
מיט גאַלד אויף די פעלדער
מיט רייפּע קאָרן־זאַנגען
און עס וואַכט אויף אין מענטש
פון האַפּנונג אַ גלי
אַז מיט דערפאַלג ווערט געקרוינט
זיין שוויסיקע מי.

אַט פאַר דער שפּע דער געבענטשטער
און די אַלע מתנות
פאַר דיר ליבער זומער
אונדזערע האַרציקע ברכות.

א חלום פון א זומער נאכט

אין טויאיקע נעפלען געהילט,
מיט שטילע באַרוועסע טריט
שלייכט די נאכט זיך אַריין;
טרינקט אָן די ערד מיט טויאיקן וויין,
מיט פלאַטערנדע חלומות
ס'ווערט די לופט פאַרפילט.

אין די הימלען ווייט צעצונדן
שטערן ליכטער אָן צאָל,
גאָט'ס אָטעם טוט זיך שפּרייטן
אין דעם ווונדער טאַל. . .

אָט שווימט אַרויס לבנה
די פּרינצעסין פון דער נאכט,
מיט איר פּערלדיקן שימער
סודותדיק, פאַרטראַכט,
מיט איר פרומען צניעותדיקן חן
איז זי גלייך זיך טובלען
אין טייכל אַריין.

טאַנצן איצט די כוואַליעס פּרייליך
מיט שטערן שימער און גלאַנץ
מיט דער שיינער לבנה
אָ כּשר מצווה טאַנץ. . .

און צום טאַקט עס שפּילן
די נאַכטיקע קלעזמאַרים —
די קליינינקע גרילן —
אויף זייערע קליינע פּידעלעך
דורות אַלטע לידעלעך. . .

מיט א נאָגענדער כענקשאַפט
צווישן חלום און וואָר פאַרוועכט
איך שפּאַן אויף אַ ליכטיק צעשטערנטן וועג
און זוך באַשייד —
צו דעם קאָסמישן פענאָמען —
די צייט. . .

וואָס האָט אַזוי פיל אוצרות
פון ליבע און פרייד
רחכותדיק געשפרייט
אין אָט די ווונדער נעכט.
ווי זיינען זיי?

אויף דעם אומענדליך —
מיט סוד פאַרהילטן וועג
איך זוך דעם שייער
פון די אַלע פאַרגאַנגענע נעכט און טעג. . .
פון אַלע אילוזיעס און ווונדער טרוימען
וואָס שוועבן אין די נאַכטיקע רוימען
און קענען קיין תיקון ניט געפינען. . .

און פלוצלינג ווי מיט כישוף
אין אָט דער ווונדער נאַכט —
מיט זילבער גלי פון שטערן-שיין,
ווי אַ ווייסער חלום ס'פאַרגייט
דער נאָגענדער טרויער און פיין. . .

אין מיין פאַרבענקטער נשמה
מיט צאַרטע טענער און זילבער קלאַנג
עס גייט אויף אַ ווונדער געזאַנג,
און אַ הייסע תפילה דערוואַכט —
צו דעם גרויסן מייסטער
וואָס האָט אַזאַ ווונדערוועלט פאַרטראַכט. . .

און ווי יהושוע איך בעט :
זאָל בלייבן שטיין די צייט.
עס זאָל אויף אייביק שטראַלן
אין מיין האַרצן
אַזאַ שלווה פול מיט טרייסט
אַזאַ רחמידיקע שעה
מיט געגאַרטער זעלישער רח.

מאַנטיסעלאַ אין די קעטסקילס 1980

מיין זומער היים

שוין פון ווייטן גריסן מיך
די ווייס געקאלעכטע ווענט,

דער רויטער שינדל דאך

באוואקסן מיט מאַך.

און די פריידיק צעגרינטע ביימער

ארום דעם זילבערנעם טייכל

שיקן מיר אַ זוניקן שמייכל. . .

אַ. מיין ליבע היים איינגעטונקען אין בלומען!

ווידער בין איך צו דיר געקומען. . .

פאַרקריצט אין מיין האַרצן

ווי אַ ליכטיקער טרוים —

ביסטו מיין זוניקע היים.

מיין אויסגעבענקטע ליבע נעסט,

אַלע זאַרגן האַסטו אויסגעפרעסט. . .

אַ. ווי קען מען פאַרגעסן

אַלע ליכטיקע מעח־לעחן

פאַרבראַכטע אין דעם זוניקן הויז?

אַט זע איך מיין ליכסטן

עס רוט מיין קאַפּ אויף זיין שויס. . .

זיין פאַר־חלומטער בליק

זאַגט אַן אַזוי פיל גליק —

און זיינע דורשטיקע ליפן

פליסטערן דאָס אייביקע ליד:

טייערע, איך האָב דיך ליב. . .

איצט, אונטערן גרין צעבליטן בוים
איך טוליע צו מיין הארצן
א פארלאָרענעם טרוים. . .
אויף מיין בענקענדן רוף
עס טויכן אויף:
אלע נאָענטן און ווייטן. . .
אויף ליכטיקע שטערן
זיי קומען צו רייטן. . .

אויף אַ סטעזשקע צווישן ווייסן צוויט
עס באַדזשעט מיין קינד־הייט
מיט באַרוועסע טריט,
און אויפן זילבער עקראַן פון זיכרון
עס כוואַליען די כרויזנדע יוגנט יאָרן.
און פון די סודות־דיק בערגיקע געפלעכטן
שווימען אַרויס אַלע פריידיקע נעכטנס.

דאָ — האָט די אייביק הונגעריקע צייט
פאַרשלונגען יעדן הייסן פליסטער
יעדן זילבער קלאַנג
פון דעם כישוף געזאַנג:
ליבע. . .

ליבע! . . .
אָט דער אויסגעטרוימטער ווונדער
וואָס האָט מיין נשמה געפאַנגען
איז דאָ — אַמאָל —
אין דעם צעבליטן טאָל
פאַרבייגעגאַנגען —
און אוועק. . .

אויף זיין לעצטן וועג
מיטגענומען אַלע טראָפנס פרייד. . .
געבליכן כלויז אַ חלום
אָן אַ באַשייד. . .

מאַנטיסעלאַ 1980

מזמור שיר לאידיש

מאמע לשון — די קרוין צווישן שפראַכן:
גענערט מיט דיינע זאָפטן
האַט דאָס פּאָלק
פון אלע פינצטערע קאַשמאַרן
אויפּסניי געטאַן דערוואַכן.

דורך אלע גלותדיקע זאָווייען
אין לידן פיין און ווייען
דורך לענדער און ימען
אין אַשן און פלאַמען
אווו דער גורל האָט דעם איד פּאַרטראָגן
א בשורה פון דערלייזונג
האַסטו צו דיין פּאָלק געטראָגן.

און ווו געלאַנדעט ס'האַט דער איד
האַט זיך מיט גאַלדענע זאַנגען
אויפּסניי צעבליט
דאָס אייביקע אידיש ליד
מיט צאַרטע פידל קלאַנגען
אין קאַסמאַס זיך צעשפּילט.

אַ מאַמע אידיש! מיט דיינע צניעותדיקע שטערן־טיכלעך
מיט די פאַרבענקטע „גאַט פון אברהם“ . . .
מיט די צאַרטע תחינה חנען.
אויף אייביק וועסטו פאַר אונדז שיינען. . .

אויף אידיש האָט אַמאָל
ר' לוי יצחק זיך מיט גאַט געקריגט
פאַר דעם געפלאַגטן פּאָלק ישראל. . .

אידיש — אַ געפלעכט פון זוניקע שטראַלן
פון פערלדיקע מאַרגן טויען
אַזאַ צניעותדיקע שיינקייט
טוט פון דיר ווייען. . .

אוצר אידיש! דיין ירושה א ליכטיקער שייער —
וואָס גליט און בלענדט מיט אייביקן פייער. . .
אידיש — דער שיר-השירים פון לשונות —
אין אַלע וועלט מקומות
ביסטו אידיש
דער גרעסטער חידוש. . .

אויף אייביקע דורות
וועסטו די וועלט באַלייכטן
מיט דייע הייליקע תורות. . .

מיאַמי ביטש, יאַנואַר 1984

פון אומקום צו אויפקום

(צו ישראל)

ס'האבן די פלאַמען פון טרעבלינקע
באַלויכטן דעם בלוטיקן אַרום
און געריסן זיך עקשנותדיק
צו די הימלישע הויכן
מיט אַ שמע־ישראל פון קדושים
וואָס געגלויבט האָבן פרום
נאָר דעם העכסטן הימל
ניט געקענט דערגרייכן.

און אזוי איז מיין פאַלק
מיט דעם געזאַנג פון אַני־מאַמין
פאַרגאַנגען אין וואַלקנס
פון רויך און פלאַמען.

פלוצים האָט עס אויפגעטריכט
דורך די פייערדיקע זיילן
דאָס תנכישע לאַנד
צעשפרייט אויף גרינע היגלען.
עס ציען זיך צו אים מחנות
אויף גלותדיקע מיילן
נאָר פאַרשלאָסן זיינען די טויערן דאָרט
אויף אַלע זיבן ריגלען.

און עס זיינען גיבורים אויפגעשטאַנען
פון דעם טויטן טאָל פון ביינער
און מיט שטורעם זיך אַ לאַז געטאָן
דאָס לאַנד צו באַפרייען.
איצט ביסטו ישראל
שוין אויף אייביק מיינע
און אויף אייביק דו —
מיין אויסגעבענקטע שטאָט ירושלים.

איז מזל-טוב דיר ישראל
צו דיינע 37 יאָר
אַ קרוין פון „ענטעבע“
טוט דיין קאַפּ באַצירן.
פון אַ דורות לאַנגן חלום
אויפגעבליט האָט אַ פּרעכטיקע וואָר,
דורך פאַרוואַלקנטע הימלען
שיינט אַ שטראַל פון פּרידן.

עס שאַלן שופּרות
איבער באַרג און טאַל
און עס שימערן די ליכטער
פון דיין קרוין שטאַט ירושלים
אַ סאַלוט צו דיר לאַנד מיינס
און דעם גאַנצן פּאָלק ישראל
פאַר דיינע העלדישע גיבורים
לאַמיר אויסטרינקען „לחיים“!

ניר-יאָרק, מיי 1945

צו מיין פאלק

איך בין שטאַלץן מיט דיר מיין פאלק
מיין דורות־אלטער שטאַם.
ווי אַ ליכט טורם צווישן שטערן
דו שיינסט מיט דעם העלסטן פלאַם.

אויף דיין קאַפּ אַ קרוין
פון דורות אלטער פיין.
מיט פערל פון באַרג סיני
זי שימערט מיט גאַלדן שיין.

מיט רחמידיקער שיינקייט
עס שטראַלט דיין מידער בליק.
אין דיין גייסטיקער גרויסקייט
פאַרבאַרגן ליגט דיין גליק. . .

פון לעגענדעס און ניסים
ס'איז געוועבט דיין שווערער לעבן
און דאָך — די גרעסטע אוצרות פון באַשאַף
האַסטו דער וועלט געגעבן. . .

לוחות מיט געבאַטן
פאַר דער מענטשהייט געשריבן
נאָר געהאַסט האָבן דיך די פעלקער.
פון לאַנד צו לאַנד געטריבן. . .

דורך פייער און בלוט
געוואַנדערט אויף דער ערד
געטראָגן מיט זיך אַ חלום
פון אַ וועלט אָן אַ שווערד.

פאַר אַלע פעלקער און לענדער
אין שלאַכטן געגאַנגען
פאַר פרייהייט אידעאַלן
אויף חליות געהאַנגען.

מיט אידישע מאַרטירער
האַט די וועלט געקלונגען.
האַבן דיך שפעטער די זיגער
אין טייכן כלוט דערטרונקען.

אַט צו דיר מיין ווונדער פאַלק
זינג איך איצט אַ ליד,
צו דעם עם קשי-עורף
צו דעם פאַרעקשנטן איד —

וואָס איז אַ לעבעדיקער אַרויס
פון דעם אוישוויצער אויוון
און מיט אַ באַנייטן גלויבן
אין דעם דורות אַלטן טרוים
קיין ישראל אַוועק בויען
אן אייגענע היים.

ניר-יאָרק 1978

דער נייער איד

(געווידמעט דעם 6טאָגיקן קריג)

אויפן אַקסל אַ שווערד,
מיט אַן אַקער אין האַנט,
האַבן די העלדן פון מיין פּאָלק
געבויט דאָס אידישע לאַנד.

און ס'איז יעדער שפּאַן דאָרט אויסגעווייקט
אין טרערן און בלוט
אויסגעקעמפט אין שלאַכטן
מיט גבורה און מוט.
פון אַ מידבר אַ וויסטן
פון שטיינער זאַמד און שטויב
אַ בליענדע לאַנד אויפגעבויט.

עס רוישן מאַשינען
עס הודזשען טראַקטאָרן
עס פליען אַוויאָנען
מיט קאָמפּיוטער מאַטאָרן —
געבויט מיט גאונות פון אידישע מוחות,
אין די בלויע הימלען זיי טראַגן זיך ווי רוחות —
די שטאַלענע אַדלערס אין זונשיין צעהעלט
זיי וואַרפן אַן אַ פחד אויף דעם שונאים געצעלט.

און פאַרחידושט קוקט די וועלט
מיט גיפטיקע בליקן;
איז דאָס דער אַלטער „מאַשקע“
מיט דעם געבויגענעם רוקן?
וואָס דורך דורות געווען
הפּקר ווי דער ווינט,
אַ „בערן־טאַנץ“ געטאַנצט
פאַר די פּריצים די הינט? . . .

און די אַלע פריינט פון „נייעם טעסטאַמענט“
זיי נעמען מיין פּאָלק אַרום מיט „שטענדיקע הענט“ (לייוויק)
און פון איבעראַל
זיי פרעדיקן מאַראַל:
פּאַוואַליע ישראל — שייט ניט אַזוי פעסט!
זיי גנעדיק צום שונא וואָס איז אַריין אין דיין נעץ!

נקמה? — עס פּאַסט ניט פאַר אַ נביאישן שטאַם. . .
וואָס וויל דער שונא מער ווי וואַרפן דיך אין ים?
און אויב געצווונגען ס'האַט דער שונא דיך
אַרויסגיין אין מלחמה
באַהאַנדל אים מיט חסד. . .
נעם ניט קיין נקמה. . .

פאַראַנקערט טיף אין באַדן
פון אַן אייגענער לאַנד,
שטייט „ישראל סכא“ איצטער פעלזן-פעסט;
עס טרוימט דער שונא פון פאַרניכטונג,
נאָר קורץ איז זיין האַנט
ס'האַט געשיכטע פאַרלוירן
מיט מיין פּאָלק דעם פאַרמעסט! . . .

ניו-יאָרק 1978

דער חלוץ

אין דורותדיקן וואַנדער
דורך אָפּגרונטן און יאַמען,
פון דעם באַחרית הימים
ניט אויפגעהערט טרוימען
אַלע פאַלשע געטער
זיין גורל אָנפאַרטרויט
אויף „פּאַטאַ-מאַרגאַנאַס“
פרייהייט טורעמס געבויט.

ביז — אין בליצן פון אַטאַמען
אין געשפענסט פון פייער פלאַמען
ס'האַט אָפּגעהילכט אַ רוף:
ביז וואַנען, אַ, ביז וואַנען!
געיאָגט און פאַרפאַלגט
פון מעכטיקע טיראַנען,
צווישן פרעמדע פעלקער שפּאַנען?

שטרעק אויס דיין שטאַרקע האַנט
צו דיין אַלטן ווונדערלאַנד
ווי אַ פאַרביקער געוועב
פון נעכטנס און היינט,
ווי אַ נייע יצירה
גייט אויף אין לייך און פיין
קום אַהער דו יונגער בויער
אין דיין צוקונפט שפּאַן אַריין!

און ס'האַט דער יונגער וואַנדערער
דעם פלאַמיקן רוף דערהערט
אַ צעשטראַלטער אין לאַנד געקומען;
אונטער ברענענדע זונען
זיך באַהאַפטן מיט זיין ערד
מיט אַ נביאישער וויזיע
פון אַ נייער וועלט
זיך אין די רייען פון בויער געשטעלט.

מיט אַרעמס מעכטיקע צעשפרייטע
זיין לאַנד אַרומגענומען
דעם גורל פון ישראל
מיט דעם חלום פון פרייהייט פאַרשפונען
אין דעם תנכיש־אויסגעטרוימטן האַפן
דערפילט די פרייד פון שאַפן.

און ס'האַט אַ נייער „יהי אור“
אין דער מדבר אַפגעקלונגען;
ווי שטראַליקע זונען —
האַבן טויזנטער ליכטער
דעם נאַכטיקן חושך פאַרשלונגען.
אונטער פאַרבענקטע התקווה קלאַנגען
און פריידיקע „האַראַ“ געזאַנגען
איז אַ נייער ווייס־בלויער שטערן
אין די הימלען אויפגעאַנגען. . .

ישראל 1958

יציאת ענטעבע

דורך טויזנטער מיילן אין אַ פינצטערער נאַכט
סיפּליט אַ קאַראַוואַן מיט פרעציזקייט פאַרטראַכט
ער טראַגט גיבורים פון ישראל צו אַ הייליקער שלאַכט
דאָס פּירט יהונתן דער לעגענדאַרער העלד
די שטאַלענע פּייגל צום ענטעבע פעלד. . .

דאָרט האָט אידי אַמין אין זיין בלוטיקן געצעלט
הונדערטער אידן צום ווענטל געשטעלט
זיינע שוואַרצע שפּאַרבער פּליגל
איבער זיי פאַרשפּרייט
צו אַ גרויסער שחיטה
האָט דער קאַניבאַל זיך געגרייט ! !

פּליט דער קאַראַוואַן איבער אַפּגרונטן פון שרעק
עס איז פינצטער אַרום, און ווייט איז דער וועג. . .
און עס צאָפּלען זייערע הערצער
סיזאַל נאָר ניט זיין צו שפּעט
דאָרט ראַנגלען זיך מענטשן אין נעצן פון טויט.

אויף מאַרגן מיט דעם אויפשפּראַך
פון אַ ווונדער באַגינען
מיט הונדערטער מענטשן
פון זיכערן טויט אַנטרונען
עס פּליט דער לעגענדאַרער ניסים קאַראַוואַן
צוריק קיין ישראל צו דעם ווונדערלעכן לאַנד

עס האָט די ענטעבע לעגענדע
זיך צעקלונגען איבעראַל
פון דעם פאַרמעסט פון ישראל
מיט דעם בלוטיקן קאַניבאַל.
אין דער דאָזיקער נאַכט
געפּאַלן אין ענטעבע
אין דער בלוטיקער שלאַכט
איז דער העלד יהונתן
וואָס האָט די רעטונג פאַרטראַכט. . .

כל המקיים נפש אחת כאילו קיים עולם ומלא . . .

(געווידמעט דעם קדוש יהונתן)

אָ יהונתן! דו שטאַלצער זון פון ישעיהו פּאָלק —
מיט אַ וויזיע אין האַרצן צעגליט.
ס'האַבן יאָרן פון שטורם און דראַנג
דיין העלדישע יוגנט געשמידט
מיט בראַווקייט, מוט און גבורה
דו האָסט דיין לאַנד און פּאָלק געדינט.

מיט זוניקער ליכשאַפט אין האַרצן
האָסט די וועלט אַרומגענומען
דער חלום פון באַחרית הימים
האָט דיין צוקונפט טרוים געשפּונען.

דאַן — ווען אין אַ פינצטערער גרויזאַמער נאַכט
ס'האָט דער בלוטיקער טיראַן
אַ שחיטה איבער הונדערטער מענטשן פאַרטראַכט
האָט יהונתן זיין האַרץ און מוח איינגעשפּאַנט
מיט טרייע העלדישע באַגלייטער
פאַרהילט אין טיפקייט פון נאַכט
פאַרפּלויגן צום שונאים לאַנד. . .

אין שטילשווייג פון אַ גורלדיקער נאַכט
ווי שטורם־פייגל, מיט קראַפט —
אין דעם שונאים נעסט אַריינגעקראַכט!
אַלע צום טויט פאַרמשפטע
צוריק צום לעבן געבראַכט!

אין דער דאָזיקער נאַכט
אין אַט דער גורלדיק טראַגישער נאַכט
ס'איז געפאַלן יהונתן דער העלד
וואָס האָט די רעטונגס מיסיע פאַרטראַכט. . .

אָ יהונתן ! אויף אייביק
וועט אין אונדזערע הערצער
גליען דער גרויזאָמער צער און פיינ
פון די לעצטע רגעס
פון דיין טראַגישן פאַרגיין. . .

אויף אַלע אייביקייטן
וועלן דורות דיך געדענקען
און מיט ליבשאַפט און טרויער
נאָך דיר בענקען. . .

הויך אין די בלויע לאַזורן
מיט הימלישע גאַלד געוועבן
וועט ווי אַ ווייסער חלום
זיך שפּינען און וועבן
די לעגענדע יהונתן. . .

צווישן די פעלקער פון דער וועלט
וועט אויף אייביק קלינגען
דער נאָמען יהונתן
דער לעגענדאַרער העלד.

Performing at the home of Israel's President

ישראל קינדער זינגען אין פון פרעזידענט

די מאַמע פון אידישן פּאָלק

גאַלדע מאיר ע"ה

אַ גאַלדע! אין דעם חושך פון דער וועלט
האַסטו אַ ליכט געצונדן
דעם חלום פון גערעכטיקייט
צו דער מענטשהייט געטראָגן
געטרוימט פון אַ צייט
ווען דער האַס וועט פאַרשווינדן
ווען קריג און פאַרניכטונג
וועט פעלקער מער ניט פלאַגן.

אין אַ ים פון בלוט און טרערן
ביזטו געשטאַנען אין דער מיטן
צו די מאַמעס פון דער וועלט
מיט אַ רוף פאַר שלום
ביז דער גרויזאַמער טויט
האַט דיין לעבן פאַרשניטן
און אַוועק איז אַ טרוימער
פון אַ ליכטיקן חלום.

אוי גאַלדע! אַ לעגענדע אויף דורות
וועסטו ביי דיין פּאָלק פאַרבלייבן
און שיינען וועט דיין נאָמען
מיט אַלע זיבן זונען
פאַרקריצט אין אונדזערע הערצער
מיט דייע יסורים און ליידן
דיין גייסט און דייע מעשים
וועלן דיין חלום ווייטער שפינען.

מנחם מענדל אין ישראל

שוין טויזנטער יאָרן
כ'בין אויף דער וועלט אַ גייער
איך האַנדל מיט חלומות,
כ'בין אַ וועלט באַפרייער. . .

אין דעם לאַנד פון טרוים
דאָרט בין איך אַ מלך
און כאַטש אויפן האַרצן
ניט אַלעמאָל ס'איז פרייליך —
דאָך זינגט אין מיר אַן אַלטער ניגון
דאָס באַוווסטע אידיש-ליד:
גלויב און האָף דו ביזט אַ איד —
גיי פאַראויס און ווער ניט מיד.

וואַנדער איך דורך לענדער
שוין אַזוי פיל יאָרן
אויף אַלע וועלט-יאַרדן
מיט מיין סחורה אויסגעפאַרן
דורות קומען, יאָרן לויפן
נאָר קיינער וויל מיין סחורה קויפן
אַלע פעלקער פון מיר לאַכן
אַט דער מנחם מענדל וויל די וועלט איבערמאַכן!

אין מיין וואַנדער איבער וועגן
ריזן בערג פון שטיינער ליגן
און אַלע פעלקער פון דער וועלט
איבער זיי זיך קריגן. . .
אוי, עס שרייט דאָרט יעדער איינער:
עס זיינען מיינע אַט די שטיינער!
עס ווערט די וועלט פון האַס צעריסן,
בלוט ווי וואַסער טוט זיך גיסן. . .

האָב איך מנחם מענדל
זיך אַמאָל פאַרטראַכט
די בענקשאַפט נאָך מיין לאַנד
האַט אין מיין האַרץ דערוואַכט
בין איך דער אייביקער וואַנדערער
אין מיין לאַנד געקומען
דעם מידן גוף אויסגערוט
צו דער אַרבייט זיך גענומען. . .

און איך מנחם מענדל
האָב דאָרט אויסגעבויט אַ לענדל,
וואָס איז גאָר אַ ווונדער,
פאַר אַלע מענטשן קינדער!
דעם נאָמען ישראל
דעם לענדעלע געגעבן
(אגב אַ סגולה)
פאַר אַן אייביק לעבן. . .

האָבן אַלע „שכנים“
דאָס לענדעלע באַטראַכט
זיי האָבן זיך צעוואָיעט
ווי שאַקאַלן אין דער נאַכט. . .
און עס שרייט אַיעדער איינער:
עס איז דאָס לענדעלע גאָר מיינע!!!

נאָר „אל תירא עבדי יעקב!“
לאָזט אַ שטים זיך הערן:
סאיז דאָס לאַנד געבויט
מיט אידיש בלוט און טרערן,
האָב ישראל מיין קנעכט קיין מורא,
כי מציון תצא תורה. . .

און ס'האַט דער כלל ישראל
דעם מוח איינגעשפּאַנט,
אַ וואַזשנע סחורה אַ „פענאָמען“
געשאַפּן אין מיין לאַנד. . .

בין איך איצט מנחם מענדל
שטאַלץ ביז גאַר מיט מיין לענדל,
איך האָב פאַר שונאים מער קיין מורא
אַלע ווילן איצט מיין סחורה...
כי מציון תצא תורה!...

ישראל 1986

ישראל קינדער ווינטשן
דער גאנצער וועלט
א גוט און גליקליך יאר
און שלום איבעראל

א נאכט אזא שטילע. . .

פון א באזוך אין ישראל

א נאכט אזא שטילע מיט א ווינטל וואָס גלעט
און מורמלט אַ סוד דיר אין אויער אַרײַן.
אַ זילבערנער נעפל אויף בוימער זיך שפּרייט
און טרינקט אַן די ערד מיט דופּטיקן וויין.

פאַרוועכט ליגט אין טרוימען דער גאַנצער באַשאַף
אין דער לופּט — ס׳הענגט דער סוד פון דער נאָכט;
אַלין וואָס עס לעבט איז פאַרזונקען אין שלאָף.
פון ווייטן — עס שימערט אַן אויג וואָס עס וואַכט. . .

הריך אין די הימלען, מאַיעסטעטיש געקליידט,
אויף אַ זיידענעם וואַלקן מיט שלוּוה באַזאָכט,
אין אַ מאַנטל פון סאַמעט מיט דיאַמאַנטן באַנייט,
שפּאַצירט זיך אַרום דער „פּרינץ פון דער נאָכט“.

מיט אַ גרויסן לאַמטערן פון זילבער געשטיקט,
ווי מיט אַ סצעפטער אין האַנט דער „פּרינץ“ טוט באַלייכטן
די וועגן וואָס פירן צום אייביקן גליק. . .
וועגן געהיימע — אין אין־סוף באַהאַלטן. . .

לבנון

(פון אַ באַזוך אין ישראל)

עס וויינט היינט דער הימל
אין דעם גרויען באַגינען
און עס יאָמערט מיין האַרץ
מיט בלוטיקע טרערן.
אפשר וועט איר היינט אַ הימלען
מייו הייליקע תפילה דערהערן?
אין דעם טרויעריק שטילן באַגינען
איך וויל דאָס האַרץ פון דער וועלט געפינען.

דאָרט — אין לאַנד פון די צעדער
ווי פאַרשניטענע סנאָפעס
עס פאַלן מיינע יונגע ברידער
אין מיי צעגרינטן בלי פון לעבן.
פאַר דעם לאַנד און פאַלק פון ישראל
דעם הייליקסטן קרבן געגעבן.

פון מדבר שויס האָט איר שטעט אַרויסגעכישופט
אַ נייעם שם־המפורש דעם זאַמד אַריינגעגעבן
איצט פאַראַבלטע זיינען מיר נאָך אייך פאַרבליבן
אַפּגעהאַקט געוואָרן אייער שאַליק ליד פון לעבן.
מיט אַזוי פיל נייע קברים
עס ווערט די ערד פאַרזייט
אַ גאָט! וויפיל עקדות נאָך האַסטו
פאַר דיין אויסדערוויילטן פאַלק פאַרגרייט?!

דו ביסט אַוועק. . .

(צואַ לבנון קעמפער) (עלעגיע)

ווי אַ פּרילינג טרוים פון ווייסן בלוי
ביסטו צו מיר געקומען;
מיט אַ ניגון פון חלום און וואָר,
מיט שטראַליקע געוועבן
מיך צאַרט אַרומגענומען.

איינגעהילט אין פּורפור פּלאַמען
פון ווּנדער זון פּאַרגאַנג
צופּוסנס די בערג —
פאַרוועבט אין שטילן אָוונט טרויער
זינגען מיר צוזאַמען,
און דער פּרילינג ווינט אויף זיין גיטאַרע
עכאַעט יעדן קלאַנג
פון דעם פאַרבענקטן געזאַנג. . .

ס'האַט דיין קורצער זיין
ווי אַלטער כּישוף וויין
פאַרפּלייצט מיין יעדן גליד,
מיט טרייסט און זונען שיין
געוועבט דיין ליבע ליד. . .

אַ איר בלויע טעג
מיט די גאַלדענע קרוינען
אין אַלע מוח געוועבן
נאָך היינט איר טוט נאָך וווינען.

טיפּ אין מיין האַרצן פאַרוועבט
די לְבַנִּיק באַשפּרענקלטע נעכט
די שטראַליקע טעג מיט זונען דורכגעשפּונען —
ביז דו ביסט אַוועק. . .

אין טרויער געפלעכט
עס קייטלען זיך איצט
די טעג און נעכט
און די פאַרײַחומטע טעג
זיי וויינען און מאָנען צוריק
כאַטש אַ טראָפּן גליק
פון דער געגאַרטער פרייד פון לעבן
וואָס דו האָסט מיר געגעבן. . .

דו ביסט אַוועק —
אויף דעם אין־סופיקן וועג,
וואָס פאַרשלינגט און פאַרלענדט. . .
און אַלע ליכטיקע שטערן
האַבן אין מיין האַרצן אויסגעברענט. . .
ערגעץ אויף דעם שייד־וועג פון גורלות
צעשמעטערט אויף שטויבן
פאַרכליבן אונדזערע טרוימען. . .
ערגעץ טראָגט אַ ווינט צו די כלויע רוימען
דיין לעצטן באַגער,
דיין לעצטן זיפּן, דיין לעצטע טרער. . .

אין אַנגסט־רוף אין בענקשאַפט
אין שטומען געשריי
עס צאַפלט מיין האַרץ
אין פיין און געוויין
און עס גליט אויף אייביק
דיין לויטערער שיין.

...דו ביסט אַוועק,
און איך וועל דיר נאַכגיין
ביז צום סוף פון די טעג. . .

ישראל 1984

מיין שטאם

טיפ פארוועבט אין מיין צעברויזטער נשמה
מיט אלע דיינע לידן און פיין
ביסטו מיין הייליקע אידישע אומה
איך בין ביין פון דיין ביין
בלוט פון דיין בלוט
אויף אלע דאָרניקע וועגן
איך גיי מיט דיר מיט.

ווען אין חורבות צעשמעטערט
איז געלעגן מיין וועלט
ווען גרויע פינצטערע וואַלקנס
האַבן אלע הימלען פאַרשטעלט

דו ביזט געווען מיין עמוד־האָש
פון דיינע קוואַלן כ'האַב געשעפט אמונה
מיין הייליקע אידישע אומה.

ווי די פלאַמיקע זון נאָך אַ פינצטערן שטורם
דו ווערסט כסדר געבוירן אויפדאָסניי
דו ביסט ווי אַ לייכטענדער טורם
ווי אַ צעגרינטער וואַלד אין מיי.

דורך דורות פון שייטער און פייער
דורך טייכן פון בלוט און טרערן
אויף אַ גאַלדענער קייט אין זוניקן חלל
שיינען ווי ליכטיקע שטערן
אויף די קאָסמישע געוועבן
אלע אייביקע ווערטן
וואָס דו האָסט דער וועלט געגעבן.

ווי אַ ווונדער שטערן אין די רוימען
דו לעבסט אין אלע מיינע טרוימען
דו ביסט דער נס פון דורות
פון מיין חלום דער פלאַם
דו מיין ווונדערלעכער אידישער שטאָם.

די געטער זיינען דורשטיק

מיט כרייט צענומענע פאלעס
מיט אַ בלוטיקער קאָסע אין האַנט
אויף אַ פייערדיקער מרכבה
עס רייט דער מלאך המות —
זינגט פרייליך אַ ליד.
ער האָט היינט אויף די פעלדער
אין לאַנד פון די אַבות
געהאַט גאָר אַ רייכן שניט. . .

פון בלוט פאַרפלייצטע ימען
פון אַלע בלוטיקע שטראַמען
פון די טיגלען פון גהינם
פאַר די דורשטיקע געטער
אַ סעודה צוגעגרייט. . .

נאָר די געטער אייביק דורשטיק
מיט די פייערדיקע צונגען
אזוי פיל בלוט
ביז איצט פאַרשלונגען,
איבער בליצן, פייער-פלאַמען
דורך שייטערס, טויטן-פעלדער שפּאַנען
ווי די שדים ברומען, רעווען:
בלוט! בלוט! בלוט!

לכנון 1983

עושה שלום

אויף אַ ליכטיקן שטראַל
פון האַפּענונג געשפּונען
טראַגט זיך אַ תּפּילה
די שמונה-עשרה-דיקע-שטילע
„שלום“ איז איר נאָמען.

די ווונדערליכע וויזיע
פון תּנכּיישע געשטאַלטן
אַט די שטילע תּפּילה
וואָס קען הימלען, שפּאַלטן. . .

די הייליקסטע פון דורות
מענטשליכע באַגערן
געוועבט איז זי פון בלוט
און פון מאַמעס טרערן. . .

ווי אַ ליכט-טורעם זי טראַגט זיך
אין די הימלישע הויכן
איר מיסיע:
די טויערן פון רחמים
זי האַפט צו דערגרייכן. . .

פּלוצלינג האָט „מעפיסטאַ“
זיך אין די רוימען דורכגעריסן
און האָט די דורות-אַלטע תּפּילה
אויף שטיקעלעך צעריסן!
פליען זיי איצט געשענדעטע
אין געווייבל פון פּלאַנעטן —
די תּפּילה-דיקע אותיות
פון די הייליקע פּאַרמעטן.

אין געראַנגל מיט דעם טייוול
אין יסורים אויסגעגאַנגען
צו די שערי רחמים
קיינמאַל ניט דערגאַנגען. . .

מײַ 1980

אַן אַלטער ניגון

(געווידמעט דער וואַך פון אידישער מוזיק)

אין מיין נשמה רוישן קלאַנגען —
עכאַס פון דורות געזאַנגען
וואָס מיין פאַלק האָט
אין טעג פון שטורמישע זאַווייען
פון צער און פיין און ווייען
אין תפילות אריסגעזונגען.

אויף פליגל פון געזאַנג
בין איך יאָרן לאַנג
מיט פאַרטערטע אויגן
צום לאַנד פון טרוים געפלוּיגן.
אין די האַרציקע ניגונים
וואָס מיין פאַלק האָט פאַרשפונען
האַב איך טרייסט און פרייד געפונען.

נאָר ווי דינע פידל קלאַנגען
וויברירט אין מיין זיכרון
אַן אַלטער כישוף ניגון
וואָס האָט מיין האַרץ געפאַנגען:

דאַס איז דער ווונדער וועלט פענאַמען
וואָס באַזיגט האָט אלע שונאים —
עם ישראל חי! —
ס'איז זיין געקרוינטער נאַמען...
דאַס ליד פון אייביקן איד.

מימי 1983

דו ביסט געקומען

אין א זוניק צעשטראַלטן באַגינען
ביסטו געקומען.

א קראַנין פּריש-טויאַיקע כלומען
ארום מיין קאַפּ פאַרפלאַכטן
און שטיל געפליסטערט:
אין דעם קרייז פון ליכטיקע שטערן
ביסטו געבאַרן
דו ביסט די בת-מלכה פון מיין חלום.

און ס'האַט דיין שטראַליקער בליק
אין מיין האַרצן צעצונדן דעם פלאַם
פון שיר-השירימדיקן גליק.

אין די אויסגעבענקטע נעכט
דו ביסט געקומען. . .
און אלע צעשטערנטע הימלען
האַבן זיך אין קאַסמאַס צעזונגען. . .
אין שיכחה פאַרזונקען —
האַבן מיר ווי דורשטיקע לעמער
פון פריידיקן קוואַל געטרונקען. . .

ווען דער מאַרגן-רויט
אנטפּלעקט האַט
דעם זוניק-צעשטראַלטן סטעפּ
א טויאַיק ווינטל האַט געקושט
אונדזערע צעפלאַמטע קעפּ.
ווי צוויי צעפיכערטע פייגל
זיינען מיר זינגענדיק געפלוויגן
צו דעם ווייס-בלויען ראַנד
פון דעם אויסגע-חלומטן לאַנד. . .

מיינע טרייע ,, באגלייטער"

אזוי פיל יאָרן זינט דאָן שוין פאַרביי
זיי טויכן אויף אויפסניי און אויפסניי
אין אַרכיוו פון מיין זיכרון
מיינע טרייע באַגלייטער
פון יענע טראַגישע יאָרן. . .

נאָך היינט אין מיינע בלוטן טיף פאַרבאָרגן
די גרויזאַמע טויטליכע שרעק
וואָס האָט מיט בעסטיאַלישע לאַפעס
מיך געשטיקט און געוואָרגן. . .

דאָס געזאַנג פון מיין מאַמע
אין פאַרבענקטע פאַרטאָגן
דער טייערסטער אוצר
וואָס כ'האַב אין האַרצן געטראָגן

די טרערן קוואַלן אין וועלכע
כ'האַב מיינע יסורים דערטרונקען
ווען פון ,,פלי אין די הימלען"
צו דער בלוטיקער ערד געזונקען

דער מאַקאַכרישער געראַנגל
פאַר דעם ווילן צו זיין
אין אַ שטורמישן ים
פון בלוט און פיין

די אוישוויצער פלאַמען
וואָס האָבן אַלע הימלען פאַרשטעלט
די פלאַמיקע בענקשאַפט
נאָך מיין פאַרברענטער וועלט. . .

די שמע-ישראלס פון מיליאָנען
טאַטעס און מאַמעס
וואָס האָבן גאַט גערופן
פון די אוישוויצער פּלאַמען.

די גרויליקע שוידער קלאַנגען
פון דעם טויטן מאַרש אין קייטן
פון אַ געפייניקט פּאַלק
וואָס איז אויף קידוש השם געגאַנגען

דער בלוטיקער אָפּשיין
פון די העלישע געטאַ פּלאַמען
נאָך היינט זיי גליען און ברענען
אין מיין צעווייטיקטער נשמה —
און לעכצן נאָך נקמה!

אַט די אַלע „מיינע באַגלייטער“
פון יענע פינצטערע יאָרן
וועלן אויף אייביק פאַרבלייבן
אין שפייכלערפון זיכרון. . .

ווין. עסטרייך 1946

דער בוים פון וויסן — עץ הדעת

א. גרויסער גאט! ווער דו זאלסט ניט זיין.
צי א שיינע לעגענדע, צי א ליכטיקער אמת.
האב רחמנות! . . .

מיליאָנען יאָרן אין דער אייביקייט אוועק
זינט יענע בראשיתדיקע טעג —
ווען דו האָסט דעם זינדיקן אָדם
מיט צאָרן פון גן־עדן פאַרטריבן.
מיט פלאַמיקן וואָרט, און אַ פאַקל אין האַנט
ס'האַט בן־אָדם מיט זיין אַנטפלעקטער שאַנד
דורך חושך פון דער וועלט געשפּאַנט
און. . . ביז היינט אַ נאַקעטער פאַרבליבן. . .

און ס'האַט דער עץ־הדעת — דער בוים פון וויסן
אויף דער וועלט זיך ראַשיק צעבליט
מיט ווונדער אוצרות פון חכמה
געניאַלע מוחות געשמידט,
געוויקלט אין שטראַלן
מיט שטאַלץ און גבורה ס'האַט בן־אָדם
געזונגען פון פרייהייט דאָס ליד. . .

איצט אונטער דעם בוים פון וויסן
די וועלט — אין טייכן פון בלוט, פון ווונדן צעריסן,
שיכור פון מאָרד און שנאה,
ס'איז איר זיג־זאַגישער גאַנג
אין דער לופט וויכרירט
דער אַטאַמישער קלאַנג!
געשמידט אין קייטן — אַ שדים־וועלט
מאַרשירט צו איר טראַגישן ענד. . .

אונטער דעם כוים פון וויסן
בן-אדם אין גליאיקער פיין
מיט ציטערנדע פינגער
אויף גורל'דיקע סטרונעס
שפילט אויס דעם צער פון פאָרגיין. . .

אַ גרויסער גאַט! ווער דו זאַלסט ניט זיין.
צי אַ שיינע לעגענדע
צי אַ ליכטיקער אמת —
האַב רחמנות! . . .

קעלץ. פּוילן 1946

די לבנה

א זומערדיק בלויער קאיאר
אין טויאיקן זילבער פארהילט,
א דראמע פון ליכט און שאטן
האט זיך אין קאסמאס צעשפילט

אויף א פוכיק ווייסן וואלקן
שווימט א בלאסע לבנה פארטראכט. . .
א גאנצע נאכט האט זי די „צנועה“
מיט פינקלענדע שטערן פארבראכט. . .
אין די הימלען א שיינענדע שפאצירט
מיט די מלאכים פון ליבע ראמאנסירט.
פלוצלינג האט אין מזרח
אויפגעבליצט א פראכט!
א גאלדיק פורפורענע זון
האט פון שלאף אויפגעוואכט.

מיט א גליאיק שיינענדער קראפט
זיך אין בלויע הימלען פארקליבן
אלע שאטנס פון דער נאכט
אין ווייטן אין-סוף פארטריבן. . .

פאר'כישופט פון פראכט פון יצירה
בלייבט די לבנה שטיין;
אוי! ווי באנג עס טוט איר איצט
אין די הריי-חושך גיין. . .

נאך אַט קומט א פארטרוימטער זון-שטראל
פון איר בלענדענדער שיינקייט באנומען
און אויף דעם בלויען הימלישן טעפוך
האט זיך א צארטע ליבע פארשפונען.

מיט א הייסן צערטליכן קוש
האט ער איר הארץ געפאנגען
אין זיינע שטראליקע ארעמס פארזונקען
איז זי א שטילע אויסגעגאנגען. . .

א שיפורער וואָלקן

געבוירן אין יאָמער טאָל
אין אַ טייך פון בלוט און טרערן
פון שטורמישע ווינטן געטריבן
ביז צום ראַנד פון שטערן

אין צייט-לאָזן ענד
שיפור פון צער און צאָרן
איך הענג אין פוסטן חלל,
אויף אַ מעכטיקן דונער
איך וואַרט שוין יאָרן

ער זאָל מיט זיין בליציקע קנאַלן
צעטרייסלען די זיילן
פון אַ מערדערישער וועלט
וואָס דאַרף זיך צעפאַלן.

אין דעם חושך פון דער וועלט
צווישן ליכטיקע זונען
איך שוויים אין די אין-סופן
און קען קיין וועג געפינען.

חלומות

ס'האָט אַ קאַראַוואַן פֿון חלומות
מיין דמיון איינגעשפּאַנט.

זיי זוכן מיינע אַמאָלן

איר יעדן ווונדערלאַנד. . .

מיט אַ כישוף שפּרוך זיי פּאַנגען.

ברענגען זיי צוריק

אַפּנעמען ביי זיי

כאָטש אַ טראָפּן גליק. . .

צווישן פעלדער, וועלדער

צווישן בערג און טאָלן

זוכן זיי פּאַרבּענקטע

די שטראַליקע אַמאָלן. . .

טעג געוועכט פֿון רעגנבויגן

איינגעשפּאַנט אין יוגנט טרוימען

אויסגעשפּונען נייע וועלטן

אין ווונדערגאַנג צעהעלטן.

צו דעם לויכטענדיקן מאָרגן

צו די צוקונפט שטערן ליכטער

לאַנג שוין לאַנג פּאַרפּלויגן. . .

אַ איר פּריידיקע אַמאָלן

וווּ זייט איר אַנטרונען?

וווּ קען מען אייך געפינען? . . .

אויגן

אויגן שוואַרצע
אויגן ברוינע
אויגן הימל בלויע
אויגן שטראַליק גרויע

אויגן וואַכן
אויגן שטוינען
אויגן לאַכן
אויגן וויינען

אויגן טאַדלען
אויגן גלעטן
אויגן מאַנען
אויגן בעטן

אויגן בענקען
אויגן זוכן
ווייט און ברייט
פאַרגאַנגענע פרייד . . .

און איבער אַלע
אויגן אידישע
פייער פלאַמען
טיף ווי די יאַמען
און עס גליט אין זיי
דער גאַנצער צער און וויי
פון אַ געפייניקט פאַלק . . .

ניו-יאָרק 1980

מיין אידיש ליד

וואו מיין גורל זאל מיך ברענגען
וואו איך זאל אין לעבן גיין
נעם איך מיט מיין אידיש לידל,
בין איך קיינמאל ניט אליין.

האָט מען מיך פון שטוב פאַרטריבן
ווייל געבוירן כ'בין אַ איד
האָט מיין מאַמע מיר געגעבן
אויפן וועג אַ אידיש ליד.

ווען געהאָלט ס'האָט מיט פייער
און געלאָפן כ'בין פון פיינט
באַגלייט האָט מיך מיין איינציק טייער
מיין אידיש ליד, מיין בעסטער פריינט.

אין טעג פון שטורעם, אין טעג פון רעגן,
אין טעג פון בלאַסן זונען שיין
כ'נעם דיך מיט אויף אַלע וועגן
בין איך קיינמאל ניט אליין.

אין וואַנדער וועג דורך פיין און טרערן
ווען אַלע טרוימען פאַלן מיד,
פליסטער איך אין שיין פון שטערן
מיין תפילהדיקע ציון ליד.

אַ ליד וואָס שטראַלט פול מיט גלויבן
פון אַ פאַלק וואָס בענקט אַהיים,
מיט דיר — מיין ליד — מיין אַלטער חלום
וועל איך צו מיין לאַנד דערגיין.

איטאליע 1948

טרוימען

אין יעדער כלום, אין פלאַנץ, אין כוים
טיף אין די וואַרצלען
פאַרקריצט איז אַ טרוים
צו שפּראַצן, גרינען, און בליען
צו דער ליכטיקער זון זיך ציען
— און וואַקסן. . .

וואַקסן. —
טראַץ אַלע שטורעמס, זאווייען
— און שלאַקסן —
שטרעקן זיך צו די הייכן,
די הימלען דערגרייכן. . .
אַ חלום פון קדמונים. . .

מיין טרוים:

זיין אַ „צוימענכרעכער“
אין שטראַליקן רוים,
אין שטערן גלי געלייטערט
טרינקען פון טויאיקן בעכער.
מיט דעם אַדלער אין פאַרמעסט
פליען אַלץ העכער און העכער. . .
זיך טובלען אין קוואַל פון בראשית
אין הייליקן פלאַם צעהעלט. . .
גרייכן דעם גאַלד בלויען בלענד
פון דעם אין־סופיקן ענד.

ניו־יאָרק 1940

די אַלטע וועלט

(פאַר די שולן)

צי ווייסט איר מיינע פריינט
וואָס האָט מיט מיר געטראָפן?
א וועלט אונטערגאַנג
האָב איך די נאַכט פאַרשלאָפן. . .
איך האָב היינט אין אַ גאַלדיק בלויען באַגינען
די וועלט אַן איבערגעקערטע
אין דעם טייך געפונען. . .
איידער ס'איז אין מיזרח
די זון אויפגעגאַנגען
האָט די פאַרהאַסטע אַלטע וועלט
זעלבסט-מאָרד באַגאַנגען.
אַ האַפנונגסלאָז פאַרצווייפלטע
אין טייך אַריינגעשפרונגען.
האָט אַ פויגלשער אַרקעסטער
זיך פריידיק צעזונגען.
פון אַ נייער וועלט אַ פרייער
זיי טראָגן איצט אַ כשורה
ניטאָ מער די גרויזאַמע
אַלטע ארורה!
מיליאָנען יאָרן דורכגעלעבט
איצט שוין אַלט און קראַנק
פון כראשית כיו איצט
איז פאַלג מיך אַ גאַנג. . .
אין בלוט אירע קליידער
אויפן קאַפּ אַ קין-צייכן
אין גאַנצן קאַסמישן באַשאַף
ניט געווען איז איר גלייכן
טאָ פרייט אייך אַלע מענטשן קינדער
זינגט מיט מיר איצט שירה
ס'איז געשען דאָס גרעסטע ווונדער
ניטאָ מער די ארורה:
די פאַרשאַלטענע אַלטע וועלט!

נעכטיקע טעג

אויף דעם שיידוועג פון צייט
מיט א בליק א פארבענקטן
צו די ווייטע האַרזאָנטן,
דאָרט וווּ הימל און ערד
נעמען זיך ליבליך אַרום,
איך שטיי — אַ פאַרוויאַנעטע כלום —
פאַרוואָרפן אויף אַ פּרעמדן וועג
אַ מידע, איך זוך די נעכטיקע טעג. . .

טעג שוין לאַנג פאַרגאַנגענע
זיי ציילן זיך אין יאָרן.
צעהעלטע פּלאַמען אויף
אין רייסטער פון זיכרון.
און ציגן אָן מיט פּלאַמען
די בענקשאַפט טיף פאַרבאָרגן
נאָך דעם צעברויזטן ווונדערגאַנג
צו דעם ליכטיקן מאָרגן. . .

מיט אַ מעכטיק געזאַנג
פון שטורם און דראַנג
דורך דורות אויסגעשמידט אין קאַמף.
אויף שליאַכן זוניק צעהעלטע
מאַרשירט די יוגנט צו נייע וועלטן.
אַ פאַנטאַסטישער טרוים מיט פרייהייט באַזעלט
האַט באַגלייט די נעכטיקע טעג
אויף זייער שטראַליקן וועג.

אַ, איר קעמפּעריש צעברויזטע טעג!
ווי אַ ליכט טורם האַט איר געלויכטן
אויף מיין פינצטערן וואַנדער וועג.
נאָך איצט — אין בין-השמשות,
פון פּלאַטער פּלי שוין מיד,
אין מיין האַרצן שאַלט אויף די עכאַס פון ליד
פון די קעמפּערישע רייען
און איך בענק נאָך דעם חלום
וואָס קען מער ניט געדייען. . .

די נייע הגדה

שוין הונדערטער יארן דערציילט די הגדה
ווי אונדזער פֿאָלק איז פון קנעכטשאַפֿט
צו פרייהייט אַרויס.

וונדערלעכע ניסים האָבן דאָן פֿאַסירט
ווען משה האָט דאָס פֿאָלק
דורכן ים-סוף געפֿירט. . .

אַבער היינט ניט פֿאַסירט האָבן
קיינע ניסים און וונדער,
ווען ס'האָבן די הענקער
געמאַרדעט אונדזערע בליענדע קינדער.

צו די הימלען איז פֿאַרגאַנגען
זייער גרויליקער געוויין.
ניט געהערט האָט זיי קיינער
און ניט גאָט אַליין. . .

און ס'האָבן די מערדער געשאָסן
געברענט און געשטיקט,
נאָר קיין משה האָט גאָט
צו זיין פֿאָלק ניט געשיקט. . .

וויזן, עסטרייך 1947

19-טער אפריל 1943

(די געטאָ העלדן)

היינט אין דעם טראַגישן יום הזיכרון
אין די טרויעריק פאַרײַחומטע טעג
אַן אַ ברעקל טרייסט אָן אַ שיין פון נחמה
פלאַמען ווידער אויף אין זיכרון
די געשפענסטיקע טעג
פון די פאַרגאַנגענע יאָרן . . .

ווען אין בלוטיקע נעפלען געהילט
האַט זיך אין די ווייטע עולמות
אין שוידער, בלוט און פיין
אויףדער וואַגשאַל פון גורלות
געוויגט דער „זיין — אָדער ניט זיין“
פון דעם אידישן שטאַם.

ווען קוואַלן פון טויט האָבן פאַרפלייצט אַלע וועגן
און אַ מכול פון פייער און בלוט
האַט געשטראָמט אייך אַקעגן —
האַט איר מיט שטוינענדע גבורה און מוט
מיט „חמות נפשי אם פלישתים“
אַ טרייסל געטאָן מיט די געטאָ ווענט
און אין דעם בלוטיקן קלעם
געפאַלן על קידוש העם ועל קידוש השם . . .

איך זע זיי די קעמפער
אויף ברענענדע חורבוח,
זיי פלאַטערן ווי כראַנדיקע פּאַנען
אין דער גרויזאַמער שלאַכט
מיט דעם שונא'ס קאַנאַנען. . .

צעלויכטן אין כראַנדיקן פייער
זיי טויכן אויף אויף פלאַמיקע לייטער:
יעדער פון זיי אַ ברענענדער שייטער!
אין דעם לעצטן גסיסה קראַמפּף —
מיט כאַנומענע קולות זיי רופן:
צום קאַמף! אידן. צום קאַמף!

אין העלישע פלאַמען
עס פלאַטערן פּאַנען
וואָס רופן נקמה! נקמה!
פאַר די אומגעבראַכטע מיליאָנען,
פאַר דעם אידישן כבוד
פאַר דער אידישער נשמה!

אַ איר הייליקע גיבורים!
עס האָבן פייער און כלוט
פאַרויגלט אייער טראַגישן גורל
נאָר אויף אייביק
וועלן די געטאָ פלאַמען
די וועלט דערמאָנען
אייער גבורה און מוט!

וועגן אייער העלדישן אומקום
וועלן לעגענדעס זיך וועבן:
פאַרקריצט אין אונדזערע הערצער
וועט אויף אייביק לעבן
אייער לעצטער געבעט:
זכור! — ניט פאַרגעסן און ניט פאַרגעבן!

עס וועלן טויזנטער ימען
ניט אַפּוואַשן די שאַנד
פּון דער רישעותדיקער „פּרייער וועלט“
..פּון יענער זייט וואַנט“!
עס וועלן קיינע שטורעמס
ניט אויסלעשן דעם צעגליטן פּלאַם
פּון צער און צאַרן
נאָך אונדזער פּאַרשניטענעם שטאַם!

אַ. איר הייליקע געטאָ גיבורים!
מיט אַלע חושים פּון מיין צעטרייסלטן געביין
מיט דעם גאַנצן כּוח פּון מחשבה
איך וויל דערגיין
צו יענע קוואַלן פּון אייביקן „ישראל סבא“
אַווו איר האָט די גבורה און מוט געפּונען
צום קאַמף קעגן בלוטיקן שונא
פּון וועלכן איר האָט ניט געקענט אַנטרונען. . .

אויף אייביק פּאַרקריצט אין אונדזערע הערצער
די לעצטע גרויליקע רגעס
פּון שרידער און פיין
ווען צווישן בלוטיקע פּלאַמען קנוילן
עס זיינען געפּאַלן די געטאָ העלדן
די לעצטע מכבייער
פּון די אידן אין פּוילן!!

אויף אייביקע דורות
וועלן צווישן טאָוולען פּון געשיכטע
שטראַלן מיט גאַלד די נעמען
פּון קדושים וואָס זיינען פּאַרגאַנען
אין די העלישע געטאָ פּלאַמען.

ניר-יאָרק 1980

אין גולאג

אויף אַ מאָזאָיק פֿון וועגן
וואָס ציען זיך העט ווייט. . .
מיט טרערן בלוט און ליידן
זיינען זיי פֿאַרזייט

מיליאָנען מאַרטירער
דורך דורות געפֿאַנגען
זיינען געשמידט אין קייטן
דורך די וועגן געגאַנגען. . .

אין אַ פֿראַסטיק סיבירער נאַכט
אויף זיין גולאַגישן בעטל
האַט דער קראַנקער פֿאַרפֿייניקטער שקלאַף
אין דימיון דערזען זיין שטעטל.

עס פיכערט דער קראַנקער מוח,
ער שוידערט פֿון ווייטיק און קעלט,
עס דערשיינט ווי אין אין חלום
זיין פֿאַרלאָרענע וועלט. . .

אַזוי פֿיל מעת-לעתן
זינט דאָן שוין פֿאַרביי
נאָר דאָס האַרץ עס בלוטיקט
און לאַזט ניט פֿאַרגעסן
די העראַישע טעג אויף דער פֿריי.

אוי, וויפֿיל פֿאַרפֿייניקטע נעכט און טעג
זינט דאָן שוין אַוועק! —
ווען דער מילשטיין פֿון גורל
האַט אים פֿאַרשליידערט אַהער. . .
און עס ברענט אין אויג אַ זודיקע טרער. . .

דורך דער פריזמע פון זיכרון
טויכן אויף די קינדער יאָרן;
עס בליצט אויף אַ ווונדער פּאַנאָראַמע:
אַ פעלד, אַ טייכל, אַ גאַרטן,
אַ הייזקע — דערנעבן זיין שיינענדע מאַמע. . .

זי פּאַרעט זיך אין גאַרטן
זי שמייכלט פון ווייטן
ווי יעדן פּרימאַרגן
זי באַוואַסערט
די דופטיקע בלומען בייטן. . .

דאָרט אין גאַרטן אין סאַמע מיטן
אַ צעבליטע ליפע —
אַ רחבּוּחדיקע גרינע קרוין
מיט ווייסע פערלדיקע צווייטן

דאָרט אונטער דעם בוים
פון אַלעמען פאַרבאַרגן
גע'חלומט חלומות
פון אַ ליכטיקן מאַרגן. . .

און עס פליט דער זיכרון
דורך אַ בריק פון יאָרן
אַהין — וווּ עס האָבן אַמאָל, אַמאָל
חלומות און וויזיעס געדייעט אָן צאָל.
דערנאָך — ס'האַט אַ בלוטיקער קריג
פון זיין ליבער היים אים פאַרטריבן
זיין פּרידליך פאַר'חלומטע קינדהייט
אויף אַ קעמפּערישער יוגנט פאַרביטן.

* * *

און פּלוצלינג ס'האַט אַ בשורה
זיך מיט זיבן זונען צעהעלט
די פּרייהייט רעוואָלוציע
כויט אַ נייע וועלט!

. . . דערנאָך — די העלדן די טרוימער
וואָס האָבן געקעמפט און געליטן
ס'האָבן די רויטע טאַרקוועמאַדאָס
מיט אַ בלוטיקער קאַסע פאַרשניטן. . .

און ער — פון פויגל-פלאַטער אין די הימלען
מיט פאַרכרענטע פליגל
און אַשיקע פונקען
צו דער בלוטיקער לוכיאַנקע געזונקען. . .

אלע פאַטאַ מאַרגאַנאַס
וואָס אונטער דעם בוים געשפונען
אין בלוטיקע נעפלען צערונען. . .
זיין אויסגערימטע היימלאַנד
איצט — אַ פאַרשאַלטענער שקלאַפן פאַרבאַנד

דאָרט אין די גולאַגן
אויפן ראַנד פון דער וועלט
ווי דער ווייסער טויט
קיניגט אין זיין בלוטיקן געצעלט

ס'האַט אַ ווייסער מלאַך דעם שקלאַף
אַ קוש געגעבן. צאָרט אַרומגענומען.
אין די ווייטע אין-סופן מיט אים פאַרשוומען. . .

אויף דעם פלאַמיק אייזיקן שניי
מיליאָנען שאַטנס געקליידעט
אין פיין און וויי
בראָדזשען אין פאַרגליווערטן טרויער
פרעגן שטום — פאַרוואָס?

אויף סיבירער וועגן

(א מתנה דעם רוסישן פאלק)

אין דעם „פרייהייט פאלאץ“
מיט דעם נאָמען „לוביאַנקע“
ווי צדק און יושר שטראַלן
מיט אַלע זיבן זונען
ווי גערעכטיקייט און אמת
האַבן ענדליך אַ תיקון געפונען . . .

דאָרט ווי דער רויטער פּאַניע
האַלט פעסט פאַרפרעסט
אין זיין בלוטיקער דלאַניע
דעם צעטל פון גורלות
פון מיליאָנען קרבנות . . .

דאָרט האָבן די „רויטע סנהדרין“
אין טאַגעס פון ריכטער געקליידט
פאַר דעם פאַרפייניקטן רוסישן פאלק
די אויסגעבענקטע פרייהייט פאַרגרייט . . .

* * *

„די זיגרייכע „פאלקס־רעוואָלוציע“
לאַזט אַלעמען באַגריסן:
פון אַ פרייער דאַטשע אין סיביר
וועט איצט איעדער געניסן! . . .
די ערשטע — די העלדן פון דער רעוואָלוציע —
די וואָס האָבן געשריבן די נייע קאָנסטיטוציע! . . .

פון דאָרט, פון די קעלערן
פון דער בלוטיקער לוביאַנקע
עס פירט אַ ברייטע טיר
צו די אומענדליכע שליאַכן
פון פּראָסטיק ווייסן סיביר.

ניט קיין צאַרישע זשאַנדאַרן
נאָר אויסדרעסירטע רוסישע קאַמעראַדן
באַגלייטן איצט די העלדישע קעמפער
אַהין צו די סיבירער גולאַגן. . .

מיט בלוטיקע שפורן פאַרקריצט אין גראַניט
אויף אייביק פאַרבליבן די טריט
פון מיליאָנען פאַרפייניקטע
פון גרויזאַמע טיראַנען
וואָס זיינען דעם וועג דאָרט געגאַנען. . .

יעדער מיט זיין קלום
באַגערן, פאַרלאַנגען
געטרוימט, געקעמפט און געליטן
צום זוניקן ציל ניט דערגאַנגען. . .

אויף וועגן סיבירער
דאָרט קען מען געפינען
דאָס ווונדער געפלעכט פון טרוימען
וואָס מאַרטירער האָבן פאַרשפונען:

— אַ קלום צו שפּאַנען
אויף ליכטיקע וועגן
מיט דער שטראַליקער פרייד פון זיין
צום זוניקן מאַרגן אַנטקעגן.

דער געראַנגל פון פעלקער
פאַר די רעכט צו זיין פריי
דורך דורות אין קאַמפן געשמידט,
אַ קלום וואָס בלייבט אייביק ניי.

אויף וועגן סיבירער
אויף שליאַכן פאַרווייעטע
ס'האַבן מחנוח געשמידט אין קייטן
מיט אויגן פאַרטערטע
אַ ירושה געלאָזן:

דערמאָרדעטע גלויבנס, וויזיעס חלומות
זיי גליען מיט בלוטיקע פאַרבן
מיט שפורן פון בלוטיקן צאָרן
זיי בעטן מיט שטומע בליקן
לאַזט אונדז ניט שטאַרבן !!!

לוביאַנקע

לוביאַנקע — אַ נאַמען גאַט זאָל עס אויסמעקן!
ס'זאָל אַ מכול פון פייער פון אַלע פיר עקן
יעדע קאַמער דאָרטן צינדן
אויף אַלע אייביקייטן ס'זאָל פון דער וועלט פאַרשווינדן
אַט דער שוידער נאַמען „לוביאַנקע“! —
וואָס שניידט ווי אַ בליץ דאָס האַרץ און דעם מוח
בלייבן זאָל נאָך דעם אַ באַרג פון אַש און רויך! . . .

אויף דער מאַפע פון דער וועלט
ס'איז אַ לאַנד פאַראַנען.
אַן אינדזל פון גרויזאַמע רויטע טיראַנען.
דאָרט האָט זיך דער טייוול אין אַ גענעראַלסקע מונדיר
פאַר אַ גאַט פאַרשטעלט
רויטע לוחות פאַר זיין פאַלק געשריבן —
„איך בין אייער גאַט — און מיך דאַרפט איר ליבן!“

מיליאָנען קרבנות האָט דער געץ פאַרשלונגען
אין טייכן בלוט פיל פעלקער דערטרונקען
אַלץ פאַר דער פרייהייט — פאַר דער רויטער רעוואָלוציע —
און פאַר סטאַליניס קאָנסטיטוציע. . .
אַיערן טאָג אין קרעמלין שדים טאַנצן און לאַכן
זייער באַליבטן גאַט — זיי מוזן פרייליך מאַכן. . .

. . . שוין לאַנג האָבן די מערדערישע קאַטן
אין די הייליקע רויטע כאַלאַטן
געשפונען די גורלות
פון די טויזנטער אידישע קרבנות,
אויך פאַר די אידן-דאָקטוירים אין די ווייסע כאַלאַטן.
כאַצייטנס שוין געגרייט פאַר זיי די רוסישע האַרמאַטן.

אזוי האָט דער טאַטע פון די פעלקער
— אַ חיה אָן געוויסן — באַשלאָסן:
מ'דאַרף זיי אַלע ווי די הינט דערשיסן
אַט די שרייבער, פּאַעטן, קאַסמאָפּאָליטן, —
די פאַרשאַלטענע אידן
גענוג פון זיי געליטן! . . .

אוי! ווי עס וויינט דאָס האַרץ
נאָך אונדזערע פאַרשניטענע כרידער!
די בעל כורחה באַזינגער
פון דעם גרויסן ליגן. . .
דורך יאָרן פון צער און פיין
געליטן און געשוויגן. . .

ס'האָט מאַרקיש מיט פלאַמיקן גלויבן
אויף די העכסטע בערג געשטיגן,
איבער אָפּגרונטן פון שרעק
געבויט פּאַנטאַסטישע כריקן
חלומות געצונדן, געוואַגט שטערן דערלאַנגען
צום לעצט — דורך פאַרנעפּלטע רוסישע וועגן
צו דער לוביאַנקע דערגאַנגען. . .

און האַפּשטיין — אין די עלנדע ווינטער פאַרנאַכטן
אויף פאַרשנייעטע וועגן געשפּאַנט. . .
מיט בענקשאַפט אין האַרצן די זאַמען
פאַר אַ ליכטיקן מאַרגן געפלאַנצט. . .
מיט וויזיע און האַפּנונג זיין פּראַצעסיע געשפּונען
אויך ער האָט דעם וועג צו דער לוביאַנקע געפּונען. . .

לייב קוויטקאָ באַוויינט זיין פאַרשאַלטענעם לעבן
ער ווייסט — דער רויטער אינקוויזיציע
ער מוז זיין יונגן קאַפּ געבן. . .
און איזי כאַריק — דאָס מוזיניקל פון דער רעוואָלוציע
טרוימט פון אַנטלויפן: ווהיין און ווי אזוי?
אַז יעדער טראַט ווערט געהיט פון די רויטע קאַניכאַלן
פאַר דער „פּרייהייט“ — אויך ער מוז מיט זיין קאַפּ באַצאָלן. . .

אָ, איר מאַראַנען! אונדזערע הייליקע ברידער:
איר האָט מיט פלאַמיקן גלויבן
די פרייהייט רעוואָלוציע באַזונגען
מיט אייערע שטראַליקע ווערק
ס'האָט די וועלט געקלונגען.
דעם רויטן געץ אויף אַ פּעדעסטאַל געשטעלט
ביז ס'האָט זיין בלוטיקע קאָסע
איין פאַרשניטן פון דער וועלט. . .

און אזוי האָבן די מערדער די רויטע קאָטן
דעם נאָמען מענטש געשענדעט, צעטראָטן
דעם חלום פון פרייהייט כרוטאַל פאַרראַטן
אין טייכן בלוט און טרערן
פאַרלאָשן דעם אָפּשיין
פון דעם צעבליצטן רויטן שטערן. . .

אָ, איר פאַרפייניקטע מאַרטירער, פאַרפירטע,
ווי געבונדענע שעפּסן געפירט איין צו דער שחיטה. . . —
עס האָבן די רויטע הענקער מיט זייערע צינישע בליקן
יעדן פרוו פון אמת געטאָן דאָרט דערשטיקן. . .
מיט אַ נעץ פון גרויזאַמע ליגנס
זייערע קרבנות פאַרשפונען
ביז געשענדעטע באַשפּיגענע
זיי האָבן דעם טויט געפונען.

דאָרט אויף דער פאַרשאַלטענער לוביאַנקער ערד
געווען איז מיינע ברידער באַשערט
אין שרעקליכע ליידן, אין גרויזאַמען פיין
פאַר די רויטע קאַמעראַדן אַ קרבן צו זיין. . .

לוביאַנקע — וווּ דער געשעפּענסט פון מאַרד
יובלט באַטאָג און ביינאַכט;
אוי! וואָס האָבן די אומגליקלעכע דאָן געטראַכט
אין דער שוואַרצער אויגוסט נאַכט? . . .
ביז ס'האָט דער זאַלפּ פון דער מערדערשער קויל
זייער טראַגישן לעבן צו אַן ענד געבראַכט. . .

אָ, איר יונג פאַרשניטענע כרידער מיינע!
דורך דורות און דורות ס'וועלן אייערע נעמען שיינען
אייער גייסטיקע ירושה וועט אויף אייביק
די וועלט דערמאָנען
וועגן דעם גרויזאַמען מאָרד
פון די רויטע טיִדאַנען. . .

אוי, ווען די לוביאַנקע ווענט
וואַלטן קענען ריידן
וויפיל מאָרד מיסטעריעס
זיי וואַלטן געקענט אונדז באַשיידן!

שבת נגינה

געווידמעט מיין פאָטער דעם גרויסן ירא־שמים
וואָס פלעגט זאָגן:
דער שבת — דאָס איז אונדזער עין־החיים
דאָס איז די הייליקסטע מתנה
וואָס מיר אידן פארמאָגן

אין אלע מיינע נע־ונעדן.
אין מיין וואַנדער דורך דער וועלט,
דורך גריכער און טאָלן,
אין וואַלד, אין פעלד,
אין די אוישוויצער אויוונס —
דאָרטן, פאַרברענט
אויף אַש און שטויבן
וואַלגערן זיך מיינע פאַרפייניקטע גלויבנס.

און דאָך — פאַרכליבן זיינען אין האַרצן שפורן
וואָס פירן צו שליאַכן
פון ווייט פאַרגאַנגענע יאָרן. . .
ערגעץ אין קעמערלעך טיף פאַרשפונען
פאַרנעפלטע ברעקלעך פון זיכרון
שיינען פלוצלינג אויף ווי ליכטיקע זונען
און באַלייכטן די שבת־יום־טובדיקע טעג
פון מיינע גליקליכע אַמאָלן. . .

און אַ נאָגנדע כענקשאפט
האָט אין מיין האַרצן דערוואַכט
נאָך דער נשמה־יתירהדיקער פרייד
פון אַ פרייטיק אויף דער נאַכט,
ווען אין מיין היים האָט געקיניגט
מיט איר גאַנצער פראַכט —
די „מלכה שבת“ . . .

אָט זע איך מיין מאַמע מיט איר זוניק ווייס געזיכט;
עס שטראַלט מיט קדושה ווען זי בענטשט די שבת ליכט,
זיי באַלויכטן די שטוב מיט זייער זילבער פּלאַם
דערציילן לעגענדעס פון אַן אַלטן שטאָם. . .
און עס ציען זיך ליכטיקע שטראַמען
צו דער חושכדיקער וועלט
וואָס האָט מיין פּאָלק פון קידוש־השם
מחוץ־למחנה געשטעלט. . .

שפעטער קומט מיין טאַטע
מיט אַן אורח פון שול,
עס צעקלינגט זיך אַ ניגון
אַזוי האַרציק און ליב
דער שלום־עליכם צו די מלאכים
וואָס קומען בענטשן אונדזער שטוב. . .

און אָט זע איך מיין טאַטע
מיט זיין מאַיעסטעטיש געשטאַלט:
דער אייביקער איד מיטן קידוש־בעכער אין האַנט
און זיין קלינגענדער יום השישי
פאַרטראַגט אים ערגעץ ווייט —
צו די קוואַלן פון קדושה. . .

עס שיינט זיין פנים ליכטיק צעהעלט,
ער איז מיט זיין מחשבה איצט
אין אַ נייער וועלט. . .
עס האָט אים די שבת־מלכה
אין דעם פרייטיק־צור־נאַכט
פאַר אַ בן־מלך געמאַכט. . .

ביים שניי־וויסן טיש מיט זילבער באַצירט
אויבן־אָן מיין טאַטע זיצט און דיריגירט
מיט די קינדער די פרעכטיקע ניגונים —
געזונגען דורך דורות,
די פריידיקע שבת־דיקע זמירות
צו דער מלכה שבת. . .

און עס זינגט מיט התלהבות די גאַנצע הויז
אַ צעזונגענע משפחה פון קליין ביז גרויס;
טאַטע-מאַמע, געסט, ברידער, שוועסטער,
עס זינגט אַ שבתדיקער אַרקעסטער!
און די שטראַלן פון די שבת-ליכטער
פאַלן אויף די פרייליך צעפלאַמטע געזיכטער.

נאָך אַ ווייל צעזינגט זיך ווידער אויבן-אָן
מיין שיינענדיקער טאַטע מיט זיין שיינעם באַריטאָן —
מיט אַ נייעם זמר מיט אַ נייעם טאָן:
„כל מקדש שביעי כראו לו“
און עס העלפט אויך מיט מיין שיינע מאַמע
שבתדיק פאַרפּוצט — ווי אַ בת-מלכה אין בלוי. . .

און עס הערט זיך איין דער וואַלד
אין דער צעשטערנטער נאַכט
ווי עס גיסן זיך די קלאַנגען
מיט אַ מתיקות אַ פּראַכט
פון אַ צעזונגענער משפחה
אין אַ פרייטיק אויף דער נאַכט. . .

. . . דאָרט אויף די וואַלדיק צעגרינטע בערג
אין די רחכותדיק צעבליטע טאָלן —
דאָרט שוועבן נאָך איצט די עכאַס
פון מיינע נשמה-יחידהדיקע אַמאָלן. . .

ניו-יאָרק 1979

שלוש סעודות

אין שאַטנס פאַרהילט
עס ברומט שטיל דער איד
אַן אַלטן פאַרבענקטן ניגון.
אויפן האַרצן סומנע שווער.
אין אויג עס גליט אַ הייסע טרער.
דער האַרציקער זמר
טוט דעם אומעט פאַרוויגן. . .

די נשמה יתירה אין די הימלען
אויף אַ וואַלקן ווייט פאַרשוומען
די הייליקע שבת-מלכה
מיט זיך מיטגענומען. . .

אויס בן-מלך ס'ווערט איצט דער איד
צוריק דער אַלטער אַרימאָן. . .
ווידער מוז מען גיין אין שפּאַן
דעם שווערן גלות שלעפּן
פון דיין תורה
גרויסער בורא
בטחון ווידער שעפּן. . .

לזכר משה פיעטרושקא

מיט באשיידענע. שטילע טריט
איז ער אויף דער וועלט געגאנען
א טיף פארוואַרצלטער „אידיש מאמין“
געטראָגן צו זיין פאָלק דאָס ליד
פון דעם צעברויזטן שטורם און דראַנג.
ווי אויך דעם דורותריקן „אַני מאמין“ . . .
דאָס איז געווען זיין דרך.
דאָס איז געווען זיין גאַנג.

טיף פאַרקריצט אין זיין צעפלאַמטער נשמה
געווען די ווייטע רויט-כלויע קאַיאָרן.
די טענער פון דערוואַכטן צער און צאָרן —
פון די פּרילינגדיק-צעזונגענע שטורם-יאָרן.
וואָס האָבן דער מענטשהייט געבראַכט די כּשורה
פון אַ נייער „יצירה“
פון אַ וועלט אַ ליכטיקער, באַנייטער
פון אַ וועלט פון קנעכטשאַפט באַפּרייטער. . .

* * *

איצט פאַרשווינדן זיי אין דער אייביקייט
„די העלדן פון דער דראַמע“.
עס לעשן זיך ווי שאַטנס
די לעצטע שקיעה פלאַמען —
פון דער שטראַליק-צעזונגענער
„אידיש-פּאַנאָראַמע“

עס איז אַוועק אַ גרויסער מענטשן פּריינט
און פאַרייחומט אונדזערע טעג;
ווי אַ ליכטיקער פּאַקל האָט ער געשיינט
אויף אונדזער שווערן דאַרניקן וועג.
מיט גרויסע גייסטיקע ווערטן
איז ער געווען געבענטשט.
מיט ווירדע און חשיכות
געטראָגן דעם נאָמען „מענטש“

אַ טייערער פריינט! —
דו האָסט דיין וואַרעם האַרץ
דער גאַנצער וועלט געשאַנקען,
אויף דורות און דורות
וועלן דיך פריינט געדענקען.
און איך אליין —
ביז מיין לעצטן פאַרגיין
וועל נאָך דיר בענקען. . .

געווען אַ מענטש — און ניטאָ אים מער (ביאליק)
איז דער ווייטיק גרויס
און עס גליט אין אויג אַ טרער. . .
יהי זכרו ברוך.

ניו־יאָרק, פעברואַר 1984

דוד סלוצקי

געווען א ליכער פריינט —
און פלוצים ניט געוואָרן.
אויף אייביק בלייבט זיין נאָמען
פאַרקריצט אין אונדזער זיכרון.

געלעבט אַזוי שיין, שטיל און באַשיידן,
מיט מעשים טובים האָט ער זיין נאָמען געטאָן באַקליידן;
און וווּ נאָר דער גורל האָט אים געטאָן פאַריאָגן,
דעם צלם אלהים האָט ער מיט זיך אומעטום געטראָגן

ער האָט אונדז אַלעמען באַרייכערט מיט זיין קוואַליקן וויסן —
ביז דער גרויזאַמער טויט האָט אים פון אונדז אַוועקגעריסן.

זיין לערע ווי בליצן אין פאַרוואַלקענטע טעג,
און זיין זוניקער שמייכל וועלן באַלייכטן אונדזער וועג.

מיכאל קויפמאן ע"ה

איך וויל אין מיין בוך פאַראייביקן דעם נאָמען פון אַ מענטשן. מיט וועלכן איך בין געווען נאָענט באַפריינדעט. אַ מענטש מיט וועלכן איך האָב געהאַט דעם כבוד צו אַרבייטן צוזאַמען אין די אידישע קולטור קלובן אין מיאַמי ביטש. איך וויל אונטערשטרייכן, אַז פאַר די לעצטע 20 יאָר, וואָס איך האָב זיך באַטייליקט אין דער קולטור אַרבייט פון די אידישע קולטור קלובן אין מיאַמי ביטש, האָב איך ניט אָנגעטראָפן נאָך איינעם וועלכער איז געווען ווי מיכאל קויפמאן. דער מענטש איז מיט זיין גאַנצן האַרץ און נשמה געווען איבערגעגעבן דער אַרבייט פאַר דער אידישער שפראַך און פאַר דער גאַנצער קולטור אַרבייט אויף דעם געביט.

מיט ליכשאַפט און רעספעקט פלעגט מען אין אַלע ליטעראַרישע קרייזן דערמאָנען דעם נאָמען מיכאל קויפמאן. דער מאַן איז געווען באַשאַנקען מיט גרויסע פעאיקייטן. מיט אָרגאַניזאַטאָרישן טאַלאַנט. מיט שווינג און פאַנטאַזיע. ער איז געוועזן אַ וויזיאָנער — און גלייכצייטיק פאַרמאָגט דעם ווילן זיינע פלענער צו פאַרווירקלעכן.

פאַר אַלעם איז ער געווען דער גרויסער מעצענאַט. מיט אַ ברייטער האַנט געשטיצט יעדע אָרגאַניזאַציע, ווי אויך יחידים, וועלכע האָבן זיך גענויטיקט אין פינאַנציעלער הילף. אַ סך שרייבער האָט ער געהאַלפן אַרויסגעבן זייערע ביכער. אין אַלגעמיין אַ גרויסער בעל-צדקה. און דערצו אויף אַ שטילן אופן. זיין גרויסער פלאַן, זיין חלום אויף וועלכן ער האָט שווער געאַרבעט און געהאַפט צו פאַרווירקלעכן, איז געווען צו שאַפן אין מיאַמי ביטש אַן אייגענע היים וווּ אַלע קלובן זאָלן קענען האָבן זייערע מיטינגען און פאַרזעצן זייערע אַקטיוויטעטן. דער קאָאָרדיניר קאָמיטעט זאָל האָבן אַן אַדרעס וווּ מ'וועט קענען אריפנעמען שרייבער און חשובע געסט, וועלכע קומען אין מיאַמי. אויך זאָל זיך דאָרט געפונען אַ אידישע ביבליאָטעק. מיט איין וואָרט: אַ אידישער קולטור אַדרעס פאַר מיאַמי ביטש.

אַבער ליידער, ליידער צו אונדזער שווערן פאַרלוסט, האָט אים דער גרויזאַמער טויט אַרויסגעריסן פון אונדזערע רייען. פון דעם גאַנצן פלאַן איז געבליבן בלויז דער גרויסער חלום פון מיכאל קויפמאן. מיט זיין טויט האָט די אידישע קולטור אַרבייט אין מיאַמי ביטש געליטן אַ

שווערן קלאָפּ. מיכאל קויפּמאַן איז געווען אַ יחיד במינו. קיין
נאָכפּאָלגערס זיינען ניטאָ. ביז היינט זיינען מיר געבליבן אָן אַן אייגענער
היים. און דאָס באַשווערט זייער די אַרבייט און אַלע אונדזערע
אַקטיוויטעטן.
מיט ליבשאַפט און טרויער דערמאָנען מיר אַלע מאָל אונדזער
טייערן מיכאל קויפּמאַן.
געבענטשט זאָל זיין זיין נאָמען.

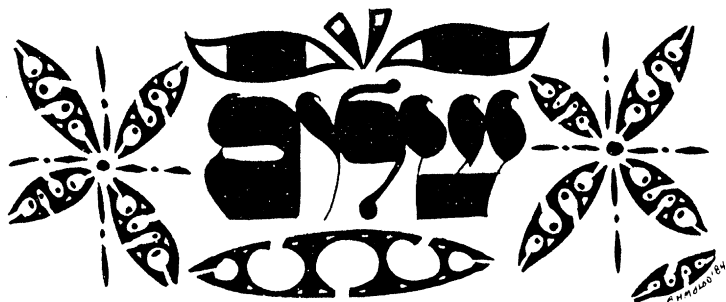
דאָס ראָד פון מזלות

עס דרייט זיך דאָס ראָד פון מזלות
דער איד אין פלאַמיקן מיטן
אויף צעברענטע שליאַכן
אין אין־סופיקן גלות
געוואָגלט, געקעמפט און געליטן,
ביז דאָס לאַנגע נאַצישע מעסער
האַט אַ דריטל פון דעם פּאָלק פאַרשניטן! . . .

דורך קרעמאַטאָריע פלאַמען,
פון טויטן טאָל פון ביינער,
פון זעקס מיליאָן פאַרשניטענע
געבליכן בלויז ער איינער!

דורך דורות געוואַנדערט
אויף בלוטיקער ערד
ס'האַט זיין לעבן געהאַנגען
אויפן שאַרף פון אַ שווערד.
פאַרראַטן פון אַלעמען, אַפילו פון גאַט אַליין
צו זיין אויסגעחלומטן לאַנד
געלאָזט זיך גיין.

איצט אין אַן אייגן לאַנד —
אַ ניי געבוירענער איד
צו להכעיס אַלע שונאים
לעבט און זינגט
זיין דורות אַלטע ליד
עם ישראל חי!

א קינד פון דער שארית הפליטה אין ישראל
ליבי פלאָט שפּילט פאר אסתר המלכה.
דורך וועלכער דער נס פורים איז געשען.
אויף א פראגע וואס זי וויל זיין אין דער צוקונפט:
"איך וויל זיין ווי גאלדע מאיר"
איז געווען איר ענטפער.

א נאכווארט פון מחבר

די לידער אין דעם בוך זיינען א זאמלונג פון צענדליקער יארן פון נאך דעם קריג ביז היינט. זיי שליסן איין חורבן לידער, ישראל לידער, נאטור מאטיוון ווי אויך לירישע לידער פון מיינע פארגאנגענע יארן. א סך פון די לידער זיינען דערשינען אין א צאל פעריאדישע אויסגאבן ווי "דער וועקער, אונדזער ווארט אונדזער צייט און אין אנהויב." מיט זער א ווארימען אפרוף פון די ליינער. איך וויל באטאָנען: עס איז געווען דר. אליהו שולמאן ע.ה. דער רעדאקטאר פון וועקער וועלכער האט מיך זער דערמוטיקט ארויסגעבן דעם בוך. אפילי צוגעזאגט זיין הילף אין דער ארבייט. לידער, לידער האט אים דער גרויזאמערטויט אוועקגעריסן פונקט ביים אפנעמען די מאנגער פרעמיע וואס מהאט אים צוגעטיילט אין ישראל. ער איז געווען א יחיד במינו. איך וועל אים אייביק געדענקען. האב איך באשלאסן נאך אזוי פיל יארן ארבייט איצט ארויסגעבן דעם בוך. מיר אידן זיינען אן עם הספר. איך האף אז דאס בוך וועט אויך זיין א קליין בלימל אין דעם פיל פארביקן קראנץ פון דער אידישער ליטעראטור אין וועלכער איך בין פארליבט. נאך מיין מיינונג די שענצטע אין דער וועלט ליטעראטור. זייט אלע געגריסט.

העלען העללפאנט

אינהאלט

1-2	פאָרוואָרט
4-5	דער 20-טער יאָרהונדערט
6-7	דער 1-טער סעפטעמבער 1939
8-11	פּוילן — דאָס לאַנד פון מיין געבוירן
12-13	אויף דאָרניקע וועגן
14-15	זייט מיר מוחל!
16-17	אַב הרחמים
18-19	מי כמים ומי כאש...
20-21	שמע! אַ חפילה...
22-23	עלעגיע נאך מיין שטאם
24-25	אין געראנגל (א חפילה)
26-27	אויף קבר אָבוח
28-29	די סטרומא
30-31	אני מאמין
32-34	צוריקבליק
35	איך בין
36-37	מיין מאמע'ס דין-חורה
38	גאָט'ס ברכה
39	אַ משיח וויזיע
40-41	יאָרצייט נאָך מיין מאמע
42-44	מאָדערס-דעי — מוטערס טאָג
45	קדיש
46	"א מאמע" דער אייביקער פענאָמען
47	אויף א כיתה-קברות פון "צהל"
48-50	די מאמע אידיש
51	מיין מאמע
52	צו א פריינט פון שארית הפליטה
53	דער כוח פון אידישן וואָרט

54-55	“דאָס הויז פון אייביקן שלום”
56-57	מיין ערשטע ראַנדעוואו
58-59	קינדער יאָרן
60-61	די תפילה פון אַ קינד
62-63	איך בענק נאָך אַ חלום
64	די ווייסע גלעקלעך
65-66	מיין זייגער
67	דאָס האַרץ פון אַ מאַמע
68	די מאַדערנע קינס
69	דערוואַך
70-71	חלומות פון אייביקן שלום
72	דיין פרימאַרגן ליד
73	אַ גורלדיקע נאַכט
74-75	אין מאָרגן־רויט
76	דער ים אין שטורעם
77	אָוונט־צייט ביים ים
78	אינדיאַנער זומער
79	ביים ים אין אַ זוניקן פרימאַרגן
80-82	אויף מיין גאַניק
83	אַ נייער באַגינען
84	דער כליוער פויגל
85	האַרכסטיקער פאַרגיי
86	פרימאַרגן דעמער
87	דאָס פלאַטערל
88	דער טאַל וווּ איך ווױן
89	די בין
90	פּרילינג
91-92	געקומען איז דער מאַי!

93	די רויו
94-96	א זון פאָרגאַנג אין די קעטסקילס
97-98	דער זומער איז געקומען
99-101	א חלום פון אַ זומער נאַכט
102-103	מיין זומער היים
104-105	מזמור שיר לאידיש
106-107	פון אומקום צו אויפקום
108-109	צו מיין פּאָלק
110-111	דער נייער איד
112-113	דער חלון
114	יציאת ענטעכע
115-116	כל המקיים נפש אחת כאילו קיים עולם ומלא
117	די מאַמע פון אידישן פּאָלק
118-120	מנחם מענדל אין ישראל
121	אַ נאַכט אַזאָ שטילע
122	לכנון
123-124	דו ביסט אַוועק
125	מיין שטאַם
126	די געטער זיינען דורשטיק
127	עושה שלום
128	אַן אַלטער ניגון
129	דו ביסט געקומען
130-131	מינע טרייע "כאַגלייטער"
132-133	דער בוים פון וויסן — עין הדעת
134	די לבנה
135	א שיכורער וואָלקן
136	חלומות

137	אויגן
138	מיין אידיש ליד
139	טרוימען
139	מיין טרוים
140	די אלטע וועלט
141	נעכטיקע טעג
142	די נייע הגדה
143-145	9-טער אפריל 1943
146-148	אין גולאג
149-151	אויף סיבירער וועגן
152-155	לוביאנקע
156-158	שבת נגינה
159	שלוש סעודות
160-161	לזכר משה פיעטרושקא
162	דוד סלוצקי
163-164	מיכאל קויפמאן ע"ה
165	דאָס ראָד פֿון מזלות
167	א נאכווארט פון מחבר